

Małgorzata Pamuła-Behrens • Dorota Sikora-Banasik

Inteligencje wielorake na zajęciach wczesnoszkolnych

Język polski dla dzieci cudzoziemskich

Inteligencje wielorakie na zajęciach wczesnoszkolnych

Język polski dla dzieci cudzoziemskich

Redakcja merytoryczna:
Justyna Maziarska-Lesisz

Współpraca:
Marina Warsimaszwili

Redakcja językowa i korekta:
Agnieszka Gzylewska

Projekt graficzny:
Agnieszka Czyżowska-Nyka
Wojciech Romerowicz

Ilustracje:
Wojciech Romerowicz
Agnieszka Czyżowska-Nyka

Redakcja techniczna i skład:
Wojciech Romerowicz

© Copyright by Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2016
Wydanie I

ISBN 978-83-65450-50-0

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
1. Edukacja językowa	11
Zabawy słowem	15
Jak działa język?	20
Kreatywne użycie języka	25
2. Edukacja matematyczna	31
Liczby naturalne i ich zapis. Działania matematyczne	35
Matematyzowanie konkretnych sytuacji	44
Stosunki przestrzenne, relacje czasowe i figury geometryczne	54
3. Edukacja przyrodnicza i społeczna	65
Relacje społeczne	69
Zawód: obserwator	76
Nasze eksperymenty	86
4. Edukacja muzyczna	101
W świecie dźwięków	102
Ćwiczenia rytmiczne	110
Śpiewamy, gramy i komponujemy	119
5. Edukacja plastyczna	133
W świecie kolorów	137
Twórczość plastyczna i rzemiosło	143
Odbiór dzieł sztuki	152
6. Wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna	159
Ja i moje ciało	162
Zdrowie i rozwój	169
Zabawy i gry ruchowe	175
Bibliografia	181

Wstęp

W ostatnich latach w większości krajów OECD wzrasta liczba migrantów. Jak pokazują europejskie dane statystyczne, ta tendencja dotyczy także Polski. Polski Urząd do spraw Cudzoziemców prognozuje, iż w krótkim czasie liczba osób ubiegających się o objęcie ochroną międzynarodową może wynieść około 26 tysięcy, co wskazuje na znaczący, bo dwuipółkrotny, wzrost w stosunku do lat poprzednich. Fakt ten będzie miał także wpływ na edukację, w której zwiększy się liczba dzieci migrantów. Nauczyciele staną wobec nowych wyzwań – coraz częściej będą pracować w klasach wielokulturowych. Konieczne będzie podjęcie działań wspierających **integrację językową i kulturową** nowo przybyłych. Badania dowodzą, że jednym z najistotniejszych elementów udanej integracji jest dobre **poznanie przez dziecko kultury kraju, do którego przybyło, i języka**, którym posługuje się w szkole. Niedobory w tym zakresie są przyczyną wielu porażek szkolnych, nieudanego uczestnictwa przez dzieci w systemie edukacji oraz bardzo niskich kwalifikacji wielu migrantów. To istotny problem, bo udana integracja społeczna jest warunkiem lepszego rozwoju gospodarczego i spójności społecznej.

Te refleksje były przyczynkiem do przygotowania niniejszej publikacji, mającej na celu zaproponowanie nauczycielom materiałów, które mogą wykorzystać podczas zajęć adresowanych do dzieci rozpoczynających naukę języka polskiego, jako drugiego lub obcego, na etapie wczesnoszkolnym. Podczas przygotowywania materiałów inspirowaliśmy się następującymi źródłami: teorią inteligencji wielorakich Howarda Gardniera oraz wytycznymi Rady Europy dotyczącymi zarówno nauczania języków obcych dzieci, jak i koncepcjami dotyczącymi przygotowania dzieci cudzoziemskich do edukacji w języku kraju, w którym mieszkają.

Od wielu lat teoria inteligencji wielorakich Gardniera wzbudza wiele pozytywnych emocji wśród nauczycieli. Szkoły zainspirowane tą teorią wprowadzają zmiany w swoich programach, tworzą miejsca wspierające uczenie się uwzględniające typ inteligencji, tzw. *learning center*, oraz wspierają indywidualne podejście do ucznia. Także w Polsce realizowane były interesujące projekty bazujące na tej teorii. Uzupełnieniem tych projektów są badania i publikacje pedagogów wczesnoszkolnych, w tym Aldony Kopik, Moniki Zatorskiej, Ewy Suheckiej oraz autorek niniejszego tekstu.

Jesteśmy przekonane o użyteczności koncepcji Howarda Gardniera w edukacji oraz o konieczności coraz większego indywidualizowania nauczania, dlatego proponujemy nauczycielom i ich uczniom zbiór różnorodnych zadań i materiałów do nauki, wspierających edukację szkolną w języku polskim. Uczniowie korzystający z tej propozycji mają możliwość przygotować się od strony językowej do nauki w różnych obszarach edukacyjnych, czerpiąc ze swoich zasobów i je znacząco wzbogacając. Cwi-

czenia prezentowane w niniejszym opracowaniu respektują potrzebę stymulowania wszystkich inteligencji, motywują nie tylko do korzystania z najmocniejszych stron dziecka, ale również do wzmacniania słabszych inteligencji.

Propozycje oparliśmy także na rekomendacjach Rady Europy w zakresie nauczania języków obcych dzieci oraz eksperckich publikacjach dotyczących języka edukacji szkolnej (*languages(s) of schooling*), które opublikowała Rada Europy. Pierwsza koncepcja nauczania języka obcego dzieci jest szeroko znana nauczycielom, dlatego chcielibyśmy w niniejszym wstępie przede wszystkim doprecyzować, jak rozumiemy termin *język edukacji szkolnej* i jakie implikacje dla praktyki z tego wynikają. Specjaliści zebrani na międzyrządowej konferencji *Langues de scolarisation: vers un Cadre pour l'Europe*, która odbyła się w Strasburgu w 2006 roku, podkreślili konieczność budowania szeroko pojętej kompetencji językowej uczących się języka pierwszego, drugiego jak i obcego. Wskazali, że język edukacji szkolnej zawiera w sobie dwa komponenty, które trzeba brać pod uwagę podczas konstruowania propozycji dla dzieci rozpoczynających jego naukę. Pierwszy z nich to rozwiązania powiązane z nauczaniem języka jako odrębnego przedmiotu szkolnego, drugi traktuje nauczanie języka pragmatycznie – jako narzędzie do nauczania innych przedmiotów. Celem nauczania języka edukacji szkolnej jest przygotowanie ucznia do uczestnictwa w życiu społecznym na miarę jego możliwości, do brania udziału w różnych formach kultury, cenionych w społeczeństwie, a także przygotowanie do uczenia się przez całe życie (Aase, 2006). Dziecko cudzoziemskie uczące się języka polskiego w szkole buduje swoje kompetencje wielojęzyczne, czyli umiejętność posługiwania się wieloma językami, które jasno definiuje Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (2003). Przygotowujemy małego ucznia nie tylko do komunikacji ustnej (mówienia i słuchania) w języku polskim, lecz także do czytania i pisanie w tym języku. Chcielibyśmy podkreślić, że nauczanie to odbywa się w kontekście dialogu wielokulturowego. Dlatego widzimy i w ćwiczeniach podkreślamy konieczność rozwijania wrażliwości i kompetencji interkulturowych uczniów. Dotyczy to nie tylko dzieci cudzoziemskich, ale również polskich uczniów oraz samych nauczycieli, którzy realizują edukację w kontekście wielokulturowym.

Przedstawione w tym opracowaniu propozycje nauczania języka polskiego dla celów zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej pozostają w zgodzie z holistycznymi zasadami postrzegania świata jako całości. Celem takiego nauczania jest wyposażenie uczniów w narzędzia pozwalające rozwiązywać zadania nie tylko akademickie, ale również życiowe. Obok wiedzy ważny jest bowiem także rozwój osobowościowy. Opracowaliśmy dla uczniów propozycje, które będą stymulowały ich harmonijny rozwój i pozwolą nauczycielowi na prowadzenie twórczych i ciekawych zajęć.

Nauczanie języka powinno z jednej strony pomóc uczniom w zrozumieniu zagadnień poruszanych podczas innych zajęć, z drugiej – dać im możliwość zaprezentowania swojej wiedzy i umiejętności z innych obszarów edukacji. Daje to gwarancję ucze-

nia się wieloma kanałami, z wykorzystaniem różnych bodźców i zapewnia uczniom o różnych typach inteligencji możliwości nauki w preferowany przez nich sposób.

Aby dobrze wykorzystać możliwości, jakie niesie ze sobą korelacja zajęć językowych i nauczania zintegrowanego, należałoby stworzyć sytuacje, w których możliwe jest nauczanie języka „w poprzek” edukacji wczesnoszkolnej (*across the primary curriculum*). Nauczanie języków obcych w pierwszym etapie edukacyjnym ma wiele obszarów, w obrębie których pojawiają się możliwości integracji:

- z edukacją polonistyczną – rozwijanie umiejętności związanych z rozumieniem i mówieniem, poszerzanie wiedzy dotyczącej struktur gramatycznych i syntaktycznych (liczba pojedyncza i mnoga, zdania oznajmujące, pytania i przeczenia, miejsce przymiotników w zdaniu, tryb rozkazujący); możliwości porównania języka ojczystego z obcym poprzez naukę alfabetu, poznawanie obcych fonemów, intonacji, dialogów oraz rymów i wierszy; umiejętność pracy ze słownikiem;
- z edukacją matematyczną – liczenie, porównywanie przedmiotów, stosunki przestrzenne, godziny i daty, liczenie pieniędzy i posługiwanie się nimi;
- z edukacją przyrodniczą, środowiskową – części ciała, zwierzęta i ich środowisko życia;
- z obszarem wychowania muzycznego – rytm, rym, ćwiczenia wokalne, przykłady muzyki z różnych krajów i kontynentów;
- z wychowaniem fizycznym – wszelkie zajęcia ruchowe przeprowadzane w języku obcym;
- z edukacją techniczno-plastyczną – prace plastyczne, zapoznavanie uczniów ze sztuką innych krajów;
- z informatyką – korespondencja e-mailowa ze szkołami za granicą, wykorzystywanie materiałów edukacyjnych z internetu.

Największe możliwości w tym zakresie ma nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej. Może on zintegrować treści nauczania, poprowadzić wiele ścieżek łączących zajęcia językowe ze zintegrowanymi, a nawet modyfikować według potrzeb plan zajęć, wykorzystując wszelkie okazje do łączenia treści przekazywanych uczniom polskim i cudzoziemskim. W trakcie takich zajęć uczniowie cudzoziemscy rozwijają swoje kompetencje nie tylko w języku polskim jako obcym, ale również w języku polskim – narzędziu i języku edukacji szkolnej. Ważne jest, żeby zajęcia łączące treści językowe z treściami nauczania zintegrowanego były starannie zaplanowane i przemyślane,

dopasowane do grupy lub do pojedynczych uczniów cudzoziemskich, będących częścią klasy szkolnej w nauczaniu zintegrowanym. Uczniowie powinni pracować nad rozwijaniem wszystkich umiejętności językowych (słuchanie, mówienie, czytanie i pisanie) oraz nad poszerzaniem wiedzy i umiejętności we wszystkich obszarach edukacyjnych, ale nie w równych proporcjach. Cele działań dydaktycznych muszą więc być jasne i realistyczne, a nauczyciel powinien zadać sobie wiele pytań dotyczących programu, podręczników, metod i technik pracy oraz wypracować pewien schemat działań. Powinien również korzystać z gotowych rozwiązań, do których należy nasza propozycja.

Książka zbudowana jest z sześciu rozdziałów. Każdy z nich odpowiada jednemu obszarowi edukacji: językowej, matematycznej, przyrodniczej wraz ze społeczną, muzycznej, plastycznej oraz wychowaniu fizycznemu wraz z edukacją zdrowotną. W każdym rozdziale nauczyciel znajdzie zarówno opisy konkretnych ćwiczeń dla ucznia, jak i opracowane karty pracy. Dodatkowo ćwiczenia oznaczyliśmy tak, aby można było łatwo zorientować się, które inteligencje mogą być rozwijane za ich pomocą.

Nauczyciel może korzystać z ćwiczeń w dowolnej kolejności. Opisane cele oraz zakres materiału ułatwią dobranie zadań do indywidualnych potrzeb i możliwości językowych młodszych uczniów, ale stanowią one tylko propozycję, łatwą w modyfikacji na potrzeby konkretnych grup.

Wybrana przez nas koncepcja to model eklektyczny, ponieważ ilu jest uczniów, tyle jest możliwych rozwiązań pedagogicznych i trudno decydować a priori, które rozwiązania będą dla niego dobre i skuteczne. Taka koncepcja wpisuje się w rozwiązania edukacyjne promujące indywidualizację oraz motywowanie uczniów, bo jak trafnie zauważa Meirieu (1992:41): *Uczenie się to jedna historia, która ma wiele wątków.*

W pedagogice i dyskusjach dotyczących edukacji coraz częściej pojawia się temat indywidualizacji nauczania, chociaż propozycje tego typu nie są zupełnie nowe. Prekursorami tego nurtu są Celestyn Freinet, Rudolf Steiner czy Maria Montessori. Dzisiaj ich koncepcje stają się ponownie popularne, ponieważ problem porażki szkolnej oraz nierówności pojawiających się w powszechnie edukującej szkole jest coraz bardziej widoczny. Konieczność zastosowania większej indywidualizacji nauczania wydaje się naturalna i oczywista, gdyż nasi uczniowie różnią się od siebie: nie mają tych samych możliwości i potrzeb, inny jest ich tok myślenia oraz szybkość zapamiętywania i rozumienie informacji, stawiają sobie różne cele, inne są ich doświadczenia kulturowe. Nie wszyscy też uczniowie są motywowani do nauki przez środowisko, w którym się wychowują.

Nauczanie języków także stało się powszechne. Obserwujemy jednak, że nie zawsze uczenie się języka obcego w szkole jest efektywne. Przyczyn tego zjawiska jest wiele: zbyt liczne klasy, niska motywacja, a niekiedy także sposoby nauczania i pro-

ponowane uczniom treści. Catherine Elizabeth Snow (2005: 485) twierdzi, że patrząc *z perspektywy ucznia, lekcje języka obcego są często nudne (ćwiczenia, listy słówek do zapamiętania) albo wzbudzające lęk (w trakcie konwersacji, prowadzenia dialogów)*. Nauczyciele nie ustają więc w poszukiwaniu atrakcyjniejszych i skuteczniejszych sposobów nauczania. Nasza książka wychodzi im naprzeciw.

Wielu pedagogów zadaje sobie pytanie, czy indywidualizacja nauczania jest możliwa do zrealizowania i czy tak naprawdę jest ona dobrym rozwiązaniem. Czy nie wpłynie negatywnie na proces uczenia się u poszczególnych uczniów? Czy zamiast poprawić wyniki nauczania nie pogorszy ich, a uczeń nie będzie się rozwijał – tak jak zakłada koncepcja – harmonijnie, lecz kształcił tylko wybrane umiejętności? Czy proces nauczania nie będzie zatem zbyt jednostronny? Na te wszystkie wątpliwości jest tylko jedna odpowiedź: różnorodność profili ucznia to nie tylko, jak słusznie zauważa Vecchi (2000), różnorodność „braków”, ale przede wszystkim różnorodność „talentów”, to wzbogacanie procesu nauczania, a nie zubażanie go.

Wprowadzenie modelu nauczania zróżnicowanego może wpłynąć pozytywnie na osiągnięcia szkolne uczniów. Wdrożenie go wymaga jednak reorganizacji procesu nauczania, zamiany nauczania frontalnego, które często jeszcze dominuje w klasach szkolnych, na tok bardziej zindywidualizowany, pracę w grupach oraz pracę projektową. Nie jest to jednak proste, bo jak powiedział cytowany przez Janowskiego Neville Bennett: *Łatwiej jest wysłać człowieka na księżyc, niż zmienić coś w praktyce szkolnej* (Janowski, 2002). Pedagogika różnic indywidualnych napotyka wielkie przeszkody w tradycyjnym systemie szkolnym, w którym dzieci uczą się w grupach dobranych pod względem jednego parametru – wieku – i w tym samym czasie powinny opanować wyznaczone przez program treści.

Zmiany w systemach, oprócz zmian rewolucyjnych, nie zachodzą z dnia na dzień, lecz są długotrwałym procesem. Warto spróbować zastosować choćby elementy tych nowatorskich koncepcji, bo dzięki nim w szkole otwierają się nowe perspektywy. Te nowe rozwiązania dają możliwość większej optymalizacji procesu uczenia się, gdyż *społeczna interakcja dynamiczna i bogata wpływa pozytywnie na rozwój procesów poznawczych oraz wzmacnia zainteresowanie wykonaniem zadania* (Przesmycki, 1991). Warto spróbować, bo szkoła ma nie tylko przekazywać określone porcje wiadomości, lecz także – jak to określono w podstawie programowej dla I etapu edukacji – *ma wspomagać wszechstronny i harmonijny rozwój ucznia oraz stwarzać mu optymalne warunki do zdobywania wiedzy*.

Teoria inteligencji wielorakich Howarda Gardnera nie obrazuje sposobu nauczania. Jest raczej modelem poznawczym, w którym znaczenie mają różnorodne formy myślenia, a co za tym idzie, różne inteligencje. Inteligencje obrazujące różne kompetencje jednostki rozwijają się niezależnie od siebie, stymulowane przez środowisko. Model Gardnera wskazuje, że każda osoba dysponuje wszystkimi inteligencjami

w różnych kombinacjach i od środowiska zależy, w jakim zakresie są one rozwijane. Gardner (2001:157–158) scharakteryzował osiem typów inteligencji:

Inteligencja językowa to inteligencja związana z przetwarzaniem informacji językowych w zakresie: fonologii, gramatyki, semantyki oraz pragmatyki danego języka. Uczniowie z dobrze rozwiniętą inteligencją językową mają łatwość wypowiedzi, bogate słownictwo, sprawnie posługują się językiem i są wrażliwi na język.

Inteligencja muzyczna pozwala na rozumienie oraz tworzenie przekazu muzycznego, wpływa na poziom wrażliwości jednostki na dźwięk. Dzieci dysponujące tą inteligencją są wrażliwe na struktury rytmiczne i dźwiękowe muzyki, ale także np. języka.

Inteligencja matematyczno-logiczna to inteligencja związana z umiejętnościami rozumienia i wykorzystywania abstrakcyjnych relacji. Osoby, u których szczególnie się ona rozwinięła, mają łatwość wykonywania zadań abstrakcyjnych oraz potrafią sprawnie klasyfikować przedmioty i informacje.

Inteligencja przestrzenna umożliwia dobre postrzeganie wzrokowe oraz transformowanie informacji, które docierają do nas poprzez ten zmysł. Uczniowie preferujący tę inteligencję mają zdolność tworzenia mentalnych obrazów trójwymiarowych oraz manipulowania nimi.

Inteligencja kinestetyczna pozwala na sprawne wykorzystanie swojego ciała do wyrażenia emocji, do rozwiązywania wybranych problemów. Dzieci sprawnie posługujące się tą inteligencją z łatwością i precyzją wykonują prace manualne oraz z łatwością kontrolują motorykę swojego ciała.

Inteligencja intrapersonalna jest związana z samoświadomością. Pozwala na refleksję nad własnym zachowaniem, własnymi możliwościami, nad uczeniem się, motywacją oraz emocjami. Uczniowie, którzy mają ją dobrze rozwiniętą, skuteczniej używają strategii uczenia się.

Inteligencja interpersonalna to inteligencja związana z umiejętnościami komunikowania się z innymi. Dzieci sprawnie posługujące się tą inteligencją łatwo wchodzi w interakcje z innymi oraz mają umiejętności pracy w zespole.

Inteligencja przyrodnicza – określa się nią osoby szczególnie wrażliwe na otaczające środowisko. Uczniowie, którzy mają dobrze rozwiniętą tę inteligencję, interesują się przyrodą i lubią zwierzęta.

Model Gardnera wskazuje, że każda osoba dysponuje wszystkimi inteligencjami w różnych kombinacjach i to od środowiska zależy, w jakim zakresie są one rozwijane. Koncepcja ta, promująca indywidualne podejście do ucznia, znalazła zastosowanie w praktyce szkolnej i jest testowana w wielu amerykańskich i europejskich szkołach (Gardner i in., 2001). Na rynku pojawia się również coraz więcej podręczników proponujących różnorodne ćwiczenia, które wspierają rozwój inteligencji wielorakich. Mamy nadzieję, że nasza propozycja poszerzy tę ofertę i wpłynie na zwiększenie zainteresowania tą koncepcją.

Naszym celem jest wsparcie uczniów, którzy poznają język polski i którym jest on niezbędny do życia w polskim społeczeństwie.

Edukacja językowa

Spis treści

Wprowadzenie	13
Zabawy słowem	15
Wspólny słownik obrazkowy	15
Bank polskich słówek dla uczniów cudzoziemskich	16
Czytam i rysuję	17
Sieć słów	18
Teraz uważaj	19
Jak działa język?	20
Sylabowe klocki	20
Czyje to jest? – rolka wyrazowa	21
Obrazkowe rymowanki	22
Chcę cię zapytać	23
Bardzo długie zdanie	24
Kreatywne użycie języka	25
Jestem poetą	25
Oto mój ludzik	26
Kapsuła czasu	27
Rozmowa przez telefon	28
Książeczka o skarpetce	29
Literatura	30

Edukacja językowa

Celem edukacji językowej jest rozbudzenie zainteresowań językiem, motywowanie do posługiwania się nim w różnych sytuacjach oraz rozwijanie umiejętności komunikacyjnych dzieci.

Zadania zaproponowane w tej części książki mają na celu rozwijanie **inteligencji językowej dziecka**, czyli inteligencji związanej z przetwarzaniem informacji językowych w zakresie: fonologii, gramatyki, semantyki oraz pragmatyki danego języka. Uczniowie rozwijający swą inteligencję językową nabywają łatwości wypowiedzi, wzbogacają słownictwo, coraz sprawniej posługują się językiem i są wrażliwi na bodźce językowe, także fonologiczne. Obok poznawania nowych słów, struktur i funkcji językowych młodszy uczniowie mają często odwagę podejmować próby kreatywnego użycia języka, np. tworząc neologizmy przy wykorzystaniu poznanych sufiksów. Dla celów komunikacyjnych dzieci uczące się języka wykorzystują także zjawiska „nadrozdziagłości znaczeń”, polegające na nadawaniu tej samej nazwy zjawiskom lub rzeczom podobnym, oraz hipperregularyzacji, czyli swobodnego wykorzystywania znanych sobie reguł i sposobów użytkowania języka, nawet dla tych elementów, które im nie podlegają. Ze względu na specyfikę prezentowanych zajęć w tej części książki nie tylko przedstawiliśmy propozycje do realizacji w ramach całości kształcenia zintegrowanego w klasach, w których obok dzieci polskich są uczniowie cudzoziemscy, ale również opisałyśmy kilka ćwiczeń przeznaczonych do realizacji na wydzielonych zajęciach z języka polskiego jako obcego, przeznaczonych tylko dla dzieci cudzoziemskich.

W części *Zabawy słowem* znajdziesz propozycje, jak wzbogacić słownictwo dzieci. Dowiesz się, jak wspólnie z uczniami polskimi i cudzoziemskimi zbudować wasz własny słownik, jak stworzyć bank nowych słów oraz jak motywować uczniów do utrwalania słownictwa poprzez zabawy językowe, np. budowanie sieci słów czy zabawę *Teraz uważaj*.

W drugiej części, zatytułowanej *Jak działa język?*, umieściłyśmy zadania, których celem jest ułatwienie rozwijania sprawności mówienia po polsku (*Bardzo długie zdanie*), przygotowanie do czytania w języku polskim (*Sylabowe klocki*) oraz uwrażliwienie uczniów cudzoziemskich na brzmienie języka polskiego (*Obrazkowe rymowanki*).

Trzecia część to ćwiczenia twórcze, które dotyczą kreatywnego użycia języka. Dzięki propozycjom przedstawionym w tej części zadań dzieci cudzoziemskie (ale i polskie) powinny nabyć umiejętności nie tylko imitowania, lecz także twórczego podejścia do języka. Ćwiczenia takie jak *Jestem poetą* czy *Książeczka o skarpetce* mają sprawić uczniom przyjemność w posługiwaniu się językiem, rozbawić je dowcipem, zmniejszyć dystans.

Mamy nadzieję, że o atrakcyjności zaprezentowanych tutaj ćwiczeń zadecyduje nie tylko ich przyjazna forma, ale również materiał językowy. Został on przez nas dobrany tak, aby był dostosowany do zainteresowań dzieci w młodszym wieku szkolnym, a także spójny z treściami kształcenia proponowanymi w pierwszym etapie edukacyjnym.

Jeśli chcesz, aby Twoi cudzoziemscy uczniowie znajdowali przyjemność w komunikowaniu się w języku polskim, nie mieli obaw przed jego użyciem oraz podejmowali próby czytania książki po polsku w toku zabaw i atrakcyjnych ćwiczeń językowych, zachęcaj ich do bogacenia słownictwa oraz do twórczego używania języka.

Zabawy słowem

Wspólny słownik obrazkowy

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- współtworzyć wspólny, wielojęzyczny słownik obrazkowy,
- pracować w parach, grupach oraz z całą klasą,
- akceptować kolegów i koleżanki z innego kręgu językowego i kulturowego oraz szanować ich odmienność.

Uczeń zna rolę słownika w nauce języka.

Uczeń jest zainteresowany innymi językami i kulturami.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe/interkulturowe:

Poszerzanie zasobu słownictwa biernego i czynnego uczniów.

Utrwalanie zasobu słownictwa uczniów.

Wzmocnienie motywacji uczniów cudzoziemskich do nauki języka polskiego.

Zainteresowanie uczniów polskich językiem i kulturą uczniów z innych obszarów kulturowych.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

segregator, zapas koszulek do segregatora, przekładki do segregatora, różnego rodzaju słowniki dla dzieci w różnych językach, także słowniki ortograficzne języka polskiego dla najmłodszych.

Przygotowanie:

1. Wyjaśnij uczniom polskim znaczenie pojęcia słownik oraz zastosowanie różnego rodzaju słowników.
2. Podaj brzmienie tego samego słowa w różnych językach, wspólnie wyszukajcie jedno lub kilka słów w słownikach różnych języków.
3. Przedyskutuj z uczniami, jaką rolę w nauce języków odgrywa praca ze słownikiem, pokaż uczniom słowniki obrazkowe, tworzone z myślą o dzieciach. Zaprezentuj uczniom cudzoziemskim słownik ortograficzny języka polskiego dla dzieci i wspólnie odszukajcie kilka znanych im słów.

Przebieg ćwiczenia:

1. Wyjaśnij uczniom, że zaczynacie wspólnie budować „słownik” obrazkowy do nauki języka polskiego jako obcego oraz innych języków. Wstępnym zadaniem uczniów jest wyodrębnienie i nazwanie działów tematycznych w słowniku oraz wykonanie ilustrowanych kart tytułowych (np. RODZINA, ZABAWKI, PRACA, SZKOŁA). Tworząc wspólny słownik, dzieci oddzielają poszczególne działy specjalnymi przekładkami. W trakcie realizacji materiału z nauczania wczesnoszkolnego uczniowie polscy wraz z cudzoziemcami będą tworzyć karty obrazkowe, które wepną potem do segregatora. Przedyskutuj i ustal z uczniami zasady, według których będziecie pracować (na lekcji, jako praca domowa, parami, kolejnymi grupami, indywidualnie). Wyjaśnij, że rysunki/ilustracje w słowniku muszą być duże (na całą kartkę), wyraźne i estetyczne. Zdecydujcie, czy będziecie podpisywać słowa, w jakich językach oraz w jaki sposób będzie następowała weryfikacja (ewentualnie selekcja) wykonanych ilustracji i zapisanych wyrazów. Jeżeli uczniowie wspólnie uczą się np. języka angielskiego – można i ten język wykorzystać do opisu ilustracji umieszczonych w słowniku.
2. Konsekwentnie wzbogacajcie wspólny słownik kolejnymi kartami z ilustracjami słówek. Po jakimś czasie uczniowie sami będą zmotywowani do poszerzania słownika i gromadzenia słownictwa np. przez przyniesienie ilustracji z gazet, magazynów czy folderów reklamowych.
3. Wyeksponujcie słownik w klasie tak, aby był zawsze dostępny dla wszystkich uczniów.

Uwagi:

Ten wspólny projekt klasowy może być kontynuowany przez kilka lat – nawet przez cały etap nauczania wczesnoszkolnego (od I do III klasy).

Bank polskich słówek dla uczniów cudzoziemskich

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wyszukać i zgromadzić występujące często w jego otoczeniu słowa w języku polskim.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Poszerzanie słownictwa.

Uwrażliwianie na język polski.

Wprowadzenie lub utrwalanie rodzaju rzeczowników w liczbie pojedynczej.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

duże pudełko ze szczeliną w przykrywce (jak skarbonka). Na pudełku napis: Bank słów.

Przebieg ćwiczenia:

1. Podaj lub wyjaśnij poprzez działanie zasady gromadzenia słów w banku: uczniowie sami ilustrują słowa, które według nich są warte zapamiętania, a rysunki z podpisami wrzucają do pudełka. Ich zadaniem jest także wycinanie z opakowań (lub przepisywanie, przerysowywanie) tych słów, które są użyteczne i potrzebne w życiu codziennym. Każdy rysunek lub wycinek powinien być podpisany przez autora tak, aby było wiadomo, którzy uczniowie są najlepszymi „kolekcjonerami słów”.
2. Od czasu do czasu przeglądaj z uczniami bank słów, powtarzajcie słowa, które się tam znalazły. Zachęcaj dzieci do wykorzystywania znajomości słów z banku podczas lekcji. Używajcie słów w zdaniach.
3. Każdą karteczkę – fiszkę opatrzyć w rogu stosownym symbolem: sylwetką ludzika chłopczyka dla rzeczowników rodzaju męskiego (ten: *długopis*), sylwetką ludzika dziewczynki dla rzeczowników rodzaju żeńskiego (ta: *książka*) oraz sylwetką ludzika niemowlaczka dla rzeczowników rodzaju nijakiego (to: *dziecko*). Podczas przeglądania fiszek słownikowych powtarzajcie słówka wraz z ich rodzajem. Używając wyrazów w zdaniach, zwracajcie uwagę na poprawność gramatyczną.
4. Pod koniec roku szkolnego wyeksponuj z uczniami prace z banku słów, nagradzaj najgorliwszych kolekcjonerów słownictwa.

Czytam i rysuję

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zilustrować to, o czym przeczytał w zdaniu,
- czytać w języku polskim poznane zdania,
- przepisywać krótkie zdania w języku polskim.

Uczeń ćwiczy polską kaligrafię.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe i kulturowe:

Utrwalenie poznanego słownictwa oraz prostych struktur gramatycznych.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

do losowania przez uczniów: paski papieru z zapisanym na każdym z nich (na komputerze) jednym prostym zdaniem w języku polskim (np. *(Ja) mam nowy rower, Julek lubi jabłka, Tomek idzie do szkoły* itp.). Na każdym pasku powinno być inne zdanie.

Przygotowanie:

Wyjaśnij uczniom (opisowo lub poprzez zaprezentowanie przykładu), w jaki sposób powinni ilustrować wylosowane zdania. Jeżeli np. zdanie brzmi: *Mam nowy rower*, ilustracja powinna przedstawiać nie tylko rower, ale również jego właściciela – autora rysunku. W miarę możliwości wytłumacz również, że zdania nie zawierają twierdzeń prawdziwych – nie liczy się ich zgodność ze stanem faktycznym.

Przebieg ćwiczenia:

Uczniowie losują zdania.

Uczniowie wykonują zadanie, które polega na przepisaniu zdania na osobnej kartce papieru (lub w zeszyty) oraz zilustrowaniu go.

Sprawdź prawidłowe odczytanie zdań, pochwal wykonane rysunki oraz oceń staranność i poprawność przepisanych zdań.

Uwagi:

Zadanie to może być zmodyfikowane i utrudnione dla bardziej zaawansowanych uczniów, którzy zamiast zdań losują rozsypankę wyrazową w kopercie. Z rozsypanki muszą ułożyć zdanie, które następnie przepisują i ilustrują.

Sieć słów

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- układać poznane słownictwo w języku polskim w grupy tematyczne lub według kategorii gramatycznej (np. części mowy),
- prawidłowo wymawiać poznane słowa,
- dostrzec postępy, jakich dokonał w przyswajaniu słownictwa.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie poznanego słownictwa.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

kłębek wełny.

Przebieg ćwiczenia:

1. Poproś uczniów, aby usiedli w kółeczku.
2. Podaj kategorię, która będzie „osią” sieci, np. temat (*rodzina, jedzenie, zwierzęta*) lub kategorię gramatyczną (np. *rzeczowniki, czasowniki*). Kategorię można uczniom zasugerować także poprzez pokazanie odpowiedniego plakatu, ilustracji czy zestawu kart słownikowych.
3. Pierwszy uczeń trzyma kłębek wełny, mówi słówko należące do danej kategorii i trzymając nić, podaje kłębek kolejnej osobie.
4. Osoba, która otrzymała kłębek, zastanawia się nad następnym słowem, potem je wymawia, podając kłębek dalej. Włóczka w rękach dzieci tworzy sieć, tym gęstsza, im więcej słów i wyrażen grupą zna i potrafi wymienić.

Uwagi:

Ćwiczenie można modyfikować, dzieląc liczniejszą grupę na dwie (lub więcej) drużyny, z których każda ma za zadanie zgromadzić słownictwo z tej samej kategorii (*która sieć jest gęstsza*) lub z różnych (*jakich słówek umiemy więcej*).

Ćwiczenie można też powtarzać w miarę osiągania progresji językowej, aby uczniowie uświadomili sobie swoje postępy w nabywaniu języka.

Teraz uważaj

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- skoncentrować się,
- w szybkim tempie kojarzyć i przywoływać poznane słowa w języku polskim,
- gromadzić słownictwo w grupy tematyczne lub kategorie gramatyczne,
- prawidłowo wymawiać poznane słowa.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie poznanego słownictwa.

Grupowanie słownictwa w grupy tematyczne lub kategorie gramatyczne.

Przebieg ćwiczenia:

1. Uczniowie dobierają się w pary. Każda dwójka wykonuje „wyklaskiwanke”: uderzenie dłońmi w kolana, klaśnięcie w powietrzu, klaśnięcie w dłoń partnera. Dzieci kontynuują ćwiczenie rytmicznie.
2. W trakcie klaskania uczniowie zaczynają recytować:
*Teraz uważaj,
 Raz, dwa, trzy,
 Twoje słowa to...*
 Jedna osoba (lub nauczyciel) wybiera kategorię, mówiąc np.: ...przymiotniki/...jedzenie/...zwierzęta/
 ...czasowniki itp.
3. Uczniowie na przemian, cały czas utrzymując rytm klaskania, podają słówka z danej kategorii. Grę dobrze jest przećwiczyć na łatwym temacie (np. *kolory, liczebniki*) tak, aby uczniowie doszli do wprawy w stosowaniu się do jej zasad.

Jak działa język?

Sylabowe klocki

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- dokonać syntezy i analizy sylabowej słowa oraz zbudować „schemat sylabowy” za pomocą klocków Lego.

Uczeń rozwija i doskonali:

- słuch fonemowy,
- umiejętność czytania.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka czytania w języku polskim.

Dostarczenie uczniom materiału, na którego podstawie mogą wysuwać własne hipotezy językowe.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

zestaw klocków Lego (na początek najlepiej tej samej długości).

potrzebne nauczycielowi:

karty z dwu-, trzysylabowymi wyrazami, nożyczki.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj uczniom karty z zapisanymi wyrazami oraz dokonaj ich przykładowej analizy sylabowej. Wykorzystaj metodę wyklaskiwania. Zachęcaj uczniów do wyklaskiwania wraz z tobą: *ma-ma*, *pie-sek*, *dziew-czyn-ka*.
2. Przetnij karty z zapisanymi wyrazami, dzieląc je na sylaby. Mieszaj części każdego wyrazu, poproś uczniów o ponowne ułożenie ich tak, aby tworzyły całość. Poleć uczniom, żeby odczytywali wyrazy, oraz pomagaj im wyklaskiwać sylaby wymawianych słów.
3. Obok wyrazów utworzonych z rozciętych sylab ułóż klocki Lego, demonstrując schemat sylabowy. Wielokrotnie wymawiajcie razem słowa, przeprowadzając analizę sylabową.
4. Podawaj uczniom kolejne słowa, prosząc o powtórzenie przy jednoczesnym układaniu schematu z klocków. W razie potrzeby pomagajcie sobie klaskaniem.

Uwagi:

W bardziej licznej grupie każdy z uczniów może wykonać rolę z innymi formami/wyrazami. Podczas ćwiczeń uczniowie mogą się wymieniać zrobionymi przez siebie pomocami dydaktycznymi.

Czyje to jest? – rolka wyrazowa

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać pomoc dydaktyczną – rolkę wyrazową,
- określić rodzaj rzeczowników w liczbie pojedynczej,
- dobrać właściwe zaimki dzierżawcze do podanych rzeczowników.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Dostarczenie uczniom materiału, na bazie którego mogą wysuwać własne hipotezy językowe. Powtórka wybranego słownictwa lub struktury gramatycznej.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

rolka po kuchennych ręcznikach papierowych, kartki papieru.

potrzebne nauczycielowi:

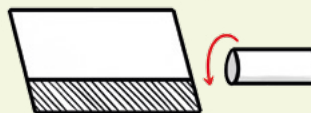
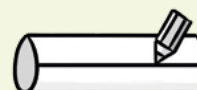
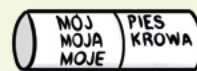
rolka z przykładowymi wypowiedziami/zdaniami/formami.

Przygotowanie:

Przemyśl, jaki materiał językowy można wykorzystać do przeprowadzenia ćwiczenia. Przygotuj swoją rolkę z przykładowymi formami/wypowiedziami/zdaniami.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj uczniom wykonaną przez siebie rolkę i pokaż, w jaki sposób działa.
2. Poproś uczniów o odmierzenie kartki papieru odpowiedniej długości i szerokości (długość taka jak rolki papierowej, którą dzieci wykorzystają w ćwiczeniu, szerokość – taka, aby owinąć rolkę i skleić brzegi). Kartkę uczniowie przecinają na dwie części w poprzek tak, aby każda z nich, umieszczona na rolce, swobodnie się na niej kręciła.
3. Uczniowie owijają rolkę niezbyt ciasno i skleją papier tak, aby obie części obracały się na rolce.
4. Na pierwszej, obrotowej połowie rolki uczniowie piszą zaimki dzierżawcze: *mój, moja, moje* (ew. *twój, twoja, twoje* itp.), na drugiej rzeczowniki rodzaju żeńskiego, męskiego i nijakiego w liczbie pojedynczej (np. z grupy tematycznej zwierzęta: *pies, krowa, koń, cielę, kura, gęś, kurczątka* itp.).
5. Obracając rolkę, uczniowie dobierają elementy w pary: *mój – pies, moja – kura* itd. Możesz zadawać im pytania typu: *Czyja jest ta...? Czyj jest ten...?* lub prosić o ułożenie całych zdań z daną strukturą (np. *Mój pies jest brązowy*).

Uwagi:

W bardziej licznej grupie każdy z uczniów może wykonać rolkę z innymi formami/wyrazami. Podczas ćwiczeń uczniowie mogą się wymieniać zrobionymi przez siebie pomocami dydaktycznymi.

Obrazkowe rymowanki

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- łączyć przedstawiony na rysunku czy fotografii przedmiot z jego słownym ekwiwalentem w języku polskim,
- zrozumieć ideę rymowania się słów,
- prawidłowo artykułować wybrane głoski języka polskiego.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Utrwalenie dowolnego zasobu słownictwa (rzeczowniki pospolite, konkretne).

Uwrażliwienie słuchu fonemowego dziecka na brzmienie języka polskiego (wybrane ćwiczenia artykulacyjne).

Materiały potrzebne nauczycielowi:

Pudełko z kartami obrazkowymi przedstawiającymi przedmioty/osoby/zjawiska, których nazwy sprawiają problemy artykulacyjne (np.: głoska [r] w nagłosie, śródgłosie i wygłosie: rak, rolnik, rakietka, skarpeta, worek, korek, kura, dziura, mury, góry, cukier, papier, muchomor, monitor, kaptur, kangur; głoski [sz], [cz]) itp. Każde zilustrowane słowo (można także zapisać wyrazy na odwrocie kart) powinno mieć rymujący się odpowiednik, najlepiej tak, żeby stworzyć przy okazji ćwiczenie logopedyczne.

Przygotowanie:

Przygotuj pudełko (może być po butach, udekorowane przez uczniów/nauczyciela) z kartami, na których będą naklejone obrazki lub przedstawione rysunkiem słówka w języku polskim. Każdy z obrazków musi mieć odpowiednik w postaci innego obrazka, z którym stworzą razem parę rymujących się słów.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj uczniom przykładową parę rymujących się słów. Wypowiadaj je wyraźnie, pokazuj właściwe karty słownikowe. Powtórz kilka razy. Następnie ułóż karty obok siebie, prezentując tym samym, że stanowią one komplet.
2. Poproś uczniów o kontynuowanie ćwiczenia: uczniowie wybierają karty z pudełka i układają je w rymujące się pary.
3. Podczas wybierania odpowiednich kart uczniowie powinni wypowiadać słowa, ćwicząc ich wymowę w języku polskim.
4. Jeżeli zaistnieje taka potrzeba, uczniowie mogą oglądać rewersy kart, na których są zapisane poszczególne wyrazy.

Uwagi:

Pudełko z rymującymi się słówkami może stanowić stały element wyposażenia klasy lub być wykorzystywane np. do jednego z zadań podczas lekcji realizowanej metodą stacji. Pracę z pudełkiem można też proponować uczniom, którzy np. szybciej skończyli bieżące zadania na lekcji.

Chcę cię zapytać

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- ułożyć minidialogi z podanych elementów (pytanie/odpowiedź),
- podać najważniejsze informacje o sobie w języku polskim oraz zapytać o takie informacje inną osobę.

Uczeń dostrzega komunikacyjną rolę języka.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie wybranych funkcji języka w postaci prostych pytań dotyczących najważniejszych informacji o uczniu oraz udzielanie na nie odpowiedzi.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

Rozcięte na pół karteczki z różnymi minidialogami (*Jak się nazywasz? Nazywam się... Ile masz lat? Mam... lat. Gdzie mieszkasz? Mieszkam w... Skąd pochodzisz? Pochodzę z... itp.*) Na jednej połówce będzie pytanie, na drugiej odpowiedź. Zestawów powinno być tyle, żeby każdy uczeń otrzymał jedną połówkę dialogu.

Przebieg ćwiczenia:

1. Wyjaśnij uczniom lub zaprezentuj przez działanie zasady ćwiczenia: uczniowie losują karteczki z pytaniami i odpowiedziami. Dzieci, które mają na swojej karteczce odpowiedź, siadają na podłodze w różnych miejscach klasy.
2. Uczniowie, którzy wylosowali pytanie, chodzą po klasie – od osoby do osoby, zadając jej pytanie. Osoba siedząca odpowiada na nie zdaniem ze swojej karteczki.
3. Dzieci zadające pytania muszą odnaleźć „swoją” odpowiedź i stanąć przy uczniu, który jej udzielił.
4. Jeżeli uczniowie mają wątpliwości i np. przy jednej odpowiadającej osobie stoi kilku pytających – należy wspólnie z resztą grupy przeanalizować zagadnienie i wybrać właściwe rozwiązanie.

Uwagi:

Ćwiczenie to należy przeprowadzać wielokrotnie, dodając nowo poznane dialogi do tych, które uczniowie już znają.

Kontynuacją tych zajęć (lub jej wariantem dla uczniów o większych kompetencjach językowych) może być propozycja *Książka o mnie* opisana w części dotyczącej edukacji przyrodniczej i społecznej.

Możliwa integracja:

W ćwiczeniu można zastosować opcję pytania w jednym języku, a odpowiedzi w innym, np. polski – wietnamski itp.).

Bardzo długie zdanie

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozwijać zdania przy wykorzystaniu rysunków i ilustracji,
- kreatywnie konstruować wypowiedzi,
- współpracować w grupie.

Uczeń nabywa umiejętność rozwijania zdań i **doskonali ją**.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa związanego z kolorami.

Powtórzenie poznanych nazw zwierząt.

Powtórzenie liczebników.

Wybrany czasownik nazywający ruch (np. *jechać, iść, lecieć* itd.) w odpowiedniej formie koniugacyjnej.

Powtórzenie nazw różnych miejsc (*szkoła, dom, sklep* itd.) w odpowiedniej formie deklinacyjnej.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

Ilustracje wycięte z magazynów, gazet itp. przedstawiające różne zwierzęta, kawałki papieru kolorowego w różnych kolorach, wybrane liczebniki zapisane na osobnych karteczkach, czasowniki zapisane na osobnych kartkach (lub zilustrowane): *jechać, iść, lecieć* itp. oraz ilustracje, na których pokazano różne miejsca: szkołę, sklep itd. Wszystkich ilustracji musi być bardzo dużo, przedstawione na nich kolory, zwierzęta, miejsca mogą się powtarzać.

Przebieg ćwiczenia:

1. Podaj proste, przykładowe zdanie i zapisz je na tablicy: np. *Trzy koniki biegają po łące*.
2. Wybierz odpowiednie ilustracje i karteczki z zapisanymi liczbami lub czasownikami, umieść je na tablicy nad odpowiednimi elementami zdania. Będą to: karteczka z zapisaną liczbą 3, ilustracja przedstawiająca konia, kartka z wypisanym czasownikiem *biegać*, ilustracja przedstawiająca łąkę.
3. Zmaż zdanie zapisane na tablicy i wraz z uczniami „przeczytajcie” zdanie przedstawione za pomocą obrazków.
4. „Przedłuż” zdanie, wstawiając plamkę koloru brązowego między karteczkę z liczebnikiem 3 a ilustrację przedstawiającą konia: *Trzy brązowe koniki biegają po łące*.
5. Wraz z uczniami „rozwińcie” zdanie, wprowadzając jako podmiot inne zwierzęta, np.: *Trzy brązowe koniki i piesek biegają po łące*, a potem inny liczebnik, np.: *Trzy brązowe koniki i dwa pieski biegają po łące*.
6. Podaj uczniom zasady pracy w grupach i wyjaśnij, na czym polega stojące przed nimi zadanie: mają zbudować jak najdłuższe zdanie, układając jego poszczególne elementy linearnie za pomocą zgromadzonych ilustracji. Każdy uczeń (w grupie) powinien umieć „odczytać” to zdanie i je płynnie wypowiedzieć.
7. Naklejcie powstałe zdania na długie paski papieru i wyeksponujcie je w klasie.

Uwagi:

„Długie zdanie” może być wypełnione inną treścią i zawierać inny materiał leksykalny, np. *Tomek kupił w sklepie chleb, trzy jabłka...* itd.

Kreatywne użycie języka

Jestem poetą

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- charakteryzować w prosty sposób wybrane postacie literackie,
- pisać kreatywnie na temat wybranej postaci literackiej.

Uczeń cudzoziemski potrafi czytać w języku polskim.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Kreatywne użycie dowolnych elementów słownictwa oraz konstrukcji gramatycznych.
Odbiór wybranego tekstu kultury.

Przygotowanie:

Ćwiczenie nawiązuje do tekstów realizowanych przez uczniów polskich w ramach edukacji polonistycznej, nauczyciel musi więc przemyśleć dobór tekstów.

Przebieg ćwiczenia:

1. Wyjaśnij uczniom, że będą pisać wiersz o bohaterze z książki/lektury, o postaci wybranej wspólnie lub indywidualnie.
2. Przeczytaj wiersz zamieszczony poniżej oraz zaprezentuj jego budowę.
3. Wspólnie, według wzorca, napiszcie klasowy wiersz.
4. Każdy z uczniów pisze własny wiersz.
5. Wszystkie wiersze są zaprezentowane na forum klasy.

Tytuł: imię postaci, o której piszemy wiersz

Plastuś

Pierwsza linijka: jedno słowo określające, kim jest opisywana postać

ludzik

Druga linijka: dwa słowa (przymiotniki) opisujące twoją postać

plastelinowy, wesoły

Trzecia linijka: trzy słowa opisujące czynności postaci

bawi się, rozmawia, pomaga

Czwarta linijka: cztery słowa mówiące o innych postaciach z książki

Tosia i Lodia, dobre przyjaciółki

Piąta linijka: jedno słowo, imię postaci, o której mówi wiersz

Plastuś

Uwagi:

Każdemu z wierszy może towarzyszyć ilustracja.

Prezentacja na forum klasy może polegać na głośnym czytaniu wierszy lub wyeksponowaniu ich w inny sposób, np. na gazecie ściennej, lub „wydaniu” w postaci broszurki, tak żeby każdy mógł je przeczytać.

Oto mój ludzik

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- nazywać elementy twarzy,
- opisywać czyjś wygląd.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Słownictwo nazywające różne elementy twarzy (*oczy, uszy, nos* itp.).

Przymiotniki (*duży, mały, długi, krótki* itp.), kolory.

Wyrażenia pomagające w opisie wyglądu (*ma, posiada, jest, są* itd.).

Budowanie dłuższych wypowiedzi opisujących czyjś wygląd.

Zadawanie pytań dotyczących wyglądu osób oraz udzielanie na nie odpowiedzi.

Materiały potrzebne uczniowi:

jednorazowy kubeczek (biały) oraz garstka ziemi, nasiona trawy (mogą być przygotowane przez nauczyciela i rozdzielone dla poszczególnych uczniów).

Przebieg ćwiczenia:

1. Uczniowie rysują na kubeczku elementy twarzy (*duże/małe/niebieskie/brązowe oczy, długi/krótki/duży/mały nos*). Można również poprosić uczniów o doklejenie uszu. Po wykonaniu ćwiczenia dzieci prezentują swoje kubeczkowe ludziki i nadają im imiona. Pomagaj uczniom w skonstruowaniu wypowiedzi, zadając im pytania typu: *Jak ma na imię Twój ludzik? Czy to dziewczynka, czy chłopczyk?* Takie pytania mogą także zadawać sobie sami uczniowie, pracując np. w parach.
2. Po narysowaniu elementów twarzy należy wypełnić kubeczki ziemią, nasypać nasiona trawy i zasypać cienką warstwą ziemi. Potem delikatnie podlać.
3. Przez kilka dni uczniowie podlewają zasiane nasiona, obserwując, jak rosną „włosy” na kubeczkowej główce. Warto wtedy określać długość włosów w języku polskim (*bardzo krótkie/dłuższe niż wczoraj/średniej długości, długie* itp.) Uczniowie mogą mierzyć długość włosów i zapisywać wyniki w specjalnej tabelce.
4. Rosnącą trawkę można gładzić, utrwalając przymiotniki (*miękkie/twarde/szorstkie*).
5. Gdy włosy już urosną – „wybieramy się do fryzjera” (*Idziemy do fryzjera. Ścinamy włosy*). Każde z dzieci za pomocą nożyczek kreuje u swojego ludzika taką fryzurę, jaka mu się podoba. Po wizycie u fryzjera ponownie opisujemy ludzika.
6. Na koniec należy wykonać „zdjęcie” kubeczkowej buźki z trawiastymi włosami – każdy z uczniów rysuje swojego „podopiecznego”, zaznaczając i podpisując (jeżeli dzieci potrafią już pisać, nauczyciel powinien podać wzór) elementy jego twarzy.

Możliwa integracja:

Obserwowanie wzrostu rośliny – od momentu zasiania.

Kapsuła czasu

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- podać informacje o sobie,
- wybierać i selekcjonować ważne dla niego informacje.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wybrane przez ucznia i nauczyciela słowa, zwroty i wyrażenia służące podaniu jak największej ilości informacji o sobie.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

przezroczysta, sucha w środku butelka po wodzie mineralnej (bez papierowej etykiety), marker permanentny.

potrzebne nauczycielowi:

wzór zapisu informacji o sobie.

Przygotowanie:

Przypomnij uczniom słownictwo i konstrukcje językowe, które będą służyć podawaniu informacji na swój temat. Wykonaj kartę informacyjną o sobie, aby można pokazać ją uczniom i zainspirować ich do poszukiwania własnych rozwiązań.

Przebieg ćwiczenia:

1. Wyjaśnij uczniom, co w wypadku tego ćwiczenia rozumiesz pod pojęciem „kapsuła czasu”. Jest to zbiór informacji przedstawiających nas samych w danym momencie (teraz), zamknięty w specjalnym pojemniku – kapsule. Staramy się przedstawić siebie, opisać jak najdokładniej. Na kapsule umieszczamy swoje imię i nazwisko oraz napis: *Nie otwierać aż do...* podając datę, kiedy będzie można otworzyć kapsułę.
2. Pokaż swoją kapsułę czasu. Możesz umieścić w niej kartę, którą podasz uczniom do wypełnienia, lub inaczej wykonany zapis ważnych informacji o sobie. Dostosuj prezentowany w klasie wzór do umiejętności, wiedzy, możliwości uczniów, z którymi pracujesz. W kapsule może także być Twój autoportret, drzewo genealogiczne Twojej rodziny czy inne istotne informacje. Pamiętaj, aby nie była to sucha notatka, ale materiał pełen rysunków i w różny sposób zorganizowanego przekazu informacji.
3. Uczniowie podpisują swoje kapsuły czasu markerem permanentnym oraz umieszczają napis z wyznaczoną datą możliwego otwarcia kapsuły.
4. Uczniowie przygotowują zestaw informacji o sobie, a potem starannie składają i umieszczają go w kapsule. Przed zamknięciem w kapsule uczniowie prezentują swoje prace – podając wybrane przez siebie informacje.
5. Uwaga: nie zapomnijcie otworzyć kapsuł w wyznaczonym terminie i zobaczyć, jak bardzo się zmieniliście i jak wiele się nauczyliście!

Uwagi:

Kapsułę można uzupełniać poprzez dodawanie kolejnych informacji (np. o swojej rodzinie, o zwierzętach, które ma się w domu itp.).

Możliwa integracja:

Wykonanie dwóch wersji językowych kapsuły – w języku rodzimym uczniów cudzoziemskich i po polsku.

Rozmowa przez telefon

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wypowiadać się na wybrany temat,
- umiejętnie prowadzić dialog (rozmowa telefoniczna).

Uczeń zna rolę, jaką odgrywają we współczesnej komunikacji niektóre media, np. telefon.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Słownictwo z dowolnie wybranych grup leksykalnych oraz wybrane konstrukcje gramatyczne i funkcje komunikacyjne.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

samodzielnie wykonane telefony z pudełek lub kartonu.

potrzebne nauczycielowi:

własny telefon komórkowy (wyłączony).

Przygotowanie:

Wspólne wykonanie telefonów z pudełek lub tektury (patrz ćwiczenie *Telefony* zamieszczone w propozycjach z edukacji plastycznej).

Przebieg ćwiczenia:

1. Poproś uczniów, aby wykonane przez siebie telefony mieli zawsze na podorędziu podczas zajęć. Dzieci mają je wyjmować na hasło: *Zadzwońmy do kolegi lub koleżanki.*
2. Zaprezentuj modelową wypowiedź, używając własnego telefonu komórkowego, „dzwoniąc” do kogoś spoza klasy/szkoły.
3. Stwórzcie wspólnie instrukcję korzystania z telefonu (*Podnieś słuchawkę. Wykręć numer. Kiedy usłyszysz głos w słuchawce, możesz rozmawiać. Przedstaw się itd.*).
4. W dowolnych momentach lekcji zwracaj się do konkretnego ucznia: *Leo, zadzwoń do Kasi i powiedz jej o wycieczce.* Zadaniem ucznia jest zadzwonić do koleżanki i zbudować prostą wypowiedź dotyczącą podanego tematu.

Uwagi:

Ćwiczenie powinno być wykorzystywane wielokrotnie w toku kształcenia językowego dzieci. Należy więc wprowadzić rutynowe polecenie, na które dzieci będą reagowały we właściwy sposób. Uczniowie muszą wiedzieć, że „telefonując”, mogą się swobodnie wypowiadać w języku polskim, bez obawy popełnienia błędu lub użycia niewłaściwych konstrukcji. Ich zadaniem jest po prostu powiedzieć jak najwięcej na dany temat.

Książeczka o skarpetce

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- napisać i zilustrować własną książeczkę w języku polskim,
- przetworzyć usłyszane informacje.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie i utrwalenie okoliczników miejsca (wyrażonych za pomocą wyrażen przyimkowych).
Odbiór tekstu kultury: Julian Tuwim, *Okulary*.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

mały notesik, tj. „zeszyt do słówek”.

potrzebne nauczycielowi:

kolorowe skarpetki – jedna przyniesiona do klasy, druga na Twojej nodze.

Przebieg ćwiczenia:

1. Wyjaśnij uczniom, że dzisiaj przeczytasz im książkę. Zapytaj ich, czy mają pomysł, o czym będzie ta książka, wyjmując z torby/szuflady kolorową skarpetkę. Zapisz tytuł książki na tablicy: *Gdzie jest moja skarpetka?*
2. Wyjmij jakąkolwiek książkę i udawaj, że czytasz: *Gdzie jest moja skarpetka? Może na łóżku? Nie... Może pod stołem? Nie...* Czytając, odgrywaj małą pantomimę z przyniesioną skarpetką.
3. Aktorsko przedstaw finał „czytanej” historii: *Więc gdzie jest moja skarpetka? O... na mojej nodze!*
4. Wyjaśnij uczniom, że oni też będą pisali książkę o zaginionej skarpetce. Napiszcie w notesikach tytuł i zilustrujcie stronę tytułową. Uczniowie sami mogą zdecydować, jakiego koloru będzie skarpetka – bohaterka ich własnej książki.
5. Uczniowie tworzą własną książkę. Na każdej z kolejnych kart przedstawiają miejsce, gdzie szuka się skarpetki (ale jej tam nie ma), aby wreszcie w finale znaleźć ją – na swojej nodze. Uczniowie mogą sami pisać zdania i je ilustrować (zwróć uwagę na prawidłowe użycie języka) lub tylko wykonywać rysunki oraz wypowiadać zdania, które powinny im towarzyszyć. Zależy to od poziomu umiejętności pisania w grupie, z którą pracujesz. Podczas zajęć monitoruj pracę uczniów cudzoziemców i rozmawiaj z nimi indywidualnie, w języku polskim. Zadawaj pytania dotyczące ich pracy i rysunków, które wykonują.
6. Pod koniec zajęć uczniowie prezentują swoją pracę – „czytając” kolegom i koleżankom swoje książki.

Uwagi:

Tworzone przez uczniów książeczki mogą dotyczyć różnych tematów. Warunkiem atrakcyjności ćwiczenia dla uczniów jest dowcipny sytuacyjny i zabawny kontekst ćwiczenia.

Odbiór tekstu kultury: Julian Tuwim, *Okulary*

Propozycje:

- » Przeczytaj uczniom tekst wiersza z bogato ilustrowanej książki.
- » Wykorzystaj elementy dramy podczas czytania wiersza (zarówno przez nauczyciela, jak i przez uczniów).
- » Przeprowadź konkurs ładnego czytania/recytacji wśród uczniów cudzoziemskich. Konkurs taki może też odbywać się w parach złożonych z ucznia polskiego wraz z uczniem cudzoziemskim.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj:

Bula D., Krzyżyk D., Niesporek-Szamburska B., Synowiec H., (2002), *Dziecko w świecie języka*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Bula D., Niesporek-Szamburska B., (2002), *Wpływ sytuacji motywacyjnej na efekty edukacji językowej dzieci (na przykładzie wprowadzania formy listu)*, [w:] Michalewska T., Kisiel M. (red.), *Problemy edukacji lingwistycznej. Teoria i praktyka edukacyjna w zmieniającej się Europie. T. 1: Kształcenie języka ojczystego dziecka*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Iwanowska A., Januszek C., Kwiatkowska-Łozińska M., (2005), *Program psychoedukacyjny dla dzieci 7–10-letnich doskonalący sprawność językową*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Jaros I., (2006), *Klocki Cuisenaire’a na lekcji języka angielskiego – propozycje ćwiczeń*, [w:] „Poliglota”, nr 2 (4).

Maurer A. (red.), (2006), *Dźwięki mowy. Program kształtowania świadomości fonologicznej dla dzieci przedszkolnych i szkolnych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Mnich M., (2002), *Sprawność językowa dzieci w wieku wczesnoszkolnym*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Mystkowska H., (1959), *Kształcenie wymowy dzieci w przedszkolu. Ćwiczenia ortofoniczne*, Warszawa: PZWS 4.

Nowak J.E., (1997), *Wybrane zagadnienia logopedyczne*, Bydgoszcz: WSP w Bydgoszczy.

Polette L., (1979), *The Book Report Book for Primary Grades*, Book Lures, Inc.

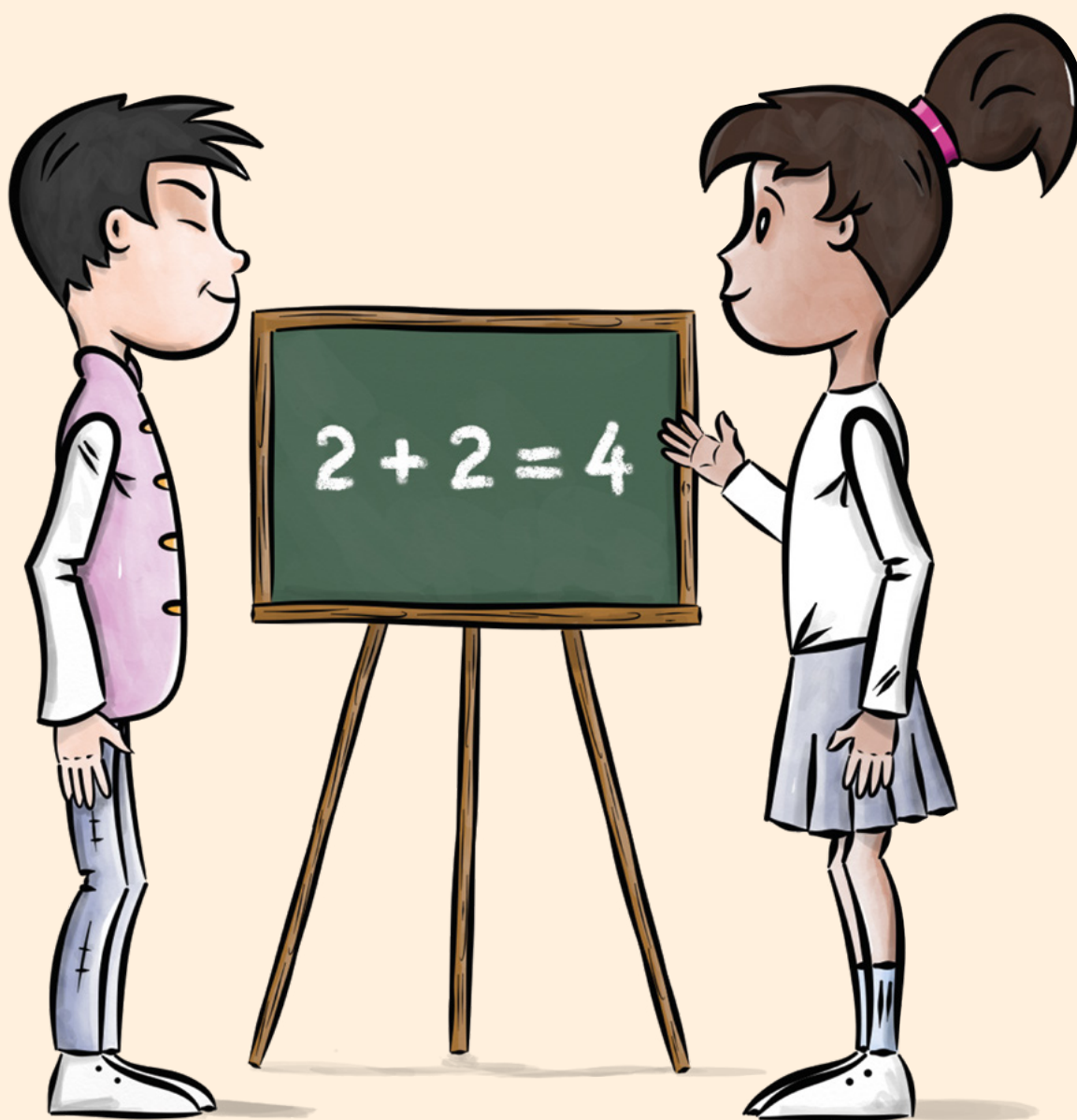
Słodownik-Rycaj E., (1998), *Rozwijanie mowy komunikatywnej dziecka*, Kraków: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Skorek E. M., (2000), *Z logopedią na ty. Podręczny słownik logopedyczny*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Stasica J., (2004), *Język polski – 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Wright A., (2001), *Art and Crafts with Children*. Oxford.

Edukacja matematyczna

Spis treści

Wprowadzenie	33
Liczby naturalne i ich zapis. Działania matematyczne	35
Smok Wawelski	35
Królestwo Jokera	38
W banku	41
Umiem liczyć – gry planszowe	42
Numer pięć, zgłoś się!	43
Matematyzowanie konkretnych sytuacji	44
Rozwiązywanie problemów	44
Legenda o złotej kaczce	46
W sklepie	49
Zaczarowana brama	51
Rusz głową, czyli zagadki logiczne	52
Stosunki przestrzenne, relacje czasowe i figury geometryczne	54
Młodszy czy starszy?	54
Najdłuższy i najkrótszy	56
Tajemnicza figura	58
Wyspa skarbów	60
Zgadnij, o kim mówię?	62
Literatura	63

Edukacja matematyczna

Kształtowanie umiejętności matematycznych to długotrwały proces. Dzieci dochodzą do nich stopniowo, ćwicząc i doskonaląc je nie tylko na zajęciach szkolnych, ale również poza nimi. W ramach edukacji matematycznej mamy kształtować pewne pojęcia, doskonalić technikę rachunkową, umiejętność rozwiązywania zadań oraz uczyć matematyzacji różnych sytuacji życiowych. Zajęcia z języka polskiego wykorzystujące zadania matematyczne nie tylko przygotowują uczniów cudzoziemskich do uczestniczenia w lekcjach matematyki prowadzonych w języku polskim, ale również mogą im pozwolić na pokazanie ich umiejętności pozajęzykowych, na przykład w zakresie liczenia czy rachowania. Może mieć to duży wpływ na postrzeganie samych siebie, samoocenę, a także dodatkowo motywować uczniów do nauki szkolnej. Mamy nadzieję, że propozycje zamieszczone w tym rozdziale będą inspiracją dla dzieci. Warto zachęcać uczniów do tworzenia gier i zabaw matematycznych, które wsparte opowiadaniem, historyjką będą motywowały ich do odkrywania matematycznego świata i pozwolą im na pokonywanie matematycznych trudności.

Inteligencja logiczno-matematyczna to inteligencja związana z umiejętnościami rozumienia i wykorzystywania abstrakcyjnych relacji. Osoby, u których szczególnie się ona rozwinęła, mają łatwość wykonywania zadań abstrakcyjnych oraz potrafią sprawnie klasyfikować przedmioty i informacje. Nasze ćwiczenia matematyczno-logiczne nie są jednak adresowane tylko do uczniów cechujących się wysokim stopniem rozwoju tej inteligencji. Są one przygotowane tak, aby również dzieci, którym matematyka sprawia więcej kłopotów, mogły ćwiczyć i doskonalić niektóre sprawności.

Pierwsza grupa ćwiczeń dotyczy liczb naturalnych i ich zapisu oraz działań matematycznych. Dzieci będą miały możliwość doskonalenia umiejętności wykonywania różnych działań matematycznych oraz liczenia w pamięci. Staraliśmy się, aby ćwiczenia matematyczne były jednocześnie zabawami ciekawymi pod względem poznawczym oraz żeby łączyły działania intelektualne z ruchowymi tak istotnymi na tym etapie nauczania.

W części *Matematyzowanie konkretnych sytuacji* znajdziesz łamigłówki matematyczno-logiczne oraz gry i zabawy matematyczne mające na celu wdrożenie uczniów do rozwiązywania problemów. Dzieci mają możliwość poszerzenia swoich doświadczeń logicznych i matematycznych w trakcie zabaw wymagających liczenia, rachowania czy mierzenia.

Ćwiczenia trzeciej części: *Stosunki przestrzenne, relacje czasowe i figury geometryczne* mają na celu utrwalenie wiadomości dzieci i zaproponowanie im wykorzystania ich wiedzy i umiejętności w nowych sytuacjach.

Należy pamiętać, że treści matematyczne na zajęciach językowych muszą być wprowadzane równolegle z treściami z edukacji matematycznej realizowanej na zajęciach kształcenia zintegrowanego. Tak więc na przykład proponujemy dzieciom ćwiczenie *Smok Wawelski*, gdy uczą się mierzyć, a *Umiem liczyć – gry planszowe*, gdy na zajęciach zintegrowanych uczą się dodawać czy odejmować.

Dzieci najchętniej i najlepiej uczą się poprzez zabawę. Właśnie dlatego ćwiczenia matematyczne wykonywane w trakcie zajęć z języka polskiego jako języka edukacji szkolnej mogą być środkiem dydaktycznym, który ułatwi uczniom doskonalenie nabywanych umiejętności matematycznych oraz wpłynie na rozwijanie ich samodzielnego myślenia matematycznego.

Liczby naturalne i ich zapis. Działania matematyczne

Smok Wawelski

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- klasyfikować przedmioty w zależności od ich długości,
- układać przedmioty od najdłuższego do najkrótszego,
- porównywać długości.

Uczeń zna legendę o Smoku Wawelskim.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Części ciała: *nos, ucho, oko, ogon, łapa.*

Słownictwo: *krótki, długi, średni, najdłuższy, najkrótszy, od najdłuższego do najkrótszego.*

Stopniowanie przymiotników: *krótki, krótszy, najkrótszy oraz porównywanie: dłuższy niż... krótszy od... najkrótszy z...*

Odbiór tekstu kultury: legenda o Smoku Wawelskim.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karta pracy, 3 kolorowe muliny:
czerwona, niebieska i różowa, małe
nożyczki, klej uniwersalny.

potrzebne nauczycielowi:

legenda o Smoku Wawelskim, duże ilustracje
przedstawiające smoka, szewczyka i barana,
zdjęcie Wawelu.

Przebieg ćwiczenia:

1. Opowiedz uczniom legendę o Smoku Wawelskim, posługując się obrazkami. Możesz skorzystać z książki *O wawelskim smoku* Kornela Makuszyńskiego z ilustracjami Mariana Walentynowicza lub z książeczki Wandy Chotomskiej *Smok ze smoczej jamy* ilustrowanej przez Edwarda Lutczyna.
2. Wykonajcie zadania:
 - Popatrz na obrazek. To jest smok.
Zmierz sznurkiem odległości na rysunku. Który sznurek jest najdłuższy? Który sznurek jest najkrótszy?
Ułóż sznurki od najkrótszego do najdłuższego.
Ułóż sznurki od najdłuższego do najkrótszego.
 - Przyklej sznurki do rysunku smoka i wklej go do zeszytu. Zmierz sznurki za pomocą linijki. Napisz, ile mają centymetrów.
 - Wytnij z muliny 10 sznurków różnej długości. Wymierz się z koleżanką lub kolegą z ławki. Ułóż sznurki od najkrótszego do najdłuższego. Sprawdźcie razem, czy dobrze wykonaliście zadanie.
 - Naklej sznurki na kartkę papieru. Podpisz swoją pracę.
3. Uczniowie mogą wypowiadać się na temat wyników wykonywanych zadań. Zależy to od poziomu umiejętności językowych w grupie, z którą pracujesz. Monitoruj pracę uczniów i rozmawiaj z nimi indywidualnie w języku polskim. Zadawaj pytania dotyczące ich pracy oraz zadań, które realizują. Pytaj o osiągnięte wyniki.

Pod koniec zajęć uczniowie prezentują swoje prace, a nauczyciel organizuje wystawę.

Odbiór tekstu kultury: legenda o Smoku Wawelskim**Propozycje:**

- » Przeczytaj uczniom tekst legendy.
- » Przedstaw na ilustracjach postaci z legendy. Możesz wykorzystać ilustracje, pochodzące z różnych źródeł.
- » Pokaż ilustrację przedstawiającą Zamek Królewski na Wawelu (jeśli to możliwe, zorganizuj wycieczkę/wyjście na Wawel).
- » Podziel uczniów na grupy. Zadaniem zespołów jest wykonanie kukielki jednej postaci z legendy (proste rysunki na kartonie, wycięte i przyklejone do patyczka; owieczka może mieć dodatkowo „futerko” wykonane z naklejonej waty).
- » Na tle zdjęcia Wawelu zaaranżujcie teatrzyk kukielkowy. Wykorzystajcie tekst Kornela Makuszyńskiego, inny uproszczony tekst lub improwizujcie dialogi.

Smok

1. Zmierz sznurkiem odległości:

- czerwonym sznurkiem od nosa do ogona,
- niebieskim sznurkiem od ucha do oka,
- czarnym sznurkiem od ucha do łapy.

	cm
od łapy do ucha	
od ucha do oka	
od nosa do ogona	

ksero

Królestwo Jokera

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- liczyć w pamięci w zakresie 20,
- porównywać wartości liczb,
- układać szeregi liczbowe,
- pisać cyfry,
- skoncentrować się na działaniu,
- pracować w grupie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Pytanie o posiadanie, np.: *Czy masz siódmkę?* oraz udzielanie odpowiedzi: *Tak, mam! Nie, nie mam!*
Zapis słowny liczb w języku polskim.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karta pracy dla każdej grupy.

potrzebne nauczycielowi:

samoprzylepne znaczkę dla uczniów do podziału na grupy (*kara, kiery, trefle, piki*),
6 kopert ze znaczkami kolorów kart,
2 talie kart – karty od 2 do 10.

Przygotowanie:

Ustaw w klasie stoliki tak, aby tworzyły 5 grup. Każda grupa stolików to kolejna stacja zadaniowa. Przygotuj materiały dla uczniów.

Przebieg ćwiczenia:

1. Podziel uczniów na cztery grupy: dzwonki, czerwienie, żółędzie i wina (każde dziecko otrzymuje samoprzylepny znaczek).
2. Na każdej stacji (stoliku) dla każdej grupy przygotowana jest oznaczona kolorem koperta z kolejnym zadaniem. Wyjaśnij dzieciom, jak będą pracować.

Zadanie 1

W kopertach są karty od 2 do 10. Każda grupa dostaje 2 koperty, a w nich 5 kart ze swojego koloru. Zadanie: Ułóżcie karty w kolejności od najmniejszej do największej. Wyniki wpiszcie do karty pracy.

Zadanie 2

Wykonajcie działania, zapiszcie je na kartach i odczytajcie zdania. Odgadnięte zdania wpiszcie do karty pracy.

Zadanie 3

Dzieci mają w kopercie karty od 2 do 10 (z każdego koloru). Każde dziecko losuje jedną kartę i nie pokazuje jej pozostałym uczniom. Dzieci w parach starają się zgadnąć, jakie mają karty, np.: *Czy masz siódmkę?* Jeśli wynik jest niepoprawny, pytane o kartę dziecko odpowiada: *Nie, nie mam!* Jeśli jest poprawny, dziecko odpowiada: *Tak, mam!* Wyniki dzieci wpisują do tabelki w karcie pracy.

Zadanie 4

Przeczytajcie liczby zapisane wspak i wpiszcie je do tabelki. Zadanie dodatkowe: można rozszerzyć zadanie i poprosić o wpisanie znaków mniejszości i większości między liczbami.

Zadanie 1

Zadanie 2

Wykonaj działania. Uporządkuj wyniki od najmniejszego do największego. Odczytaj zdanie i zapisz je.

Przykład:

$6 + 2 =$	$3 + 3 =$	$7 + 10 =$	$2 + 12 =$
lubią	Żołędzie	gruszki	słodkie
$3 + 3 = 6$	$6 + 2 = 8$	$2 + 12 = 14$	$7 + 10 = 17$
Żołędzie	lubią	słodkie	gruszki

2. ♣

$8 + 2 =$	$3 + 5 =$	$2 + 14 =$	$6 + 8 =$
bardzo	Żołędzie	lody	lubią

2. ♦

$4 + 6 =$	$4 + 4 =$	$11 + 5 =$	$8 + 4 =$
bardzo	Dzwonki	ciastka	lubią

2. ♥

$3 + 7 =$	$4 + 5 =$	$16 + 3 =$	$7 + 5 =$
bardzo	Serca	lizaki	lubią

2. ♠

$5 + 5 =$	$3 + 4 =$	$13 + 4 =$	$9 + 6 =$
bardzo	Wina	żelki	lubią

Zadanie 3

imię dziecka	liczba na karcie

Zadanie 4

Liczby są napisane wspak. Odczytaj je i zapisz.

Przykład:

YZRT	ĆĘISEIZD
trzy	dziesięć
3	10

4. ♣

NEDEJ	AWD	MEDEIS	EICŚANSEZS	ĆĘISEIZD	YRETZC

4. ♦

YRETZC	MEISO	ĆĘIP	EICŚANEDEJ	EICŚANTEJIP	AICŚEIZDAWD

4. ♥

YZRT	ĆĘIWEIZD	MEDEIS	ĆŚEZS	EICŚANAWD	ĆĘISEIZD

4. ♠

AWD	MEDEIS	EICŚANEDEJ	AICŚEIZDAWD	EICŚANYZRT	EICŚANMEISO

ksero

W banku

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- liczyć w pamięci w zakresie 20,
- skupić się na wykonywanym zadaniu,
- pracować w grupie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Liczebniki (od 1 do 20).

Pytanie o ilość, udzielanie informacji dotyczących ilości.

Słownictwo: *bank, bankier*.

Pytanie: Ile masz pieniędzy?

Materiały potrzebne nauczycielowi:

Zestaw monet dla każdej grupy (wybór sumy pieniędzy dla każdej grupy zależy od umiejętności uczniów) oraz małe woreczki (portmonetki) na pieniądze. Pieniądze wykorzystane w ćwiczeniu mogą być zestawem przygotowanym specjalnie na potrzeby edukacyjne.

Przebieg ćwiczenia:

1. Podziel klasę na grupy (cztero-, pięcioosobowe). Dzieci siadają w rzędach, jedno obok drugiego. Wyjaśnij, że znajdujecie się w banku.
2. Zapytaj: *Kto będzie bankierem?* Pomóż każdej z grup wybrać swojego bankiera.
3. Bankierzy dostają od nauczyciela kilka monet i informację, ile pieniędzy dostają do banku. Podając bankierowi informację na temat „stanu konta”, upewnij się, że uczeń zrozumiał, jaką sumą dysponuje. Możesz także pomóc bankierom, przekazując im informację w formie małej notatki. Pozostałe dzieci w zespole nie wiedzą, ile pieniędzy dostał bankier. Każdy bankier dostaje taką samą liczbę monet, ale ich wartość jest różna.
4. Bankier wraca do swojej grupy. Dzieci trzymają ręce z tyłu, za plecami. Bankier posyła pierwszemu dziecku pierwszą monetę, którą każde dziecko z grupy ma rozpoznać, zapamiętać jej wartość i posłać dalej. Następnie posyła drugą – dzieci dodają do siebie wartości kolejnych monet i posyłają je dalej.
5. Gra toczy się, aż wszystkie monety dotrą do ostatniego dziecka.
6. Dzieci w swoich grupach podają bankierowi kwotę, którą obliczyły. Bankier sprawdza, ile było poprawnych odpowiedzi.
7. Bankierzy zapisują wyniki na tablicy.

Podczas zajęć monitoruj pracę uczniów i rozmawiaj z nimi indywidualnie, w języku polskim. Zadawaj pytania dotyczące zabawy oraz sum, jakie „posiadają”.

Możliwa integracja:

Rozmowa na temat oszczędzania pieniędzy, monitorowania wydatków w rodzinie, zasad funkcjonowania banków. Rozmowa na temat pieniędzy w innych krajach, idei powstania wspólnych pieniędzy europejskich – euro.

Umiem liczyć – gry planszowe

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- dodawać w pamięci w zakresie 100,
- brać udział w zabawie,
- skoncentrować się na zadaniu.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Słownictwo: liczebniki do 100.

Wyrażenia i zwroty: *Graj! Moja kolej! Twoja kolej! Rzuć kostką! Policz oczka. Dodaj do liczby x liczbę y.*

Materiały potrzebne uczniowi:

dowolna gra planszowa, w której pola są oznaczone cyframi.

Przebieg ćwiczenia:

Zaproponuj uczniom grę planszową (lub kilka gier). Wyjaśnij im zasady gry. Wykonaj kilka rzutów kostką, prosząc o dodawanie liczby wyrzuconych oczek.

Po takiej „rozgrzewce matematycznej” uczniowie rozpoczynają grę. W trakcie jej trwania monitoruj zabawę uczniów i rozmawiaj z nimi indywidualnie, w języku polskim. Zadawaj pytania dotyczące zasad gry, postępów w grze oraz proś o podawanie numeru pola, na którym się obecnie znajdują. Co jakiś czas przerywaj grę i wyznaczaj zadanie matematyczne polegające na dodawaniu w zakresie 100. Kto poda prawidłowy wynik, może grać dalej, kto się pomyli – musi rozwiązać kolejne działanie w zakresie dodawania.

Numer pięć, zgłoś się!

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- liczyć w pamięci w zakresie 20,
- skupić się na komunikacie słownym i go zrozumieć,
- zrozumieć proste polecenia w języku polskim.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Zdania: *Jestem liczbą... siedem. Siedem, zgłoś się!*

Materiały potrzebne nauczycielowi:

karty od 1 do 20 (jedna karta kolorowa dla rozpoczynającego grę), kolorowe żetony, walkie-talkie (prawdziwe lub wykonane z pudełka oklejonego kolorowym papierem).

Przebieg ćwiczenia:

Wyjaśnij uczniom, na czym będzie polegało ćwiczenie, po czym zaprezentuj je z kilkoma uczniami z grupy. Podczas demonstracji użyj najpierw walkie-talkie, które przyniosłeś/przyniosłaś, potem funkcję krótkofalówek przejmują ściśnięte piąstki uczniów.

1. Dzieci siedzą w kole. Każde z nich ma w widocznym miejscu (np. na sweterku) przypięty numer (od 1 do 20).
2. Dziecko mające kolorową etykietę rozpoczyna grę: *Halo, halo, jestem liczbą x. Wzywam liczbę trzy. Trzy, zgłoś się!*
3. Wywołane dziecko odpowiada: *Halo, halo, jestem liczbą trzy. Wzywam liczbę pięć. Numer pięć, zgłoś się!*
4. Dziecko, które się pomyli lub nie zareaguje, dostaje kolorowy żeton – punkt karny.
5. Wygrywają te dzieci, które mają najmniej punktów karnych.

Uwagi:

Wariant 1. Wprowadź dodawanie: *Halo, halo, jestem numerem trzy. Wzywam numer pięć dodać trzy! Pięć dodać trzy, zgłoś się!*

Wariant 2. Wprowadź odejmowanie: *Halo, halo, jestem numerem trzy. Wzywam numer dziesięć odjąć cztery. Dziesięć odjąć cztery, zgłoś się!*

Wariant 3. Wprowadź mnożenie: *Halo, halo, jestem numerem trzy. Wzywam numer dwa razy siedem! Dwa razy siedem, zgłoś się!*

Wariant 4. W grze można stosować dowolne działania matematyczne.

Matematyzowanie konkretnych sytuacji

Rozwiązywanie problemów

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozwiązać zadania wymagające logicznego myślenia,
- dodawać w pamięci w zakresie 100,
- porównywać liczby.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy produktów spożywczych lub innych przedmiotów codziennego użytku.

Wyrażenia związane z czynnością kupowania: *Ile pieniędzy wydała? Kto wydał najwięcej? Kto wydał najmniej?*

Opis zwierzęcia: *Ile ma...? Jak... (szybko) potrafi... (biegać)? Ile waży?*

Słownictwo związane z działaniami matematycznymi: *dodaj, odejmij* itp.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty pracy z zadaniami.

potrzebne nauczycielowi:

materiały dla uczniów z zadaniami do wykonania.

Przygotowanie:

Powtórz z uczniami słownictwo niezbędne do wykonania ćwiczeń w obrębie realizowanych tematów.

Przebieg ćwiczenia:

Dostosuj wyjaśnienia związane z zaplanowanymi przez Ciebie działaniami matematycznymi do tematu ćwiczenia (np. w ćwiczeniu 1 zaprezentuj ilustracje przedstawiające wnętrze sklepu lub przeprowadź ćwiczenie dramowe „w sklepie”). Opowiedz uczniom historyjkę związaną z każdym przeprowadzanym ćwiczeniem. Zastosuj słownictwo, które uczniowie już poznali.

Zadanie 1

Trzy koleżanki: Kasia, Magda i Ania robią zakupy w sklepiku szkolnym*. Kasia kupuje wodę mineralną, kanapkę z szynką i jabłko. Magda kupuje lemoniadę, kanapkę z serem i baton. Ania kupuje sok jabłkowy, kanapkę z jajkiem i banana. *Popatrz na ceny i odpowiedz na pytania:*

1. Kto wydał najwięcej?
2. Kto wydał 9 zł?

Rachunek Kasi
Woda mineralna 2 zł
Kanapka z szynką 4 zł
Jabłko 1 zł

Rachunek Magdy
Lemoniada 4 zł
Kanapka z serem 5 zł
Baton 3 zł

Rachunek Ani
Sok jabłkowy 5 zł
Kanapka z jajkiem 3 zł
Banan 1 zł

*Kupowanie produktów spożywczych lub innych przedmiotów w zależności od tematu zajęć.

Uwagi:

Zadania 2, 3, 4 i 5 mogą być realizowane indywidualnie lub w małych grupach. Zachęcamy do wykonywania ich w grupach mieszanych składających się z dzieci mówiących po polsku wraz z dziećmi cudzoziemcami.

Zadanie 2

Kasia ma urodziny. Dziewczynka bardzo się cieszy i przygotowuje listę rzeczy do kupienia. Pomóż Kasi przygotować się do zakupów, a potem oblicz, ile wyda pieniędzy. (Zadaniem uczniów jest zaproponowanie listy zakupów wraz z cenami oraz obliczenie wydatków Kasi)

	cena	liczba	suma wydanych pieniędzy
lemoniada			
lody			
tort			
balony			
serwetki			
suma:			

Zadanie 3

Jesteśmy w zoo. Stoimy przed jednym z wybiegów. Przeczytaj informacje o zwierzęciu, które tu mieszka. Znajdź odpowiedzi na pytania w tekście.

Zebra ma na imię Zoe. Ma 5 lat. Ma 57 białych pasków i 46 czarnych pasków. Waży 250 kg. Ma 2 metry wysokości. Potrafi biegać z prędkością 56 kilometrów na godzinę.

Ile lat ma zebra?

Ile ma białych pasków?

Ile ma czarnych pasków?

Jak szybko biega?

Ile waży?

Jak jest wysoka?

Zadanie 4

Dzieci przybiegły do sklepiku szkolnego i robią zakupy. Zobacz, co kupują:

Ida: 1 lemoniadę + 1 kanapkę z szynką + 1 loda

Michał: 1 lemoniadę + 1 kanapkę z łososiem + 1 loda

Igor: 1 sok jabłkowy + 1 kanapkę z łososiem + 1 loda

Sara: 1 sok jabłkowy + 1 kanapkę z serem + 1 kanapkę z łososiem + 1 loda

Dzieci zapłaciły za wszystko 60 zł.

Lemoniada jest droższa od soku jabłkowego. Kanapka z szynką jest tańsza od kanapki z serem. Zgadnij, jakie były ceny kupionych rzeczy:

	lemoniada	sok jabłkowy	kanapka z łososiem	kanapka z szynką	kanapka z serem	lody
zł						

Odpowiedź:

Działanie: $(2 \times 3) + 6 + (3 \times 4) + (2 \times 7) + (4 \times 5) + 2 = 60$

Zadanie 5

Zapoznaj się z wynikami konkursu matematycznego.

	zadanie 1 (pierwsze)	zadanie 2 (drugie)	zadanie 3 (trzecie)	wynik:
Alek	7	12	16	
Natalia	9	18	17	
Piotr	6	13	15	
Alicja	5	16	18	

Kto dostał 34 punkty? Za które zadanie Piotr otrzymał 13 punktów?

Uporządkuj wyniki od najmniejszego do największego.

Kto dostał najwięcej punktów?

Legenda o złotej kaczce

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- liczyć w pamięci,
- myśleć logicznie w trakcie wykonywania zadań,
- pracować w zespole.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wyrażenia związane z legendą o złotej kaczce.

Wyrażenia związane z uczestnictwem w grze: *za mało*, *za dużo*.

Odbiór tekstu kultury: *Złota kaczka*.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

małe plansze z zamkiem Ostrogskich na Tamce w Warszawie, ilustracja na kartoniku przedstawiająca bohatera legendy Lutka, ilustracja – kartonik ze złotą kaczką i jej skarbem, chustka na oczy.

potrzebne nauczycielowi:

duża plansza z własnoręcznie wykonaną grą planszową dotyczącą poszukiwań skarbów kaczki, kartonik z Lutkiem, kartonik ze złotą kaczką i jej skarbem, chustka na oczy.

Przygotowanie:

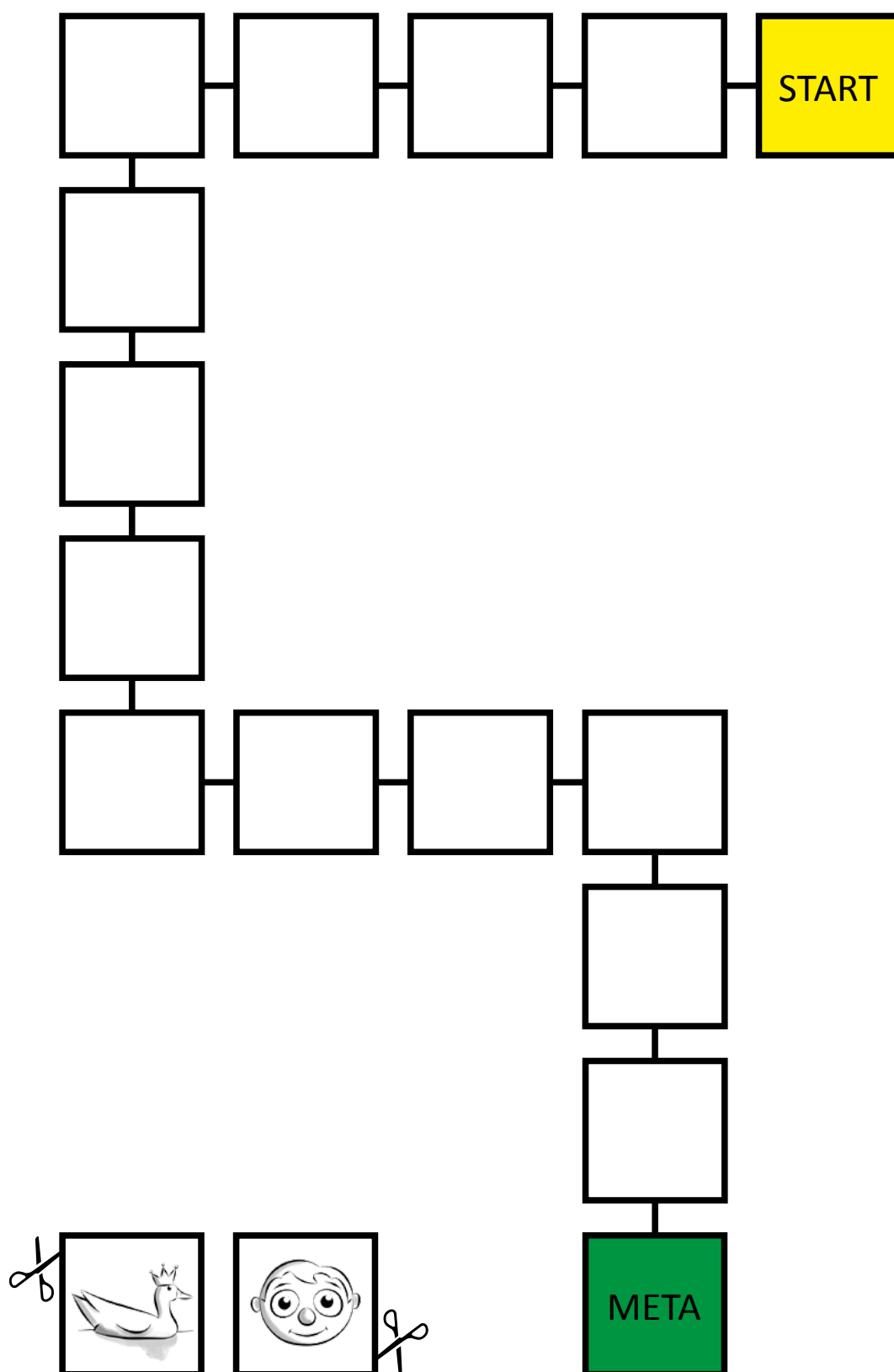
Przygotuj ilustracje do legendy o złotej kaczce oraz uproszczony tekst historii.

Przebieg ćwiczenia:

1. Opowiedz uczniom legendę o złotej kaczce.
2. Na tablicy powieś dużą planszę z grą w poszukiwanie skarbu złotej kaczki.
3. Wyjaśnij zasady gry oraz wybierz jednego ucznia, aby zademonstrować, jak będzie przebiegała gra. Rozdziel role: *Jestem Lutkiem* (pokaż kartonik z Lutkiem), *a ty jesteś złotą kaczką* (daj dziecku kartonik przedstawiający złotą kaczkę). Odwróć się, załóż na oczy chustkę i nie spoglądaj na planszę. Poproś ucznia, aby przyczepił kartonik w dowolnym miejscu planszy. Powiedz: *Idę szukać skarbu!* Zadysponuj ruch swoim pionkiem (cały czas nie patrząc na planszę), np. *Cofnij się o cztery pola*. Jeżeli nie dotarłaś/nie dotarłeś do skarbu, dziecko poruszające pionkiem odpowiada: *za mało*, jeśli za daleko, to dziecko mówi: *za dużo*. Gra toczy się do momentu, aż Lutek znajdzie skarb.
4. Dzieci grają w parach. Podziel klasę na trzy grupy. Jedna grupa to Lutki, druga: złote kaczki, trzecia – obserwatorzy. Przed rozpoczęciem gry sprawdź, czy dzieci wiedzą, kim są w grze: *Kim jesteś w tej grze? Jesteś Lutkiem czy złotą kaczką?*
5. Po znalezieniu skarbu dzieci zamieniają się rolami.

Odbiór tekstu kultury: Artur Oppman, *Legendy warszawskie. Złota kaczka***Propozycje:**

- » Pokaż uczniom ilustrację przedstawiającą najważniejsze zabytki Warszawy i podaj im wybrane informacje na temat stolicy Polski (jeśli to możliwe, zorganizuj wycieczkę/spacer po Warszawie).
- » Przedstaw na ilustracjach postaci z legendy. Przeczytaj uczniom tekst legendy. Przedstaw im pierwszą część filmu o złotej kaczce z pakietu multimedialnego do nauki języka polskiego jako obcego dla dzieci cudzoziemskich w wersji dla początkujących <https://www.youtube.com/watch?v=py7TMreYFXo>
- » Porozmawiajcie na temat możliwości, jakie daje posiadanie dużej ilości pieniędzy. *Co moglibyście sobie kupić, jeżeli mielibyście bardzo dużo pieniędzy?*
- » W trakcie rozmowy z uczniami kieruj ich wypowiedzi tak, abyście mogli podyskutować na temat innych wartości w życiu, między innymi o przyjaźni. *Czy ma sens posiadanie dużej ilości pieniędzy, jeżeli nie możemy się nimi z nikim podzielić?* Przedstaw dzieciom drugą część filmu o złotej kaczce z pakietu multimedialnego do nauki języka polskiego jako obcego dla dzieci cudzoziemskich w wersji dla początkujących <https://www.youtube.com/watch?v=py7TMreYFXo>
- » Porozmawiaj z uczniami o wartości przyjaźni w ich życiu. Kto jest ich najlepszym przyjacielem? W jaki sposób ich przyjaźń się przejawia? Czy w przyjaźni istotne są kraj pochodzenia, język rodzimy, zamożność przyjaciela?
- » Razem zapiszcie na tablicy wnioski z zajęć: *Dobrze mieć przyjaciela, bo...*

ksero

W sklepie

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- liczyć w pamięci w zakresie 20,
- szacować,
- skoncentrować się na krótkim komunikacie słownym i zareagować na niego,
- bawić się w zabawę tematyczną *W sklepie*.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa związanego z tematem jedzenia.

Wyrażenia i zwroty potrzebne do uczestnictwa w zabawie tematycznej *W sklepie*

(*Co podać? Chciałabym/chciałabym.../Proszę.... Ile płacę? To za dużo, tyle nie mam...*).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kartka, pióro i ołówek.

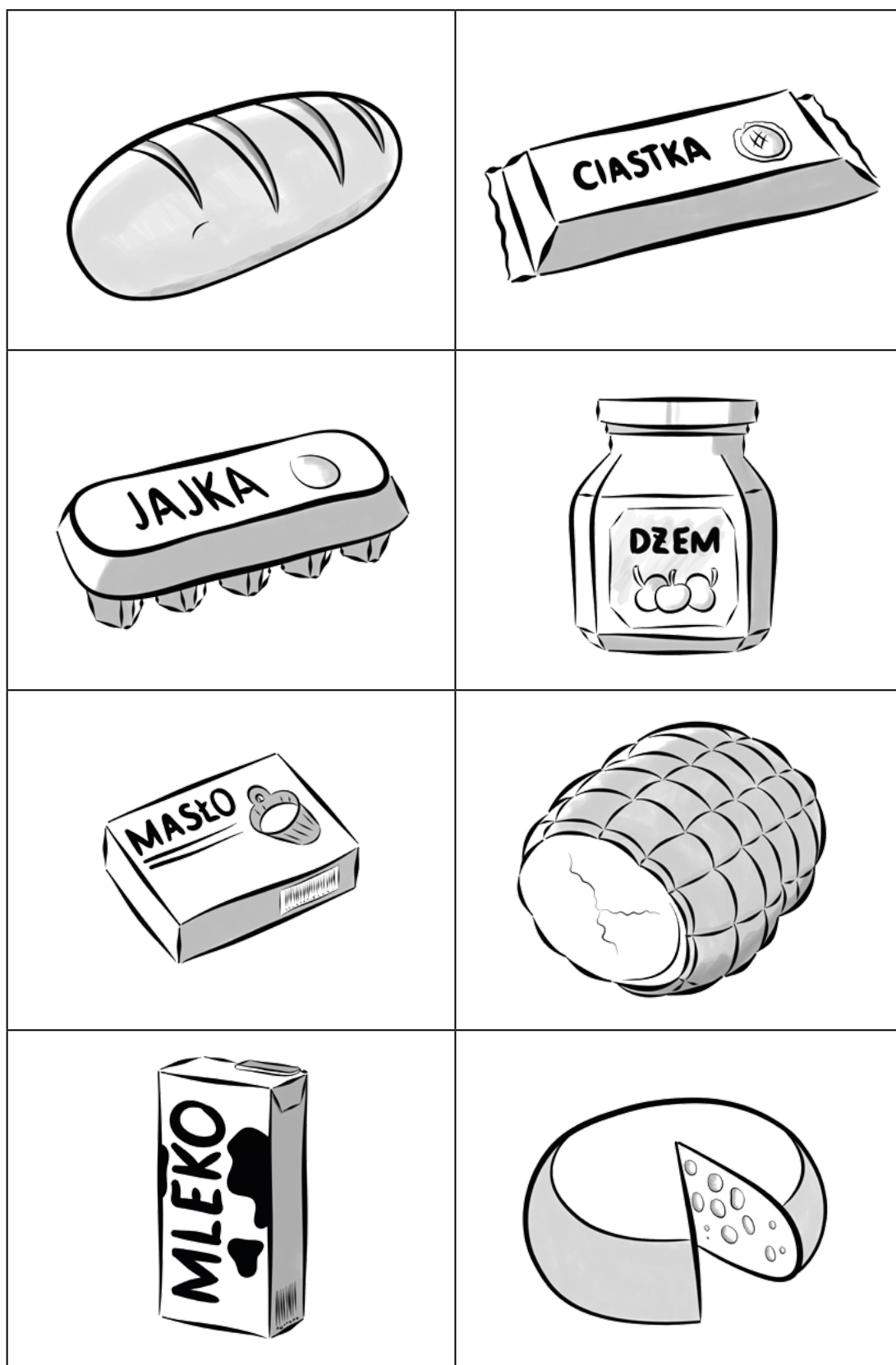
potrzebne nauczycielowi:

karty obrazkowe przedstawiające produkty żywnościowe do kupienia (z cenami) lub przyniesione przez dzieci opakowania po produktach żywnościowych.

Przebieg ćwiczenia:

1. Przyczep na tablicy karty z produktami do kupienia lub wystaw na stoliku opakowania przyniesione przez uczniów. Ceny muszą być widoczne.
2. Zaprosz na środek klasy ucznia, który będzie robił zakupy. Podaj mu sumę, jaką będzie dysponować, np. *Masz na zakupy 30 zł.*
3. Rozpoczyna się zabawa: *Dzień dobry, poproszę... Ile płacę?*
4. Zapisz na tablicy działanie, oblicz i podaj sumę do zapłacenia. Jeśli przekracza ona kwotę, jaką miał do dyspozycji uczeń, to niestety nie może on zakończyć zakupów.
5. Podziel klasę na grupy. Każdej drużynie daj określoną sumę pieniędzy do wydania.
6. Każde dziecko w grupie wybiera, co chciałoby kupić, i schematycznie rysuje produkty na swojej kartce. Pod spodem zapisuje działania matematyczne.

Podczas zajęć monitoruj pracę uczniów i sprawdzaj wybory dzieci: *Co kupujesz...? Ile kosztuje?* Rozmawiaj z dziećmi indywidualnie, w języku polskim. Zadawaj rozmaite pytania dotyczące zakupów, które wykonują. Po skończeniu zajęć zaprezentujcie na tablicy karty uczniów.

ksero

Zaczarowana brama

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- myśleć logicznie podczas wykonywania zadań,
- obserwować uważnie i wyciągać wnioski,
- tworzyć hipotezy.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wprowadzenie lub powtórzenie nazw figur geometrycznych w języku polskim: *figura geometryczna, trójkąt, kwadrat, prostokąt*.

Nazwy poszczególnych kolorów (w rodzaju męskim).

Udzielanie odpowiedzi na pytanie: *Co to jest?*

Pytanie: *Kto może przejść przez bramę?*

Materiały potrzebne nauczycielowi:

kolorowe figury geometryczne z samoprzylepnego papieru (trójkąty, kwadraty, koła) w trzech kolorach (tak, aby każdy uczeń otrzymał jedną figurę).

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż dzieciom figury i zapytaj: *Co to jest? (prostokąt, trójkąt, kwadrat)*. Upewnij się, że uczniowie potrafią nazwać kolory poszczególnych figur (*To jest czerwony prostokąt, czerwony kwadrat, czerwony trójkąt itp.*).
2. Rozdaj dzieciom duże, samoprzylepne figury (trójkąty, prostokąty, kwadraty w trzech kolorach), które dzieci przykleją na sobie w widocznych miejscach.
3. Wybierz dwóch uczniów, którzy będą tworzyli bramę. Będzie to zaczarowana brama. Uczniowie ci w tajemnicy umawiają się, kogo zaczarowana brama będzie przepuszczać, np. tylko trójkąty albo tylko figury czerwone itd.
4. Przy akompaniamencie cichej muzyki dzieci kolejno przechodzą przez bramę. Uważnie obserwują, kogo brama przepuszcza, a kogo nie. Tworzą hipotezy. Gdy wszystkie dzieci podjęły próbę przejścia przez bramę, zapytaj: *Kto nie może przejść przez zaczarowaną bramę?* Dzieci na bazie swoich hipotez udzielają odpowiedzi, np.: *Tylko trójkąty, tylko figury czerwone* itd.

Uwagi:

Następnym etapem zajęć może być stara, polska zabawa ludowa: *Jawor, jawor, jaworowi ludzie...*, która polega na „przepuszczaniu” i „zatrzymywaniu” ludzi i koni przechodzących przez bramę, utworzoną z dziecięcych rąk.

Rusz głową, czyli zagadki logiczne

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozwiązywać zagadki logiczne,
- zastosować wyrażenia czasowe *przed/po*,
- rozumieć tekst czytany w języku polskim.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wyrażenia: *pierwszy/ostatni, przed/po, ma/nie ma, żyje, głodny*.

Opis zwierzęcia: *futerko, skrzydła, nogi*.

Nazwy różnych zwierząt.

Odbiór tekstu kultury: Stanisław Jachowicz, *Chory kotek*.

Materiały potrzebne uczniowi:

karty pracy.

Przebieg ćwiczenia:

Zadanie 1

Rozdaj uczniom karty pracy. Policzcie wspólnie głodne kotki. Zapytaj dzieci, co może być w miseczkach. *Czy kotki ucieszą się, gdy dostaną śniadanie?* Poproś uczniów o przeczytanie tekstu i rozwiązanie zagadki. Możesz posłużyć się kotkami – zabawkami, aby wizualizować problem matematyczny.

Odpowiedź: Kituń.

Zadanie 2

Rozdaj uczniom karty pracy. Nazwijcie wszystkie zwierzęta przedstawione na karcie (*piesek, konik morski, ryba, myszka, małpa, pająk z ośmioma nogami, skorpion, jaszczurka*). Zapytaj uczniów, czy mają w domu jakieś zwierzęta, jeśli tak, zapytaj jakie. Następnie poproś uczniów o przeczytanie tekstu i rozwiązanie zagadki.

Odpowiedź: jaszczurka.

Odbiór tekstu kultury: Stanisław Jachowicz, *Chory kotek*

Propozycje:

- » Przynieś na zajęcia pluszowego kotka, miseczkę, lekarski (może być zabawka) stetoskop oraz ilustracje przedstawiające produkty, które zjadł łakomy kotek: szynkę, słoninę, kiełbasę, ciasto, myszkę, ptaszka, kleik.
- » Przeczytaj uczniom tekst wiersza Stanisława Jachowicza z bogato ilustrowanej książki.
- » W sposób teatralny czytaj fragmenty wiersza oraz przedstawiaj jego treść z użyciem rekwizytów.
- » Przydziel uczniom role kotka i lekarza oraz zachęcaj ich do improwizowania rozmowy chorego kotka z „panem doktorem”.
- » Poproś uczniów o wykonanie ilustracji (cyklu ilustracji) do wiersza.

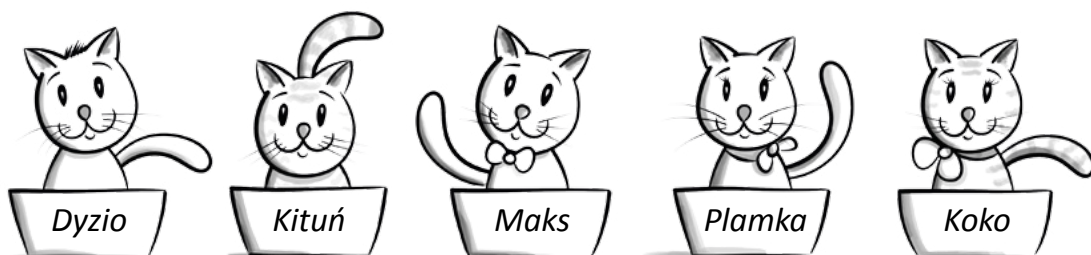
1. Głodne kotki

Który kotek pierwszy dostał śniadanie? Koko dostał śniadanie po Dyziu.

Dyzio dostał śniadanie przed Maksem, ale po Kituniu.

Plamka i Dyzio dostali śniadanie razem.

Maks dostał śniadanie ostatni.

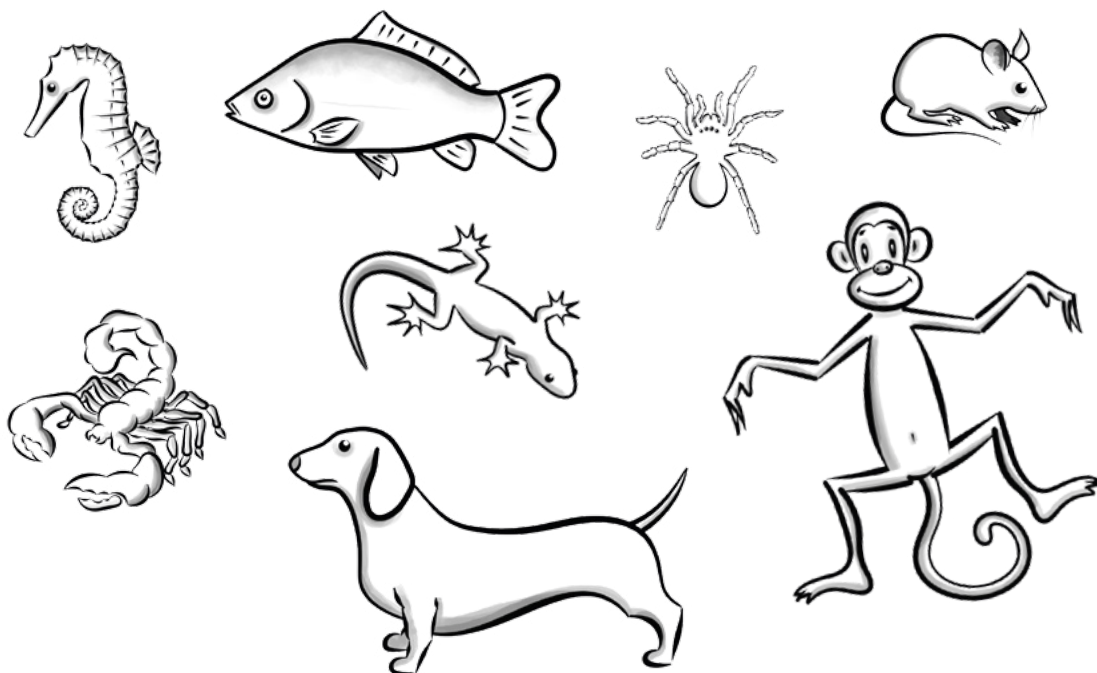
2. Co to za zwierzę?

Magda dostała nowe zwierzę. Popatrz na obrazki i zgadnij, jakie to zwierzę.

Nie mieszka w wodzie.

Nie ma futerka.

Nie ma ośmiu nóg.

ksero

Stosunki przestrzenne, relacje czasowe i figury geometryczne

Młodszy czy starszy?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- określić stosunki czasowe między zdarzeniami (*przed/po*),
- powiedzieć, jaka jest data jego urodzin,
- określić według kalendarza, czy ktoś jest starszy, czy młodszy,
- zapisać dane w postaci wykresu kołowego i słupkowego.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Stopniowanie przymiotników: *starszy/młodszy*.

Zadawanie pytania o datę urodzin: *Kiedy są Twoje urodziny?* oraz udzielanie na nie odpowiedzi.

Nauka tradycyjnej polskiej piosenki: *Sto lat!*

Nazwy miesięcy, kolorów.

Liczenie powyżej 1000.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty pracy.

potrzebne nauczycielowi:

kalendarz ze zdjęciami prezentującymi elementy krajobrazu i przyrodę charakterystyczną dla danego miesiąca (opcjonalnie);
naklejki z samoprzylepnego kolorowego papieru – kółka: czerwone (styczeń), zielone (luty), niebieskie (marzec), żółte (kwiecień);
kwadraty: czerwony (maj), zielony (czerwiec), niebieski (lipiec), żółty (sierpień);
trójkąty: czerwony (wrzesień), zielony (październik), niebieski (listopad), żółty (grudzień);
kolorowa kreda.

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz z uczniami nazwy miesięcy. Możesz posługiwać się kalendarzem prezentującym zdjęcia ilustrujące charakterystyczne dla danego miesiąca zjawiska przyrodnicze i atmosferyczne.
2. Pokaż właściwe zdjęcie i powiedz np.: *Moje urodziny są 15 czerwca*. Zapytaj uczniów: *Kiedy są Twoje urodziny?* (ewentualnie *Kiedy masz urodziny?*). Uzyskaj kilka przykładowych odpowiedzi.
3. Rozdaj dzieciom tabelkę do wypełnienia (Zadanie 1). Uczniowie mają zadać pytanie czworgu dzieciom, kiedy się urodziły, i wpisać dane do tabelki.
4. Następnie wykonajcie zadanie 2: uczniowie wpisują do tabelki swoją datę urodzenia, rysują swój portret, a następnie wpisują imiona dzieci, które są od nich starsze lub młodsze.
5. Zaznacz na kalendarzu ściennym urodziny uczniów, pytając ponownie: *Kiedy są Twoje urodziny?*
6. Pytaj dzieci: *Kto urodził się w styczniu?* – dzieci stają razem w jednej grupie i przyklejają na tablicy/kartonie swoje kolorowe naklejki, np. czerwone kółka. Następnie pytaj o urodziny w kolejnych miesiącach.
7. Dzieci łączą się w grupy stosownie do miesiąca swoich urodzin. Zespoły ustawiają się w kole, trzymają się za ręce. Zaprezentuj uczniom, jak wygląda wykres kołowy. Potem narysuj go na tablicy.
8. Dzieci, stosownie do miesiąca swoich urodzin, stają w grupach na jednej linii, jedno za drugim. Odliczają w swoich zespołach, ile ich jest. Narysuj na tablicy wykres słupkowy. Wyjaśnij uczniom, jak ilustruje się dane liczbowe.

1. Kiedy masz urodziny? Zapytaj o to kolegów i koleżanki w klasie.

imię	dzień	miesiąc	rok

2. Kto jest od Ciebie młodszy? Kto jest od Ciebie starszy?

imię	To ja. Moje urodziny są	rok
		

Najdłuższy i najkrótszy

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- szacować długość przedmiotów,
- zmierzyć przedmiot za pomocą linijki i taśmy mierniczej,
- porównać długość przedmiotów,
- pracować w grupie.

Uczeń wie, na czym polega znormalizowana miara.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie nazw przedmiotów znajdujących się w klasie oraz przyborów szkolnych.

Pytania oraz odpowiedzi na nie: *Który przedmiot jest najdłuższy? Który przedmiot jest najkrótszy? Ułóż przedmioty od najkrótszego do najdłuższego. Jak długi jest...?*

Określanie długości oraz stopniowanie przymiotników: *krótki, krótszy, najkrótszy/długi, dłuższy, najdłuższy.*

Porównywanie długości: *dłuższy/krótszy od...*

Materiały potrzebne uczniowi:

linijka, taśma miernicza.

Przygotowanie:

Przygotuj dla każdej grupy tabelę w formacie A3.

Przebieg ćwiczenia:

1. Podziel klasę na cztero-, pięcioosobowe grupy. Każdy zespół ma do dyspozycji linijkę, taśmę mierniczą oraz tabelę do wypełnienia (format A3).
2. Zabawa: *Zgaduję, że... ma x cm*. Dzieci wybierają w klasie 10 przedmiotów, które będą przedmiotem ich badań. W grupie zastanawiają się, jaką długość mogą mieć wybrane przedmioty. Swoje przypuszczenia zapisują w tabeli. Zastanawiają się, który przedmiot jest najdłuższy, a który najkrótszy. Przedmiot najdłuższy zaznaczają kolorem zielonym, najkrótszy – czerwonym. Wyniki przedstawiają na forum klasy. Następnie uczniowie mierzą wybrane przedmioty i weryfikują swoje hipotezy.
3. Dzieci mają za zadanie zmierzyć 10 przedmiotów, które znajdują się w klasie, np. stoły, plecaki, gąbkę, tablicę itp. Mierzą je za pomocą linijki lub taśmy mierniczej, ale mają też za zadanie wymyślić trzy inne jednostki miary, np. długość stopy, kredka, piórnik, bilet i inne. Wyniki uczniowie zapisują w tabeli. Ustalają, który przedmiot jest najdłuższy, a który najkrótszy. Zaznaczają je kolorami: najdłuższy zielonym, a najkrótszy – czerwonym.
4. Dzieci porównują wyniki pierwszego zadania z drugim. Czy udało im się dobrze określić długość przedmiotów?
5. Grupy prezentują końcowe wyniki zadań, np.: *Najdłuższy jest stół, a najkrótszy... Stół jest dłuższy od piórnika*. Arkusze należy wywiesić na tablicy.
6. Porozmawiaj z uczniami na temat jednostek miar znormalizowanych i nieznormalizowanych. Jaka jest między nimi różnica? (dokładność pomiaru)

przedmiot	zgaduję, jaki jest długi

przedmiot	długość w centymetrach		

Tajemnicza figura

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- usytuować obiekt w przestrzeni (*u góry/na dole, do góry/na dół, w lewo/w prawo*),
- uważnie słuchać instrukcji do zadania.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Określanie położenia względem innych przedmiotów: *po lewej stronie, po prawej stronie, na górze, na dole*.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kartka w kratkę, kolorowy pisak.

potrzebne nauczycielowi:

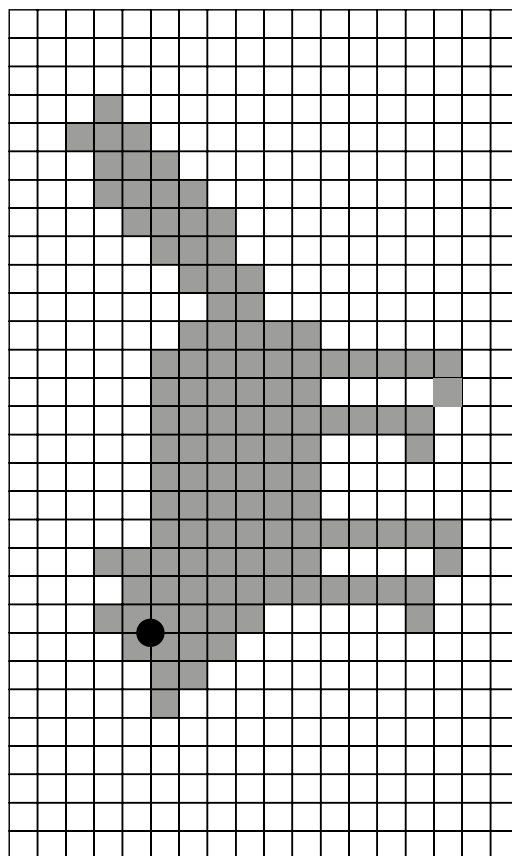
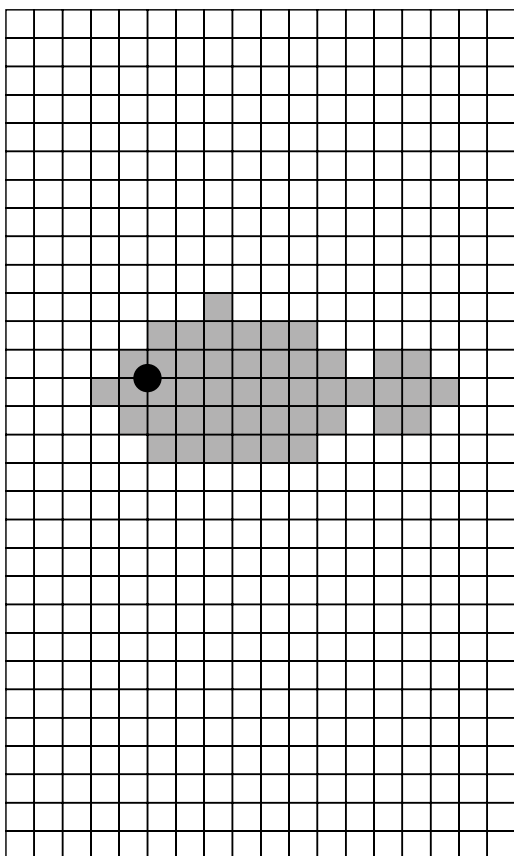
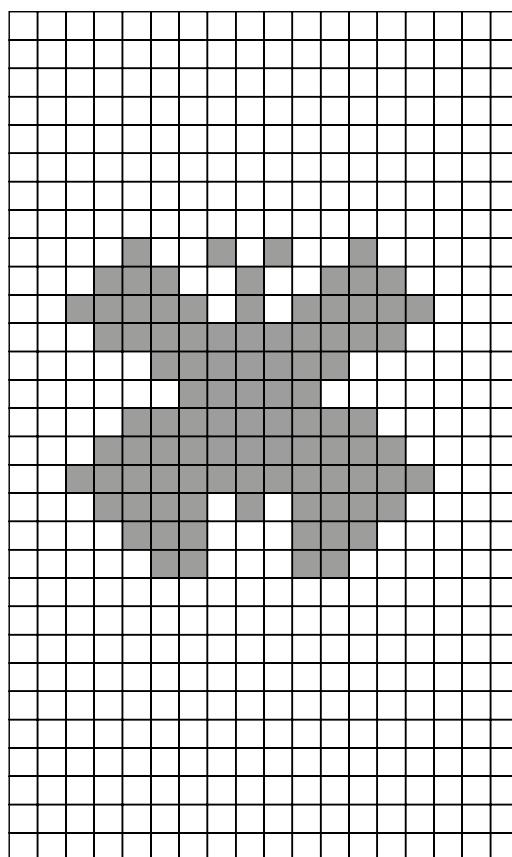
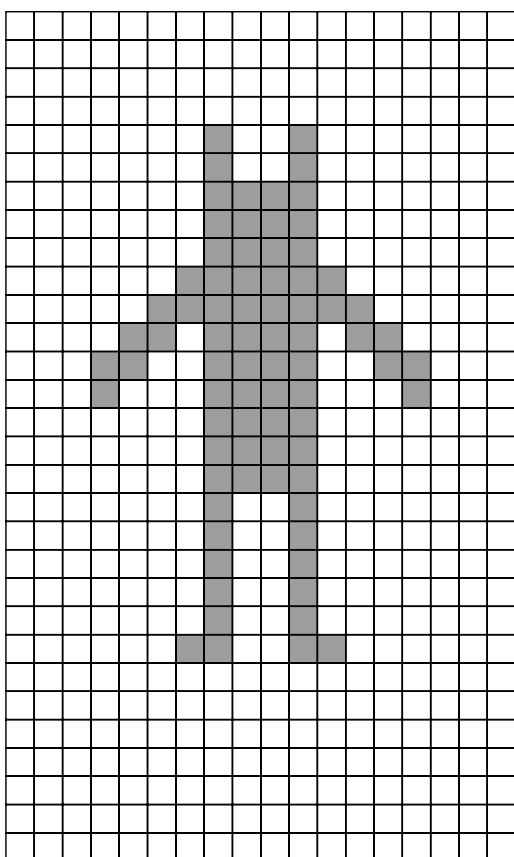
szablon postaci do narysowania.

Przebieg ćwiczenia:

1. Narysuj na tablicy kilka połączonych kwadratów (kratkę). Zamaluj jeden kwadracik. Poćwicz określanie miejsca w przestrzeni, kolorując kolejne kwadraty, np. pokoloruj: *trzy kwadraty w prawo, trzy kwadraty w lewo, dwa kwadraty do góry, jeden kwadrat w dół* – tak, aby uczniowie zorientowali się, na czym polega ćwiczenie.
2. Poproś uczniów o przygotowanie kartek w kratkę. Wybierzcie jedną kratkę – start, którą wszyscy zamalują na swoich kartach. Następnie podawaj dzieciom instrukcję, jak mają narysować tajemniczą figurę, np. *Pokoloruj trzy kwadraty w prawo, trzy kwadraty w lewo, dwa kwadraty do góry, jeden kwadrat w dół* itd.
3. Dzieci sprawdzają, czy narysowane figury są takie same jak oryginał.

Uwagi:

Ćwiczenie to można również wykonywać, prosząc kolejnych uczniów o dyspozycję, jak kolorować poszczególne kratki. Uczniowie nie muszą mieć ani wzorca, ani konkretnej figury na myśli – mogą po prostu tworzyć wspólnie dowolny wzór.

ksero

Wyspa skarbów

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- orientować się w stosunkach przestrzennych,
- umieścić przedmioty na wykresie przy podanych współrzędnych,
- określić współrzędne na wykresie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Pytanie: *Gdzie jest skarb?*

Wprowadzenie lub powtórzenie słownictwa potrzebnego do zabawy tematycznej w piratów poszukujących skarbów: *współrzędne, skarb, kapitan, pirat, statek, obozowisko, las, drzewo, rzeka.*

Materiały:

potrzebne uczniowi:

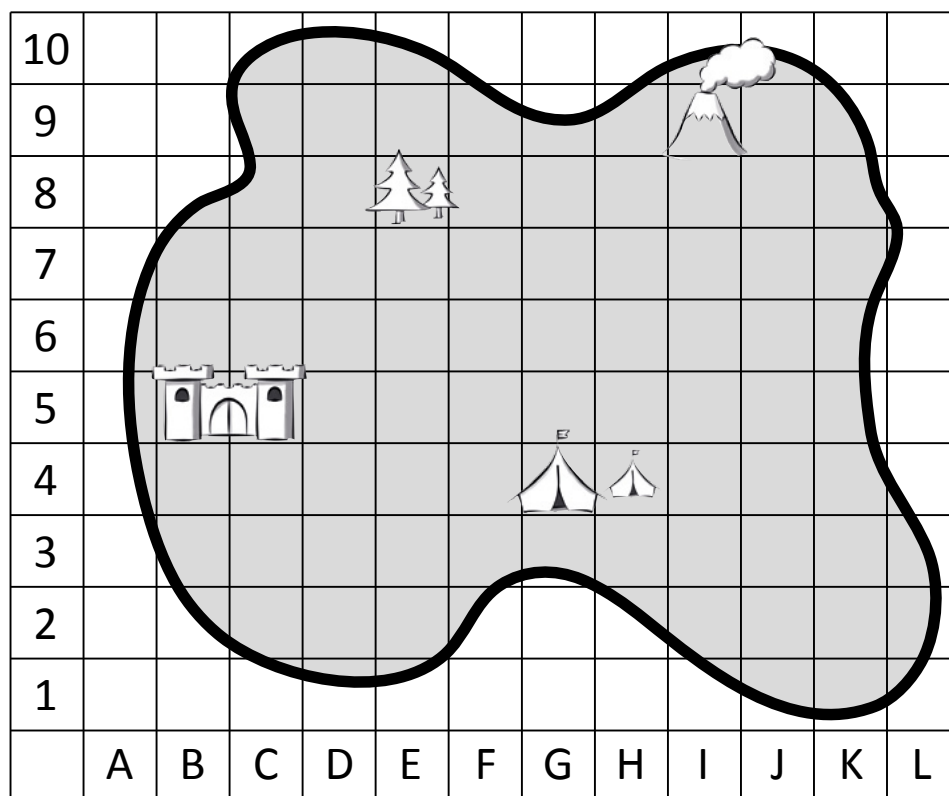
kolorowe cienkopisy lub kredki,
ołówki, karty pracy z mapą
i zadaniami do wykonania.

potrzebne nauczycielowi:

jak najwięcej „pirackich” rekwizytów:
piracka chustka na głowę, luneta, kilkanaście
plastikowych „złotych” monet (najlepiej
w kuferku), opcjonalnie: ilustracja
przedstawiająca motyw związany z tematem
(może być plakat z filmu „Piraci z Karaibów”:
<http://disney.go.com/disneypictures/pirates/downloads/poster.jpg>), piracka
piosenka: <https://www.youtube.com/watch?v=bDbErbFdDE8>

Przebieg ćwiczenia:

1. Wyjaśnij uczniom, że znajdują się dzisiaj na wyspie skarbów. Zawieś na tablicy ilustracje przedstawiające piratów. Wysłuchajcie pirackiej piosenki Zejmiana i Garkumpela *Bum cyk cyk* (<https://www.youtube.com/watch?v=bDbErbFdDE8>) i wzniescie razem piracki okrzyk: *Jo-ho-ho!*
2. *Gdzie jest skarb?* Zróbcie to „grubymi” głosami, jak prawdziwi piraci. Podczas udawania piratów wykorzystajcie „pirackie” akcesoria.
3. Spójrz przez lunetę w dal. Powiedz: *Widzę skarb! Jest ukryty na wyspie!*
4. Podziel grupę na pary. Dobrze byłoby, żeby jedna osoba w dwójce była uczniem polskim, a druga cudzoziemskim. Para to kapitan i pirat.
5. Rozsyp kilka monet na podłodze. Zadaniem każdego z piratów jest odnaleźć złotą monetę, stanąć przy niej i wskazując na nią, wołać: *Złoto! Złoto!* Zadaniem kapitana jest podnieść monetę jak najszybciej i włożyć ją do kuferka. Pirat biegnie dalej szukać następnej monety.
6. Podczas gdy uczniowie zbierają monety, dosypuj nowe na podłogę, żeby skarb był coraz obfitszy.
7. Pokaż uczniom mapę. Powiedz: *Skarb jest jeszcze większy! Znajdźcie go!* Następnie rozdaj dzieciom mapy i poproś o wykonanie zadania, które składa się z trzech ćwiczeń:
 - I. Określ współrzędne wybranych miejsc na mapie.
 - II. Umieść na mapie określone miejsca.
 - III. Umieść na mapie rzekę.
8. Po sprawdzeniu, czy zadania są dobrze wykonane, wysłuchajcie jeszcze raz piosenki i wzniescie piracki okrzyk.

I. Określ współrzędne tych miejsc na mapie:

II. Umieść na mapie określone miejsca.

III. Umieść na mapie rzekę przepływającą przez F3, F4, G5, H6, H7, I7, J8, K8

ksero

Zgadnij, o kim mówię?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- liczyć w pamięci,
- usytuować przedmioty/osoby w przestrzeni (*przed, za, pomiędzy*),
- słuchać uważnie komunikatu słownego, polecenia.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Pytanie: *Jaki masz numer?*

Reagowanie całym ciałem na polecenia typu: *Zrób krok do przodu!, do tyłu!, w bok! Odwróć się! Kłaśnij w ręce! Podskocz!*

Określanie stosunków przestrzennych: np. *pomiędzy*.

Określanie ilości: *mniej niż, więcej niż*.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

naklejki (dla uczniów) z numerami od 1 do 20.

Przebieg ćwiczenia:

1. Każde dziecko dostaje dużą kartę z numerem.
2. Poproś uczniów, żeby ustawili się jeden za drugim od numeru 1 do numeru 20.
Pytaj w dowolnej kolejności: *Jaki masz numer?* Dzieci odpowiadają: *Mam numer jeden, dwa itd.*
3. Wydawaj polecenia typu: *Numer jeden! Kłaśnij w ręce! Numer sześć! Zrób dwa kroki do przodu!*
4. Wywołuj dzieci: *Zrób cztery kroki do przodu, jeśli masz numer jeden, osiem i piętnaście.*
Odwróć się, jeśli masz numer cztery, dwa, osiem.
Kłaśnij w ręce, jeśli jesteś pomiędzy numerem trzy i sześć.
Jeśli jesteś przed numerem cztery, podskocz!
5. W następnej turze zabawy jeden z uczniów może przejąć rolę prowadzącego zabawę i wydawać polecenia.

Uwagi:

Wariant 2: Można wykorzystać polecenia typu: *Numery mniejsze od... podskakuj!* *Numery większe od... siadaj!* itp.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj:

Braun D., Greine R., (2002), tłum. Magdalena Jałowiec, *Zabawy rozwijające logiczne myślenie: nowe propozycje dla przedszkoli*, Kielce: Jedność.

Cydzik Z., (1985), *Matematyka 1. Przewodnik dla nauczyciela, Zeszyt 1*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Cydzik Z., (1990), *Nauczanie matematyki w klasie pierwszej i drugiej szkoły podstawowej*, Warszawa: WSiP.

Filip J., Rams T., (2000), *Dziecko w świecie matematyki*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Gruszczyk-Kolczyńska E., (1989), *Dlaczego dzieci nie potrafią uczyć się matematyki?*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych.

Gruszczyk-Kolczyńska E., Dębosz K., Zielińska E., (1997), *Jak nauczyć dzieci sztuki konstruowania gier?*, Warszawa: WSiP.

Gruszczyk-Kolczyńska E., (2009), *Wspomaganie rozwoju umysłowego oraz edukacja matematyczna dzieci w ostatnim roku wychowania przedszkolnego i w pierwszym roku szkolnej edukacji. Cele i treści kształcenia, podstawy psychologiczne i pedagogiczne oraz wskazówki do prowadzenia zajęć z dziećmi w domu, w przedszkolu i w szkole*, red. E. Gruszczyk-Kolczyńska, Wydawnictwo Edukacja Polska.

Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., (2007), *Program wspomaganie rozwoju, wychowania i edukacji starszych przedszkolaków. Cele i treści kształcenia oraz komentarze psychologiczne i pedagogiczne*, Warszawa: Nowa Era.

Gruszczyk-Kolczyńska E., (2014), *Edukacja matematyczna w klasie I*, Kraków: Wydawnictwo CEBP.

Klus-Stańska D., Kalinowska A., (2004), *Rozwijanie myślenia matematycznego młodych uczniów*, Kraków: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Matthews J., (1992), *Kiermasz pomysłów. Matematyka 0–3*, Warszawa: WSiP.

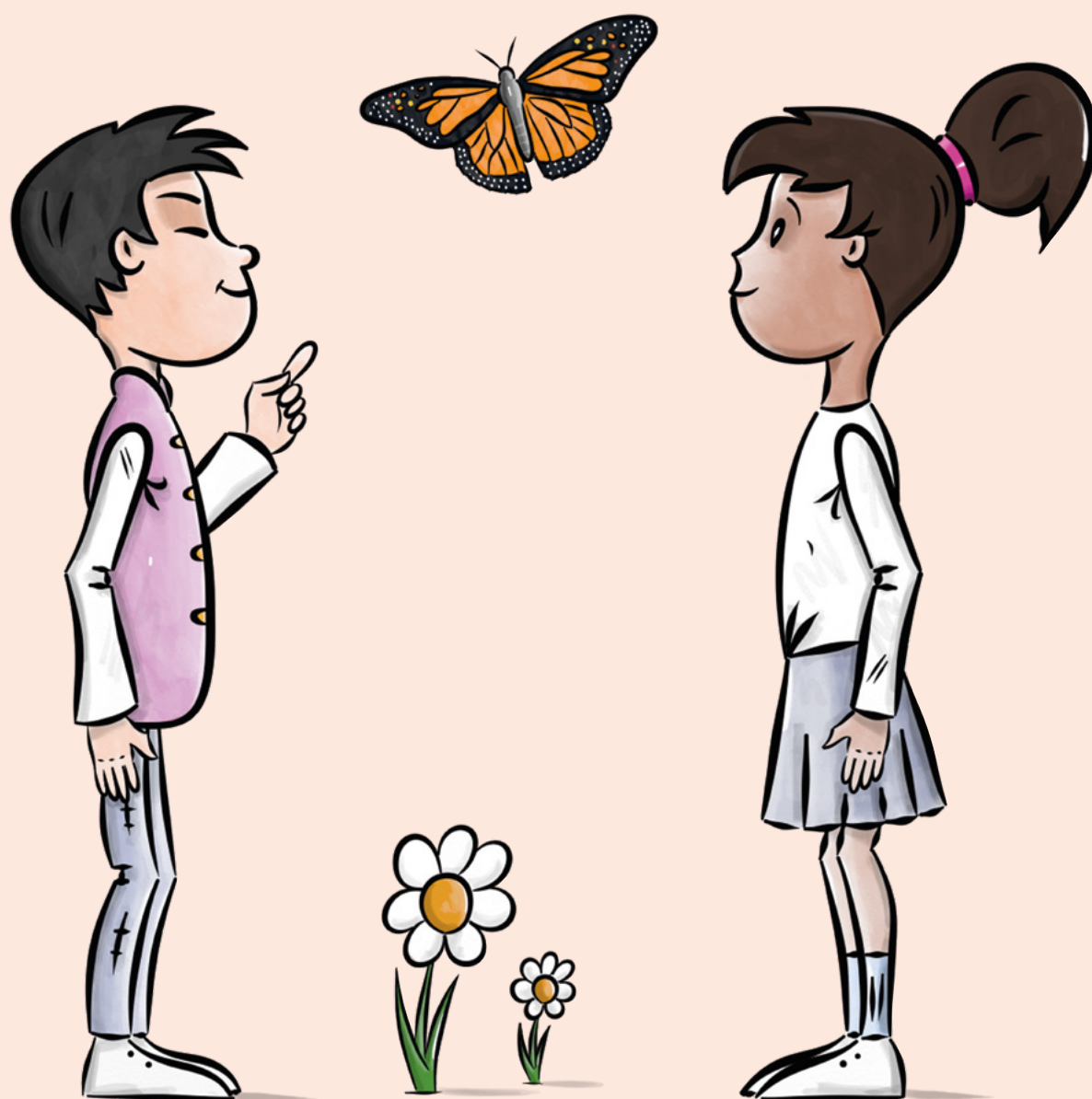
Semadeni Z. (red.), (1999), *Matematyka w zintegrowanym nauczaniu początkowym. Program „Przyjazna matematyka” (wraz ze ścieżkami integracyjnymi)*, Warszawa: WSiP.

Siwek H., (2004), *Kształcenie zintegrowane na etapie wczesnoszkolnym. Rola edukacji matematycznej*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.

Stasica J., (2001), *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III. Matematyka*, Kraków: Wyd. Impuls.

Edukacja przyrodnicza i społeczna

Spis treści

Wprowadzenie	67
Relacje społeczne	69
Książka o mnie	69
Bardzo dziwna rodzina	71
Nasze miasto	72
Zgadnij, jaki on/ona ma zawód?	73
Czarodziejski helikopter	75
Zawód: obserwator	76
Barumbak – tajemnicze zwierzę	76
Teatr cieni	77
Co jest w tej butelce?	79
Od gąsienicy do motyla	82
Owoce na wiele sposobów	85
Nasze eksperymenty	86
Eksperymenty z kolorami	86
Jaki to sok?	88
Zgadnij, jaki to zmysł?	90
Magnesy	94
Segregujemy śmieci	96
Literatura	97

Edukacja przyrodnicza i społeczna

W kształceniu zintegrowanym edukacja przyrodnicza i społeczna służą wzbogacaniu obrazu świata dziecka, jego wiedzy o najbliższym otoczeniu: rodzinie, klasie, szkole, okolicy, w której mieszkają, a także o innych krajach. Ważne jest, aby proponowane dzieciom zadania dotyczyły zagadnień, które są interesujące dla nich oraz ich bliskich.

Zajęcia z języka polskiego jako języka edukacji szkolnej mogą być dobrym pretekstem do tego, aby mówić zarówno o sobie, jak i o innych, do budowania wrażliwości interkulturowej i rozwijania konkretnych postaw akceptacji Innego i tolerancji.

Chciałybyśmy, aby w zaproponowanych ćwiczeniach dzieci miały możliwość rozwijania inteligencji przyrodniczej oraz inteligencji interpersonalnej i intrapersonalnej. **Inteligencja przyrodnicza** objawia się umiejętnością wnikliwej obserwacji zjawisk przyrody, a także umiejętnością selekcjonowania, klasyfikowania i organizowania informacji. Osoby posiadające dobrze rozwiniętą właśnie tę inteligencję, mają wysoką świadomość otaczającego je świata, interesują się przyrodą i lubią zwierzęta. **Inteligencję interpersonalną i intrapersonalną** rozwijamy przede wszystkim w trakcie zajęć, w których dzieci uczą się obserwacji siebie samych i innych, kiedy współpracują w grupach i parach.

Pierwsza część ćwiczeń proponowanych w tym rozdziale dotyczy relacji społecznych i ma pomóc dzieciom w odkrywaniu najbliższego otoczenia: rodziny, szkoły, okolicy, w której mieszkają. Wszystkie zadania ułatwią uczniowi budowanie jego tożsamości i wspieranie pewności siebie. Natomiast nauczycielowi pomogą w lepszym poznaniu dziecka. Zachęcamy do wykorzystywania ćwiczeń do budowania relacji z innymi dziećmi. Dziecko cudzoziemskie może podzielić się swoją historią z rówieśnikami. Dzięki temu uczniowie lepiej się poznają i rozumieją. Zaproponowane zadania wspierają refleksję i dyskusję na temat wielokulturowości. Mają też zachęcać dzieci do mówienia o sobie oraz poznawania Innego i kultury kraju, w którym mieszkają.

Na tym etapie kształcenia konieczne jest rozwijanie u dziecka umiejętności obserwacji, która będzie im potrzebna przez całe życie. Korzystając z ćwiczeń zawartych w części *Zawód: obserwator*, dasz dzieciom możliwość aktywnej, różnorodnej obserwacji oraz wyciągania wniosków. Bycie obserwatorem to w przypadku dzieci cudzoziemskich istotna kompetencja. Dzięki obserwowaniu kultury kraju, w którym mieszkają, poznają nowe kody kulturowe i uczą się żyć w nowej społeczności.

Kontynuacją tych działań obserwacyjnych są *Nasze eksperymenty*, dzięki którym dzieci rozwiną swoje pierwsze umiejętności przeprowadzania minibadań nauko-

wych. Podczas zajęć dzieci uczą się stawiać hipotezy oraz je weryfikować w trakcie zorganizowanych zadań.

Edukacja przyrodnicza stwarza także okazję do oddziaływania na sferę emocjonalną dziecka i zachęcania go do różnorodnego działania. Nauczyciel, który umiejętnie pokieruje swoją klasą, może pomóc dzieciom w odkrywaniu umiejętności oraz zainteresowań i w efekcie rozwinąć predyspozycje do takich zawodów, jak botanik, meteorolog, kartograf, leśnik i innych im podobnych.

Relacje społeczne

Książka o mnie

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- przedstawić się,
- opowiedzieć o sobie, np. co lubi, czego nie lubi, czym się interesuje, co sprawia mu przyjemność,
- zaprezentować swoją rodzinę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wyrażenia i zwroty potrzebne do prezentowania siebie, swojej rodziny, swojej historii, swoich upodobań, marzeń, planów itp.:

Urodziłem się/urodziłam się... w...

Pochodzę z....

To są moi rodzice. Mama ma na imię... Tata ma na imię...

Mam siostrę/brata (dziecko wpisuje imię pod rysunkiem)

Moja ulubiona potrawa to...

Lubię...

Nie lubię...

Marzę o...

Mój ulubiony kolor to...

Moja ulubiona książka/drużyna piłkarska to...

Mam... psa/kota. Nazywa się...

Mój kot/pies lubi...

Chciałbym/Chciałabym mieć... kota/psa/inne zwierzę.

Dałbym/dałabym mu na imię...

Kiedy jestem smutny/smutna...

Kiedy jestem szczęśliwy/szczęśliwa...

Materiały potrzebne uczniowi:

karta z „etykietami” do uzupełnienia, zeszyt gładki formatu A4, nożyczki, klej.

Przebieg ćwiczenia:

1. Nauczyciel pokazuje dzieciom różne książki. Zwraca uwagę na to, gdzie widnieje nazwisko autora, gdzie umieszcza się tytuł, co zawierają kolejne strony książki, np. jak wygląda strona tytułowa.
2. Dzieci przygotowują okładkę swojej książeczki. Wpisują swoje imię i nazwisko oraz tytuł książeczki.
3. Następnym etapem jest robienie strony tytułowej, która powinna także zawierać miejsce i rok wydania. Uczniowie mogą wkleić swoje zdjęcie, odbić rękę lub ozdobić okładkę w inny sposób.
4. Uczniowie dostają kartkę, na której są przygotowane etykiety. Czytają je, wycinają i uzupełniają. Wklejają do zeszytu, który staje się „książką”, i ilustrują kolejne strony.
5. Kolejne etykiety uczniowie dostają w trakcie roku szkolnego. Również mogą je uzupełnić zdjęciami i ozdobić. Dzieci uzupełniają książeczkę przez cały rok.
6. Można zachęcić rodziców do uzupełniania książeczki wraz z dziećmi. Może być ona redagowana po polsku oraz w języku pierwszym jej właściciela/właścicielki.

Uwagi:

Zajęcia te mogą być kontynuacją zajęć *Chcę cię zapytać* prezentowanych w części dotyczącej edukacji językowej.

<i>Urodziłem się/Urodziłam się w...</i>	<i>Pochodzę z...</i>
<i>To są moi rodzice. Mama ma na imię... Tata ma na imię...</i>	<i>Mam siostrę/brata Ona ma na imię... On ma na imię...</i>
<i>Moja ulubiona potrawa to...</i>	<i>Moja ulubiona książka/drużyna piłkarska to...</i>
<i>Lubię...</i>	<i>Nie lubię...</i>
<i>Mój ulubiony kolor to...</i>	<i>Marzę o...</i>
<i>Mam... psa/kota. Nazywa się...</i>	<i>Mój kot/pies lubi...</i>
<i>Chciałbym/Chciałabym mieć... kota/psa/ inne zwierzę.</i>	<i>Dałbym/dałabym mu na imię...</i>
<i>Kiedy jestem szczęśliwy/szczęśliwa...</i>	<i>Kiedy jestem smutny/smutna...</i>

Bardzo dziwna rodzina

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- przedstawić siebie i swoją rodzinę.

Uczeń zna stopień pokrewieństwa między członkami swojej rodziny.

Uczeń jest zainteresowany innymi językami i kulturami.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy członków rodziny: *mama, tata, siostra, brat, dziadek, babcia, ciocia, wujek, kuzyn, kuzynka* itp.

Funkcje językowe związane z przedstawianiem siebie i innych osób.

To jest tata. Nazywa się Jan Długinos.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kredki, blok, pisaki.

potrzebne nauczycielowi:

ilustracje przedstawiające rodziny z różnych krajów, rodzinę Muminków (http://s.newsletter.pl/n/141/D4A07/muminki_na_pikniku.jpg), koraliki lub piłeczki.

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż dzieciom zdjęcia lub ilustracje przedstawiające rodziny z różnych krajów. Nazwij członków rodziny: *To jest tata, To jest mama* itd. Zadawaj dzieciom pytania w trakcie prezentacji: *Kto to jest?* Korzystając z bajki o Muminkach lub innej znanej dzieciom bajki, kontynuuj zapamiętywanie słownictwa. Jeśli masz wątpliwości, czy dzieci znają bajkę, możesz zaproponować wspólne obejrzenie wybranego filmu. Podczas prezentacji rodziny lub oglądania bajki zachęcaj dzieci do nazywania bohaterów: *Kto to jest? To jest Mama Muminka, To jest Tata Muminka.*
2. Podziel klasę na grupy sześć-, dziesięcioosobowe – każdej grupie daj kopertę z zapisanymi nazwami członków rodziny (*mama, tata, siostra, brat, dziadek, babcia, ciocia, wujek, kuzyn, kuzynka*). Wyjaśnij uczniom zadanie: mają przydzielić sobie role oraz wybrać imiona. Każde dziecko przypina sobie etykietę z nazwą członka rodziny. Następnie uczniowie prezentują swoje rodziny.
3. Wyjaśnij uczniom, że każda grupa powinna wymyślić sobie jakąś zaskakującą cechę i narysować portrety „dziwnych członków rodziny”, na przykład rodziny Długichnosów, Zielonychwłosów, Długichszyj itp. Narysujcie portret każdej osoby w rodzinie. Każda grupa przykleja swoje portrety na dużych arkuszach papieru i podpisuje nazwy portretów. Dzieci tworzą drzewo genealogiczne.
4. Zaproponuj grę w „rodziny”: dzieci w grupach siedzą w jednej linii. W pewnej odległości połów po 6–10 koralików (w zależności od tego, ile członków rodziny ma każdy zespół), piłeczek do tenisa lub piłeczek pingpongowych. Na hasło: *Uwaga, wzywam ojców!* dzieci, które mają przydzielone role ojców, biegną po piłeczkę. Kto pierwszy dobiegnie z powrotem do swojej rodziny, wygrywa dla drużyny punkt. Wywołuj kolejnych członków rodziny.

Uwagi:

Dzieci przyklejają w *Księżce o mnie* zdjęcie swojej rodziny i podpisują jej członków lub rysują drzewo genealogiczne swojej rodziny. W tym zadaniu będą im mogli pomóc rodzice.

Nasze miasto

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- budować modele przestrzenne budynków,
- budować makietę miasta/osiedla,
- zrozumieć pytanie *Gdzie znajduje się...?* i odpowiedzieć na nie, np.: *Pocztę znajduje się pomiędzy sklepem a szkołą, szkoła znajduje się za/przed szpitalem.*
- współpracować z innymi.

Uczeń poszerza wiedzę o elementach architektury miejskiej.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Utrwalanie słownictwa związanego z nazwami budynków w mieście (*budynek, szkoła, szpital, sklep, poczta, teatr, biblioteka, dworzec kolejowy, komisariat policji* itp.).

Określanie położenia budynków względem siebie (*Gdzie znajduje się szkoła? Szkoła znajduje się pomiędzy sklepem a komisariatem policji*).

Opisywanie wykonanych przez siebie budynków z użyciem przymiotników (*duży/mali, wysoki/niski*, nazywanie kolorów itd.).

Dla bardziej zaawansowanych lub jako rozwinięcie zajęć: pytanie o drogę i dawanie wskazówek (*Idź prosto! Skręć w lewo/prawo! Przejdź obok...*).

Materiały potrzebne uczniowi:

kartonowe pudełka różnej wielkości (np. opakowania po mleku, herbacie, ciastkach itp.), kolorowy papier, ilustracje wycięte z gazety (np. zdjęcia zabawek do naklejenia na „fasadę” sklepu z zabawkami), tekturka, jednorazowe kubeczki, talerzyki, rolki po papierze toaletowym itp.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zgrupować z uczniami tyle kartonów, ilu uczniów będzie pracowało nad makietą miasta. Jeśli grupa dzieci jest mała, każde dziecko może wykonać po 2–3 budynki.
2. Zapytać uczniów, jakie miejsca w mieście znają, np. *pocztę, dworzec*. Napisz znane dzieciom nazwy obiektów na tablicy. Uzupełnij innymi obiektami – pokaż zdjęcia budynków. W najlepszy dla grupy sposób (swobodny wybór, losowanie) zdecydujcie, kto jaki budynek będzie wykonywał. Wpisz imiona dzieci obok nazw budynków. Uczniowie są odpowiedzialni za wykonanie budynków w mieście.
3. Podczas gdy uczniowie pracują nad swoim zadaniem, monitoruj ich postępy, inspiruj ich, zachęcaj do kreatywności. Nawiązuj indywidualne rozmowy z uczniami cudzoziemskimi (*Podoba mi się ten budynek. Czy ten budynek jest duży? Co to jest? Czy to jest poczta?*).
4. Po wykonaniu pracy wspólnie ustawcie makietę miasta. Można w tym celu wytyczyć najpierw ulice. Uczniowie, układając kolejne budynki, mogą ćwiczyć użycie okoliczników miejsca (Nauczyciel pyta: *Gdzie jest szpital?* Uczeń, który wykonał budynek szpitala, ustawia go na makiecie, określając przy tym wybrane przez siebie miejsce ustawienia: *Szpital jest pomiędzy sklepem a bankiem*).
5. Jeśli to możliwe, pozostawcie makietę w klasie na dłuższy czas. Zachęcaj uczniów do wzbogacania jej o nowe elementy (figurki ludzi, samochodziki, nowe budynki) oraz do zabawy „w mieście” według ich własnej inwencji. Wykorzystaj makietę wielokrotnie do wprowadzania i utrwalania różnych elementów językowych (środki transportu, zawody itp.).

Uwagi:

Zajęcia będą trwały kilka godzin lekcyjnych. Można wykonać je jako projekt klasowy, którego efektem będzie makietka miasta.

Możliwe rozszerzenie:

Zajęcia można połączyć z wycieczką po okolicy, wyprawą do centrum miasta, oglądaniem zdjęć i pocztówek, np. ze stolicy, oglądaniem planów miast, zdjęć z lotu ptaka itp.

Makietę można wykorzystać np. do zajęć dotyczących bezpiecznego poruszania się po ulicy (np. wzbogacić ją o znaki drogowe wykonane przez uczniów z papieru, wykałaczek i plasteliny).

Zgadnij, jaki on/ona ma zawód?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać figurki z papieru,
- rozpoznać wykonywany przez osobę zawód na podstawie charakterystycznych atrybutów,
- rozpoznać i nazwać podobieństwa i różnice,
- współpracować z innymi.

Uczeń wie, na czym polega praca w wybranych zawodach.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy zawodów, rodzaj męski oraz żeński rzeczowników w liczbie pojedynczej (*lekarz/lekarka, aktor/aktorka, nauczyciel/nauczycielka, policjant/policjantka, sprzedawca/sprzedawczyni, bibliotekarz/bibliotekarka* itp.).

Określanie, gdzie kto pracuje (*Lekarz/lekarka pracuje w szpitalu*).

Dla bardziej zaawansowanych: opisywanie specyfiki zawodów (*On jest lekarzem. Pracuje w szpitalu. Pomaga chorym ludziom* itp.).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

sylwetka ludzika.

potrzebne nauczycielowi:

makieta miasta wykonana przez uczniów (patrz ćwiczenie *Nasze miasto*).

Przygotowanie:

Wykonaj wiele kopii sylwetki ludzika (więcej niż jedną dla każdego ucznia, być może dzieci będą chciały wykonać więcej niż jednego mieszkańca miasta).

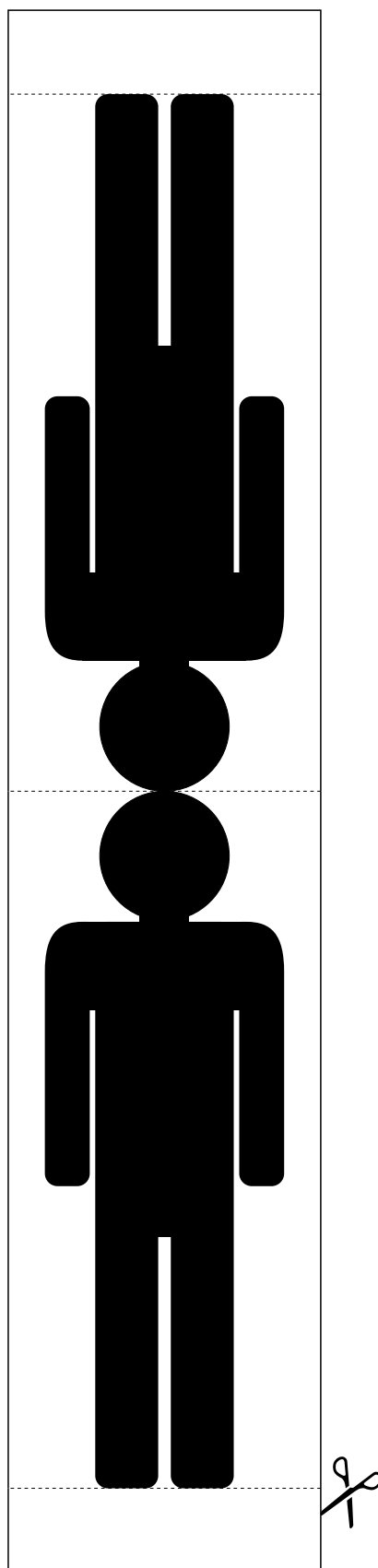
Przebieg ćwiczenia:

1. Zdecydujcie wspólnie, jakie zawody będą reprezentować figurki wykonywane przez poszczególne dzieci.
2. Omów z uczniami charakterystyczne elementy stroju lub atrybuty osób wykonujących dany zawód. Można w tym celu wprowadzić na zajęciach z uczniami cudzoziemskimi nowe słownictwo lub wykorzystać słowa i konstrukcje, które uczniowie już znają, np.: *Lekarka ma słuchawkę (stetoskop), policjant ma mundur, bibliotekarka ma książki, nauczyciel ma dziennik*.
3. Poproś uczniów, aby wykorzystując sylwetki, które mają, narysowali je i pokolorowali (dodając nowe elementy) tak, aby powstały figurki ludzików. Monitoruj przebieg pracy, komentuj pomysły uczniów, np. *Kto to jest? Czy to jest policjant?*
4. Poproś uczniów, żeby wycięli figurki z papieru, zaginając pasek w podstawie tak, aby figurki mogły stać.
5. Ustawcie figurki wszystkie razem. Zachęcaj uczniów cudzoziemskich do nazywania wszystkich postaci. Możecie przećwiczyć minidialogi typu:
 - *Kto to jest?*
 - *To jest policjant.*

Można również zabawić się w zgaduj-zgadulę. Nauczyciel opisuje wybraną figurkę (*Widzę kogoś w niebieskim mundurze. Ma jasne włosy i niebieskie oczy. Kto to jest?*), a uczniowie mają za zadanie odgadnąć, o kim jest mowa.

Uwagi:

Figurki ludzików mogą zaludnić wykonaną wcześniej makietę miasta. Zachęć uczniów do swobodnej zabawy według ich własnego pomysłu.

ksero

Czarodziejski helikopter

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- grupować znane mu wyrazy w tematyczne grupy leksykalne,
- powtórzyć wyliczankę,
- brać udział we wspólnej zabawie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka wyliczanki *Czarodziejski helikopter*.

Wprowadzanie lub powtarzanie słów z różnych grup leksykalnych (zwierzęta, zawody, kolory, nazwy ubrań itp.).

Biernik rzeczowników w liczbie pojedynczej (*Widzę... konia/ kaczkę/człowieka* itd.).

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprosz uczniów do zabawy. Uczniowie siadają na dywanie w klasie (jeżeli nie ma odpowiedniego miejsca, zostają przy stolikach), rozkładają szeroko ręce, naśladując latanie. Zaczyna się „lot”.
2. Powtarzajcie słowa wyliczanki:
*Czarodziejski helikopter,
 Raz, dwa, trzy,
 Czarodziejski pilot,
 Raz dwa trzy.
 Czarodziejski helikopter,
 Raz, dwa, trzy,
 Czarodziejski pilot,
 Powiedz, co widzisz z góry,
 TY!*
3. Na pytanie *Co widzisz z góry?* odpowiada wskazany uczeń, podając pierwsze słówko. Kolejni uczniowie muszą podawać inne słowa z tej samej grupy leksykalnej (*Widzę kaczkę... krowę... konia* itd.) Ważne jest, żeby konsekwentnie podawać rzeczowniki pasujące do siebie.
4. Wprowadzając ćwiczenie, możesz posłużyć się pomocami wykonanymi przez uczniów (zob. ćwiczenie *Nasze miasto*). Możesz również rozłożyć wokół *Czarodziejskiego helikoptera* karty obrazkowe i wskazując na nie, pomagać uczniom cudzoziemskim przywołać właściwe słowa.

Zawód: obserwator

Barumbak – tajemnicze zwierzę

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- klasyfikować zwierzęta według wybranej cechy,
- powiedzieć, w jakim środowisku żyje dane zwierzę,
- opisać w prosty sposób zwierzę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wyrażenia potrzebne do ułożenia wypowiedzi dotyczącej przedstawianych zwierząt (np. *skrzydła, pazury, dziób, szpony* itp.) oraz środowiska, w jakim ono żyje (np.: *w wodzie, w powietrzu, w dżungli* itp.)

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kolorowe kredki, papier formatu A4, arkusz szarego papieru.

potrzebne nauczycielowi:

szary papier, gruby pisak, prezentacja multimedialna ze zwierzętami lub obrazki w formacie A4 przedstawiające zwierzęta.

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż dzieciom ilustracje przedstawiające różne zwierzęta, np.: tygrysa, wronę, żabę.
2. Razem opiszcie wygląd wybranego zwierzęcia.
3. Zapytaj dzieci, czy znają zwierzę, które nazywa się *barumbak*. Zadaniem dzieci jest narysowanie tego zwierzątka – tak jak je sobie wyobrażają.
4. Podziel klasę na ośmioosobowe zespoły. Dzieci przyglądają się swoim rysunkom i starają się pogrupować zwierzęta według własnego pomysłu. Następnie uczniowie przyklejają zwierzęta na szary papier i podpisują utworzone grupy. W trakcie podpisywania pomagaj dzieciom, nadając grupom nazwę odzwierciedlającą ich wspólną, dominującą cechę, np.: *zwierzęta skrzydlate, zwierzęta, które fruwać, zwierzęta żyjące w wodzie*.
5. Każdy zespół wiesza swoją propozycję na ścianie lub na tablicy. Podczas gdy dzieci przyglądają się proponowanym grupom, rozmawiajcie o kryteriach podziału. Staraj się pokazać, jaki system podziału można byłoby zastosować (np. według jednej cechy).
6. Poszukajcie innych podziałów według cechy, np. w jakim środowisku żyją zwierzęta, ile mają nóg, co jedzą itd.
7. Dzieci przynoszą zdjęcia różnych zwierząt, w grupach dzielą je według jednego z wybranych kryteriów.

Teatr cieni

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaobserwować dane zjawisko,
- postawić hipotezy dotyczące relacji między zjawiskami, np. zależność długości cienia od źródła światła,
- pracować w parach.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Stopniowanie przymiotników: *długi, dłuższy, najdłuższy*.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

latarka, 5 przedmiotów szkolnych, pisaki.

potrzebne nauczycielowi:

mocna, duża latarka lub projektor/rzutnik, duży arkusz białego papieru, wycięte kształty przedmiotów, prześcieradło, figury wycięte z kartonu, film przedstawiający różne cienie np: <https://youtu.be/njoT-MKiFp8>.

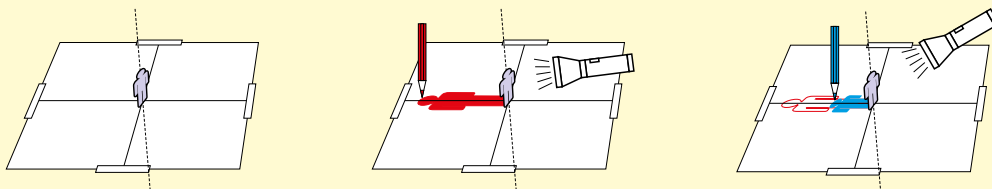
Przebieg ćwiczenia:

1. Zachęć dzieci do obserwowania na szkolnym podwórku rzucanych przez nie cieni. Zaproponuj też zabawę, w której jedno z dzieci jest osobą wykonującą różne czynności, a druga cieniem, który je odzwierciedla. Zapoznaj uczniów z wierszem Ludwika Jerzego Kerna pt. *Cień*:

*Ten mój cień, śmieszny cień
Chodzi za mną cały dzień.
Robi wszystko to co ja
Ja gram w piłkę, on też gra
Ja na schody, on na schody
Ja jem lody, on je lody
Ja przez płot, on przez płot
Gotów jest do różnych psot.*

2. W klasie pokaż uczniom, jak powstają cienie, korzystając z latarki lub projektora/rzutnika. Pokaż cienie przedmiotów szkolnych, zachęć do zgadywania, jaki przedmiot rzuca cień.

3. Podziel klasę na pary. Demonstruj sposób wykonywania ćwiczenia. Każda dwójka uczniów otrzymuje zestaw potrzebny do wykonania zadania: 5 kartek papieru, 3 kolorowe pisaki, latarkę, 5 różnych przedmiotów szkolnych.

Dzieci badają, jaki cień powstaje, gdy latarka jest w różnym położeniu.

Zachęcaj uczniów do formułowania wniosków, pytając: *Kiedy cień jest najdłuższy/najkrótszy?*

4. Dzieci w parach wymyślają różne cienie, np. cień głowy sarenki, zająca i inne. Rysują je, a potem pokazują innym dzieciom, nazywając swoje cienie.
5. Obejrzyjcie krótki film pokazujący różne cienie (np.: https://youtu.be/WVuV_xVDJDY). Poproś dzieci, żeby podczas projekcji nazywały pokazywane zwierzęta.
6. Teatr cieni: opowiedz jakąś historyjkę i odegraj ją w teatrze cieni. Następnie poproś dzieci, aby „pomagały” Ci w trakcie opowiadania, naśladowując onomatopeje lub głosy postaci.
7. Podziel klasę na grupy: każda z nich przygotowuje swoje przedstawienie teatryku cieni.

Ćwiczenia dodatkowe:

1. Dzieci obrysowują na dużym arkuszu papieru cień kolegi/koleżanki, a następnie ozdabiają postać tak, aby praca dobrze ilustrowała charakter przedstawianej osoby. Na koniec uczniowie eksponują swoje prace. Autorzy prac charakteryzują właścicieli cieni – dzieci zgadują, o kogo chodzi.
2. Uczniowie robią zdjęcia wykonanych prac i przygotowują wystawę. Tak może powstać album cieni klasy.

Uwagi:

Tematyka cieni może zostać wykorzystana do stworzenia pracy plastycznej: na obrysowany cień drzewa dzieci przyklejają jesienne liście.

Co jest w tej butelce?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- uważnie obserwować zjawiska,
- tworzyć hipotezy i weryfikować je w trakcie realizowanych doświadczeń,
- nazwać różne płyny,
- odróżnić płyny, używając różnych zmysłów,
- nazwać pięć zmysłów.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy różnych płynów (np.: sok jabłkowy, cola, kawa, ocet, woda z miodem, woda z solą itp.).
Rozumienia poleceń typu: *Spróbuj, powąchaj, przyjrzyj się* itp.

Materialy:

potrzebne uczniowi:

karty pracy.

potrzebne nauczycielowi:

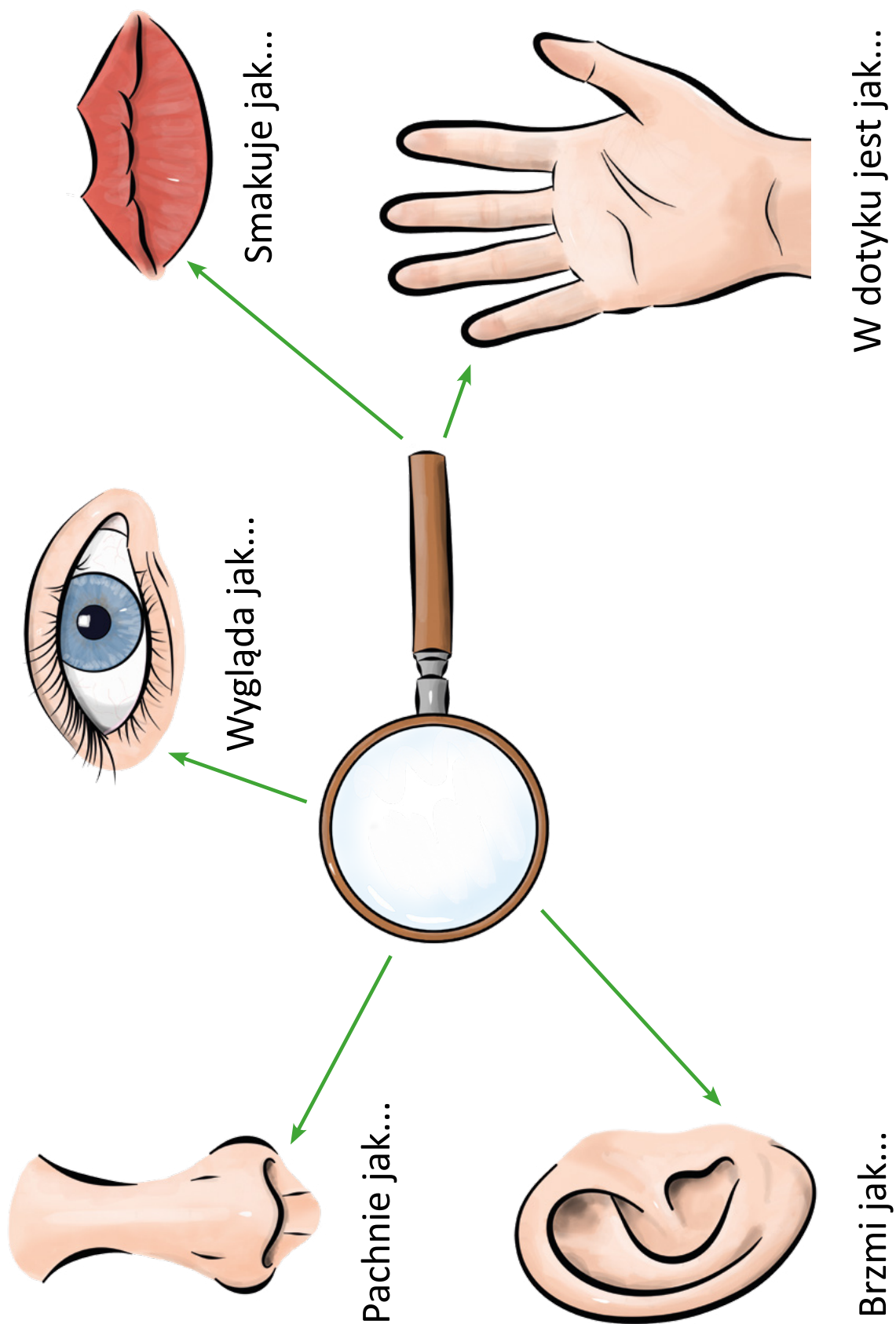
przezroczyste butelki lub szklanki wypełnione:
octem, wodą, wodą z solą, sokiem jabłkowym,
octem winnym jabłkowym, wodą z miodem,
coca-colą, sosem sojowym z wodą, słabą kawą.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zapytaj uczniów, jak można rozpoznać, co jest w danej butelce (pokaż butelkę z wodą mineralną). Dzieci mówią, w jaki sposób rozpoznają, co jest w butelce. Notuj propozycje na tablicy.
2. Pokaż dzieciom pojemniki. Spytaj, co w nich jest.
3. Wykonajcie „pracę badawczą” w trzech krokach:
Krok 1: Dzieci obserwują i wpisują na kartach swoje propozycje. Zapisz je na tablicy.
Krok 2: Badanie zmysłem powonienia.
Uczniowie wąchają zawartość butelki, zapisują na kartach swoje propozycje i przedstawiają je na forum klasy.
Krok 3: Badanie zmysłem smaku.
Dzieci próbują płynów, zapisują na kartach swoje propozycje, przedstawiają je na forum klasy.
4. Dzieci przedstawiają swoje obserwacje na rysunkach i podpisują je.

Uwagi:

Zajęcia te mogą stanowić kontynuację zajęć pt. *Moje zmysły* opisanych w rozdziale dotyczącym edukacji zdrowotnej oraz *Zgadnij, jaki to zmysł?* z edukacji przyrodniczej.

ksero

 Próbuje	 	 	
 Wącham	 	 	
 Widzę	 	 	

Od gąsienicy do motyla

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaobserwować i narysować gąsienicę,
- ułożyć w odpowiedniej kolejności fazy rozwoju motyla,
- narysować i nazwać fazy rozwoju motyla,
- zrozumieć prostą historijkę o bardzo głodnej gąsienicy,
- zilustrować książeczkę.

Uczeń zna fazy rozwoju motyla.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wyrażenia potrzebne do określania stadium życia motyla: *jajo, gąsienica, poczwarka, motyl*.

Powtórzenie nazw produktów do jedzenia (zestaw słownictwa na bazie książki Erica Carle'a *Bardzo głodna gąsienica*).

Wprowadzenie lub powtórzenie nazw dni tygodnia.

Czas przeszły w aspekcie dokonanym: *W poniedziałek... zjadła...*

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kartki A4 lub większe, kolorowe
kredki; do wydzieranki: blok,
stare kolorowe gazety, klej, pisak.

potrzebne nauczycielowi:

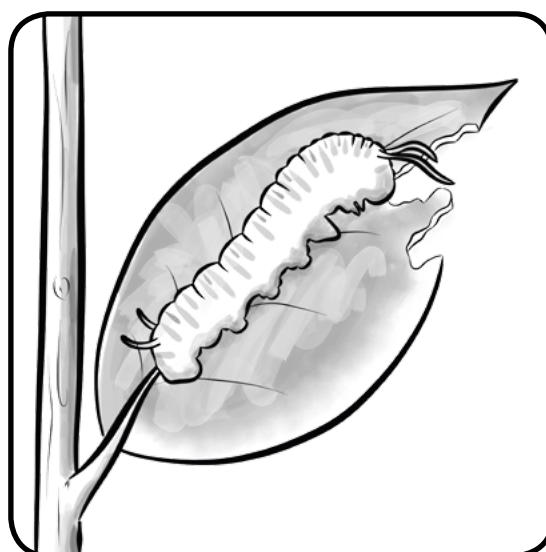
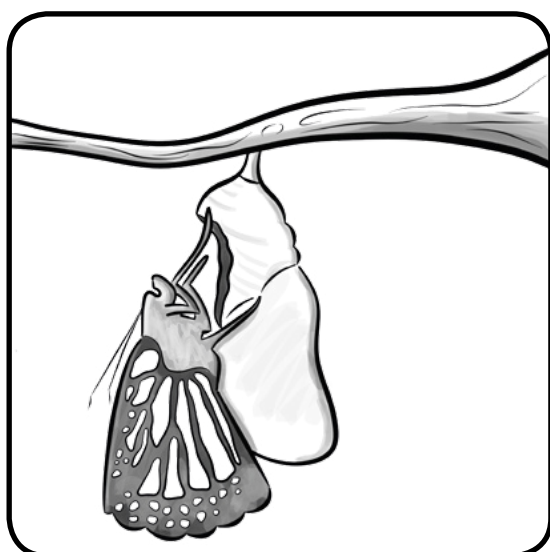
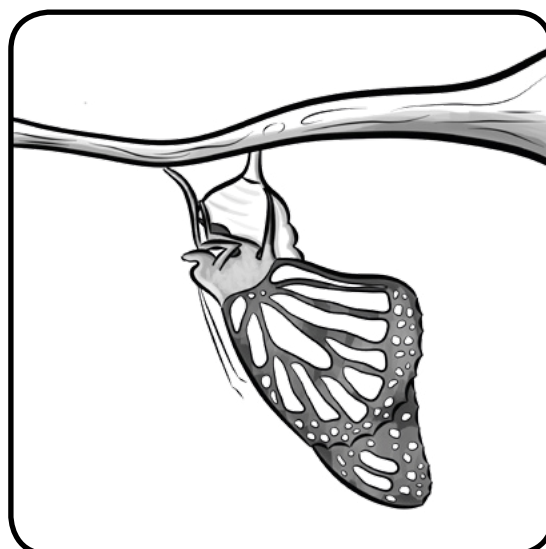
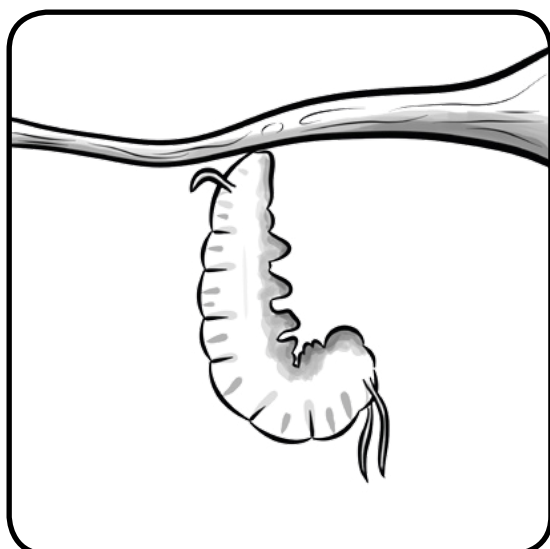
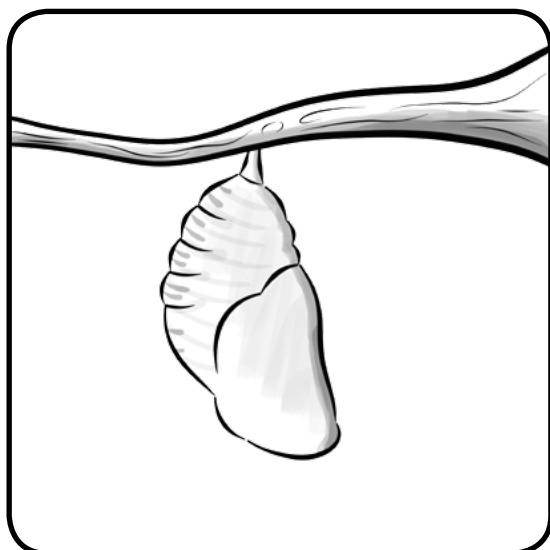
4 gąsienice w pudełkach – dla każdej grupy,
film o rozwoju gąsienicy (<https://www.youtube.com/watch?v=5XWFFTUX5gQ>),
4 liście z papieru, książka Erica Carle'a *Bardzo głodna gąsienica* (polska wersja językowa).

Przebieg ćwiczenia:

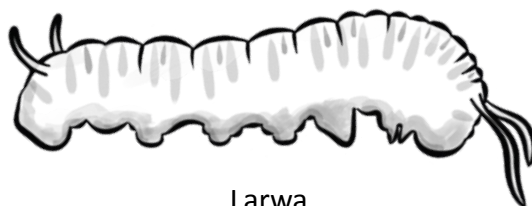
1. Rozdaj dzieciom gąsienice w pudełkach. Poleć im obserwowanie ich.
2. Przeprowadź projekcję filmu o tym, jak gąsienica zmienia się w motyla. Podczas projekcji filmu pozwól uczniom na komentarze i swobodną rozmowę na temat tego, co widzą na ekranie (film jest w języku angielskim, więc możesz wyciszyć dźwięk i opowiadać uczniom o metamorfozie motyla).
3. Podziel klasę na cztery grupy, rozdaj zespołom karty ze stadiami rozwoju motyla i poleć, aby uczniowie ułożyli je we właściwej kolejności.
4. Każda grupa rysuje na otrzymanej kartce papieru stadia rozwoju motyla.
5. Zaprezentuj na tablicy cykl rozwoju motyla – skomentuj kolejne etapy i je nazwij. Każdy termin przyrodniczy, który podajesz, zapisuj na tablicy. Dzieci podpisują kolejne fazy rozwoju motyla.
6. Przeprowadź zabawę ruchową *Wyścigi gąsienic*. Podziel dzieci na grupy. Każdy zespół buduje na starcie gąsienicę: dzieci siadają za sobą jedno za drugim i trzymają się mocno w pasie. Na Twoje hasło dzieci w grupie poruszają się w stronę mety (przesuwają się na siedząco, pomagają sobie nogami), na której znajduje się liść. Wygrywa gąsienica, która pierwsza dotrze do liścia.
7. Przeczytaj dzieciom książeczkę Erica Carle'a o bardzo głodnej gąsienicy. Wykorzystaj tekst książeczki, aby wprowadzić lub przećwiczyć z uczniami cudzoziemskimi nazwy dni tygodnia oraz nazwy produktów żywnościowych.
8. Dzieci wykonują ilustracje do książeczki techniką wydzieranki.

Uwagi:

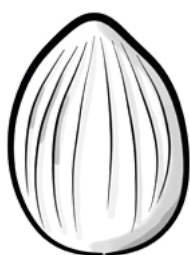
Pomysły na prace z książką Erica Carle'a *Bardzo głodna gąsienica* (*The very hungry caterpillar*) na stronie: <http://www.dltk-teach.com/books/hungrycaterpillar/index.htm>

ksero

Larwa

Jajo

Poczwarka

Dorosły motyl

Owoce na wiele sposobów

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- klasyfikować owoce według wybranej cechy,
- uporządkować owoce według wielkości,
- nazwać wybrane owoce,
- narysować owoc i opisać go.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy różnych owoców.

Rodzaje rzeczowników w liczbie pojedynczej (*ten banan/ta gruszka/to jabłko*).

Przymiotniki potrzebne do opisu owoców: *słodki, kwaśny, twardy, miękki, okrągły* itd.

Stopniowanie przymiotników oraz zgodność pod względem rodzaju przymiotnika z określanym przez niego rzeczownikiem.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

3 różne owoce, połowa dużego arkusza papieru (papier przecięty wzdłuż długości arkusza).

potrzebne nauczycielowi:

zestaw owoców: jabłko, gruszka, śliwka, malina, jeżyna, pomarańcza, cytryna, kiwi, ananas, winogrona, karty obrazkowe z rysunkami przedstawiającymi różne owoce lub zdjęcia owoców.

Przebieg ćwiczeń:

1. Powtórz z uczniami cudzoziemskimi nazwy warzyw i owoców, unosząc przyniesione rekwizyty lub karty obrazkowe i pytając o ich nazwę. Możesz zagrać w wybraną grę utrwalającą słownictwo, np. w *Czego brakuje?*
2. Jeszcze raz wspólnie nazwijcie przygotowane owoce, a następnie podzielcie je na grupy – niech dzieci proponują zasady podziału, np. według koloru, kształtu, kraju pochodzenia i inne.
3. Przygotuj trzy stacje zadaniowe, podziel klasę na trzy grupy. Wy tłumacz, jakie zadania zespoły mają wykonać przy każdej ze stacji, oraz w jakiej kolejności.

Stacja 1

Rozdaj uczniom długie arkusze papieru i zestawy owoców, które przynieśli z domu. Poproś, aby dzieci ułożyły owoce według wielkości: od najmniejszego do największego i narysowały je na papierze. W trakcie wykonywania zadania monitoruj pracę dzieci. Uczniom cudzoziemcom zadawaj pytania dotyczące rozmiaru, smaku, kształtu poszczególnych owoców.

Stacja 2

Poproś uczniów, żeby wybrali jeden owoc, wymienili jego cechy (kolor, wielkość itp.), a potem go narysowali. Następnie niech ostrożnie przetną wybrany owoc na pół (ważne: zwróć uwagę na bezpieczeństwo uczniów – pomóż im w czasie używania noża) i narysują jego przekrój. Zapytaj dzieci, jakie cechy owocu uda im się podać w języku angielskim.

Na koniec poproś uczniów o scharakteryzowanie/opisanie dowolnych owoców, np.: *Ta gruszka jest zielona/owalna/twarda/słodka*.

Stacja 3

Salatka owocowa – gra.

Nauczyciel dzieli klasę na 3–4 grupy i każdej z nich przydziela etykiety z zapisaną nazwą owocu (jednakowego w obrębie danej grupy). Dzieci siadają dowolnie na krzesłach ustawionych przodem do środka koła. Nauczyciel zaprasza jedno dziecko do środka koła i odstawia na bok jego krzesło. Dziecko podaje hasło, np. *Jabłko* – wtedy dzieci z etykietą jabłka zmieniają swoje miejsca. W tym czasie uczeń stojący w środku włącza się do gry i próbuje zająć jedno ze zwolnionych miejsc. Uczeń, który nie znajdzie wolnego krzesła, ustawia się w środku koła i przejmuje rolę osoby podającej hasło. Na hasło *Salatka owocowa* wszystkie dzieci zmieniają swoje miejsca, a dziecko, które nie zdąży zająć krzesła, zostaje w środku i gra toczy się dalej.

Nasze eksperymenty

Eksperymenty z kolorami

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozpoznać i nazwać kolory podstawowe,
- zrealizować w grupie eksperyment według wskazówek nauczyciela,
- stawiać hipotezy i wyciągać wnioski.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie nazw kolorów.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

filtry do kawy, farby w kolorach podstawowych, plastikowe pojemniki po jogurcie lub plastikowe kubeczki (3), woda.

potrzebne nauczycielowi:

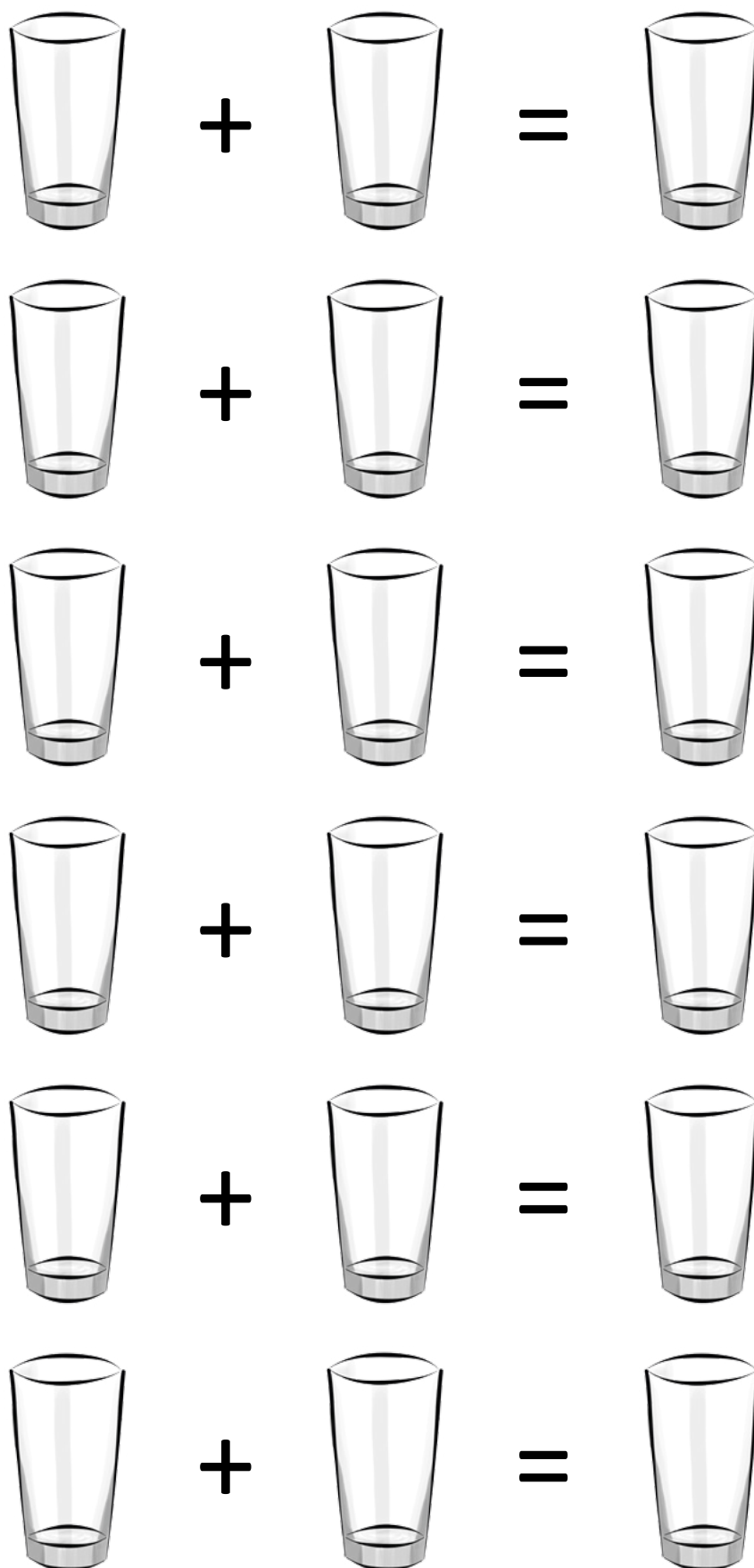
folia w trzech kolorach, książeczka Leo Lionniego *Własny kolor (A Color of His Own)*, film przedstawiający dziewczynkę mieszającą barwy (<https://www.youtube.com/watch?v=T5DVATZh7Uo>).

Przebieg ćwiczenia:

1. Przeczytaj dzieciom książkę Leo Lionniego *A Color of His Own*.
2. Porozmawiajcie o tym, jak powstają różne kolory. Sprawdź, czy dzieci wiedzą, które z nich to barwy podstawowe. Przyklej na tablicy kolorowe plamy i je podpisz.
3. Postaw pytanie problemowe: *Jak powstają inne kolory?* Pokaż uczniom film dotyczący mieszania barw, podczas oglądania zachęcaj uczniów do komentowania go. Dzieci podają propozycje mieszania barw – notuj je na tablicy, np.: *żółty + niebieski = zielony*. Zapytaj uczniów o inne możliwości, np. co się stanie, gdy pomieszamy czerwony z niebieskim – notuj propozycje dzieci. Poproś, aby sprawdziły teraz same, co się stanie!

4. Poproś uczniów, aby w parach wykonali „kolorowe eksperymenty”. Potrzebne będą: filtry do kawy, farby w kolorach podstawowych, po trzy plastikowe pojemniki po jogurcie lub plastikowe kubeczki oraz woda.
 - Dzieci napełniają pojemniki wodą. Do każdego dodają trochę farby i dobrze mieszają roztwór.
 - Uczniowie zanurzają filtry do kawy najpierw w jednym roztworze, a potem w drugim – rezultaty eksperymentów notują na kartach pracy.
5. Dzieci podają wyniki swoich eksperymentów. Sprawdzają, czy ich hipotezy potwierdziły się, czy nie.

ksero

Jaki to sok?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- stawiać hipotezy i je weryfikować w trakcie realizowanych doświadczeń.

Uczeń wie, jaką rolę odgrywa zmysł powonienia w rozpoznawaniu smaku produktów do jedzenia.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy różnych soków.

Wyrażenia dotyczące wykonywanych czynności potrzebne w toku lekcji, np.: *spróbuj, zgadnij, nalej*.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

3 plastikowe rurki (dla każdego ucznia), karta pracy.

potrzebne nauczycielowi:

3 soki: jabłkowy, pomarańczowy, ananasowy,
5 zestawów po 3 plastikowe kubki z pokrywką (kubki nie mogą być przezroczyste), oznaczone numerami; opis do każdego zestawu (informacja o tym, w którym kubku jest jaki sok).

Przebieg ćwiczenia:

1. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, jakie zmysły pomagają nam w rozpoznawaniu smaku produktów żywnościowych. Uczniowie odpowiedzą na pytanie, posługując się zdobytą wiedzą lub stawiając hipotezy.
2. Zaproponuj uczniom eksperyment. Podczas prezentowania go opowiadaj o tym, co właśnie robisz:

Do każdego kubka wlewam jeden sok i nakładam pokrywkę:

do kubka oznaczonego numerem 1 wlewam sok jabłkowy,

do kubka oznaczonego numerem 2 – sok pomarańczowy,

do kubka oznaczonego numerem 3 – sok ananasowy.

Przygotuj jeden zestaw, a potem narysuj na tablicy tabelę – taką jak na kartach pracy:

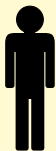
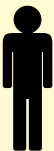
	kubek 1	kubek 2	kubek 3	wynik
.....				

3. Poproś do tablicy jedno dziecko, które będzie próbować soków z przygotowanego zestawu. Zanotuj wyniki na tablicy:

	kubek 1	kubek 2	kubek 3	wynik
Tomek	sok jabłkowy	sok ananasowy	sok pomarańczowy	1 dobra odpowiedź

4. Podziel klasę na grupy. Każdy zespół wybiera prowadzącego, który otrzymuje zestaw kubków z sokami oraz zaklejoną kopertę z informacją o zawartości poszczególnych kubków. Dzieci kolejno kosztują przez swoje rurki wszystkich soków, a potem każde z nich wypełnia tabelę. Na koniec prowadzący otwiera kopertę i podaje prawidłowe odpowiedzi. Dzieci sprawdzają, czy dobrze odgadły, jaki sok był w kolejnych kubkach.

5. Podlicz rezultaty w tabeli narysowanej na tablicy:

0 dobrych odpowiedzi	1 dobra odpowiedź	2 dobre odpowiedzi	3 dobre odpowiedzi
 wpisz liczbę osób, które nie rozpoznały żadnego smaku:	 wpisz liczbę osób, które rozpoznały tylko 1 smak:	 wpisz liczbę osób, które rozpoznały 2 smaki:	 wpisz liczbę osób, które rozpoznały 3 smaki:

Najtrudniejszy do rozpoznania był smak soku.....

Najłatwiejszy był sok.....

Dzieci użyły zmysłu

Czy byłoby łatwiej, gdyby posłużyły się także zmysłem

Zgadnij, jaki to zmysł?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- nazwać po polsku pięć zmysłów,
- stawiać hipotezy i weryfikować je w trakcie wykonywanych doświadczeń,
- wyciągać wnioski z wykonanych doświadczeń.

Uczeń wie, jaką rolę w odkrywaniu otaczającego nas świata odgrywają nasze zmysły.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karta pracy nr 1 (dla każdego ucznia)
i nr 2 (jedna na kilkusobową grupę),
słomka.

potrzebne nauczycielowi:

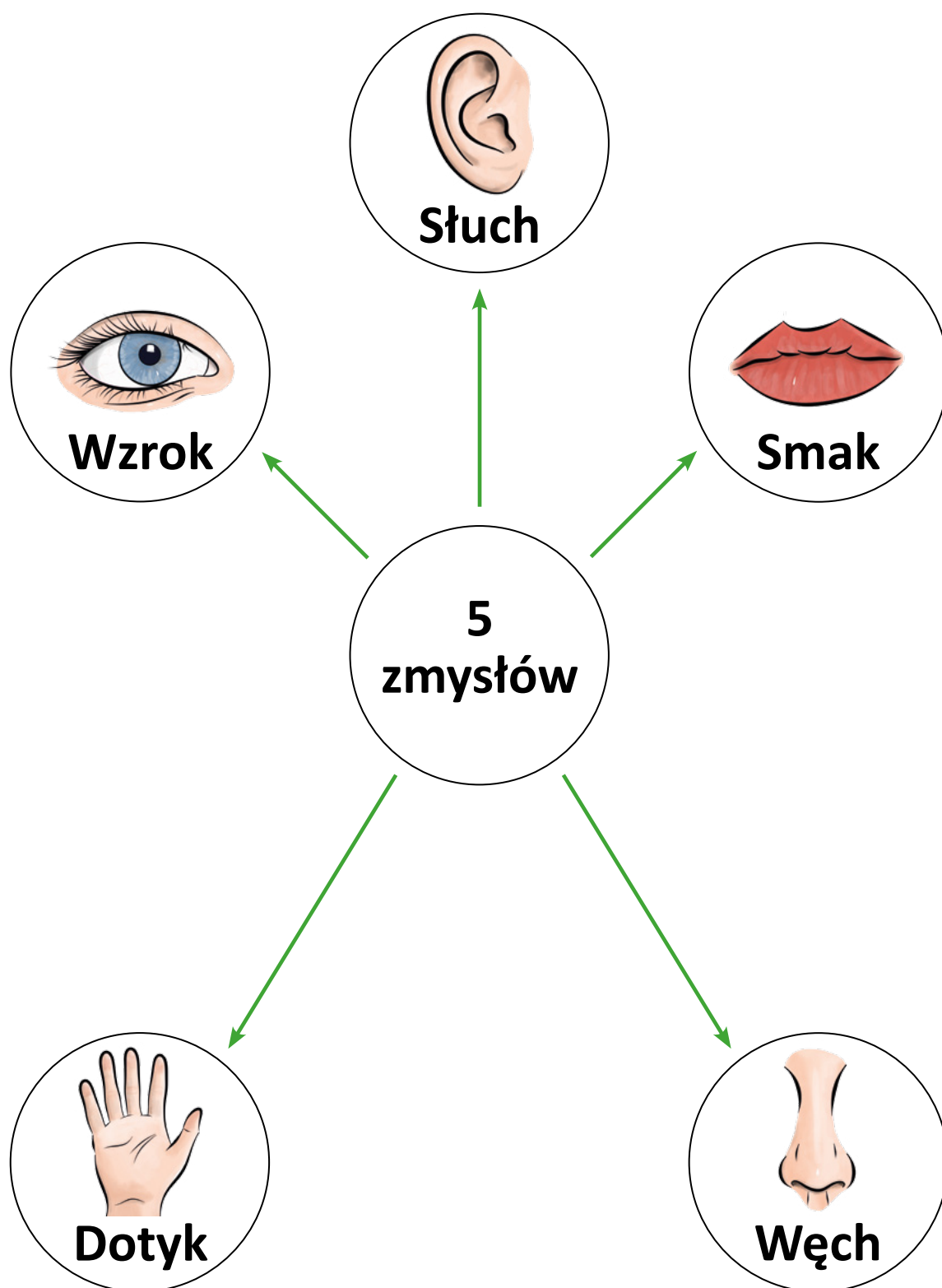
kolorowa plansza z nazwami zmysłów, płyny:
sok z jabłek, pomarańczy, brzoskwiń, ocet
winny, olej, woda mineralna gazowana,
mleko, solona woda, woda oraz barwnik
spożywczy (pomarańczowy) i 9 przezroczystych
plastikowych pojemników oznaczonych
numerami, lista z podaną zawartością
kubeczków.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zapytaj uczniów, jakie mają zmysły. Zaprezentuj planszę, omów rolę zmysłów w poznawaniu świata.
2. Zapytaj dzieci, jakich zmysłów właśnie używasz. Za pomocą gestów i mimiki udawaj, że na coś patrzysz, że coś wąchasz, że czegoś słuchasz, dotykasz, smakujesz.
3. Rozdaj uczniom karty pracy nr 1. Zapytaj, jakich zmysłów używają, aby rozpoznać rzeczy przedstawione w tabeli. Poproś o zaznaczenie właściwego zmysłu w każdym przypadku.
4. Przygotuj płyny w kubeczkach, zabarw wszystkie barwnikiem spożywczym. Ustaw kubeczki w kolejności od 1 do 9 na trzech stolikach (1–3, 4–6, 7–9). Podziel klasę na grupy. Każdy zespół ma za zadanie podejść do wszystkich stolików, rozpoznać płyny za pomocą zmysłu wzroku (niektóre z nich przecież wyglądają jednakowo) i wypełnić rubrykę *Myślę, że...* w tabeli. Następnie uczniowie powinni spróbować użyć innych zmysłów, aby zweryfikować swoje hipotezy i zapisać wyniki w rubryce *Wiem, że...*
5. Powiedz uczniom, co było w każdym kubeczku. Zapytaj ich, w jaki sposób weryfikowali swoje hipotezy.

Uwagi:

Zajęcia te mogą stanowić kontynuację zajęć pt. *Moje zmysły* opisanych w rozdziale dotyczącym edukacji zdrowotnej oraz *Co jest w tej butelce?* z edukacji przyrodniczej.

Karta pracy nr 1

					
Muzyka 					
Słodycze 					
Księżyc 					
Mydło 					
Śnieg 					

ksero

Karta pracy nr 2

	Myślę, że to...	Wiem, że to...
 Kubeczek 1		
 Kubeczek 2		
 Kubeczek 3		
 Kubeczek 4		
 Kubeczek 5		
 Kubeczek 6		
 Kubeczek 7		
 Kubeczek 8		
 Kubeczek 9		

Magnesy

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- stawiać hipotezy i weryfikować je w trakcie prowadzonych doświadczeń,
- zapisać w tabeli wyniki doświadczeń,
- nazwać przedmioty wybrane do doświadczeń,
- podać wynik doświadczenia.

Uczeń wie, które przedmioty przyciąga magnes, a których nie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy przedmiotów potrzebnych do przeprowadzenia doświadczenia.

Strona bierna czasownika w wyrażeniu określającym materiał, z którego zrobiony jest przedmiot: *To jest zrobione z...*

Materiały:

potrzebne uczniowi:

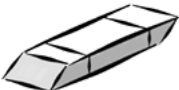
karta pracy, magnes, zestaw doświadczalny (po jednym dla każdej grupy): guzik metalowy, guzik plastikowy, ołówek, gumka, gwóźdź, spinacz, balon, papier, moneta.

potrzebne nauczycielowi:

magnes, kawałek metalu oraz zestaw doświadczalny: guzik metalowy, guzik plastikowy, ołówek, gumka, gwóźdź, spinacz, balon, papier, moneta.

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż uczniom magnes. Zapytaj, czy wiedzą, co to jest. Pokaż na kawałku metalu, jak magnes przyciąga przedmioty. Poruszaj magnesem tak, aby przyciągany metal „pojechał” po powierzchni (np. ławki, stołu) za magnesem. Pozwól uczniom na wykonanie tego samego ćwiczenia.
2. Zapytaj uczniów, jakie jeszcze przedmioty przyciągnie magnes. Hipotezy uczniów zapisz (lub przedstaw za pomocą prostych rysunków) na tablicy w dwóch rubrykach: przyciąga/nie przyciąga.
3. Podziel klasę na grupy. Każda drużyna otrzymuje zestaw doświadczalny – jeden magnes dla każdego dziecka i przedmioty na kartonowych talerzykach: balony, papierowe ścinki, gwoździe (dość duże), metalowe spinacze do papieru itd. oraz kartę pracy do notowania efektów doświadczeń.
4. Wyjaśnij, na czym polega zadanie grup: uczniowie powinni sprawdzić i zweryfikować poprzez doświadczenie hipotezy zapisane na tablicy, a potem zapisać wyniki.
5. Poproś uczniów, aby sami przedstawili wyniki doświadczenia.
6. Spróbujcie wspólnie sformułować i zapisać wniosek z doświadczenia.

	Magnes przyciąga	Magnes nie przyciąga
Plastikowy guzik 		
Metalowy guzik 		
Ołówek 		
Gumka 		
Gwóźdź 		
Spinacz 		
Balon 		
Papier 		
Moneta 		

Segregujemy śmieci

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wypowiedzieć się na temat wyrzucania odpadów do śmietnika (*jak dużo/jak często/w jaki sposób*),
- określać oraz porównywać ilość śmieci,
- podać kilka sposobów na to, jak w ekologiczny sposób postępować ze śmieciami.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Słowa i wyrażenia potrzebne do omówienia tematu.

Słowa określające ilość: *dużo/moło*.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karta pracy, farby plakatowe,
duży arkusz szarego papieru
dla grupy.

potrzebne nauczycielowi:

ilustracja przedstawiająca śmieci
(<https://pixabay.com/pl/pojemnik-na-%C5%9Bmieci-%C5%9Bmieci-1260832/>).

Przebieg ćwiczenia:

1. Przypnij do tablicy ilustrację przedstawiającą śmieci. Zapytaj uczniów, co wyrzucamy do śmietnika. Zapisuj propozycje dzieci na tablicy.
2. Poproś uczniów, aby przez dwa dni notowali (także w postaci rysunków), co w ich domach wyrzuca się do śmieci i w jakich ilościach.
3. Kiedy uczniowie przyniosą swoje notatki, poproś ich o wypełnienie karty pracy.
4. Dzieci porównują swoje karty pracy, rozmawiają na temat problemu śmieci w ich domach.
5. Zapytaj uczniów, co można robić ze śmieciami, żeby żyć ekologicznie i ratować Ziemię. Zapisz na tablicy pytanie oraz proponowane przez uczniów rozwiązania problemu.
6. Podziel klasę na grupy. Wytlumacz, że zadaniem każdego zespołu jest narysowanie plakatu związanego z omawianą tematyką. Na plakacie uczniowie powinni wykorzystać zapisane na tablicy słowa i zdania.
7. Pod koniec zajęć uczniowie prezentują swoje prace. Zróbcie wystawę plakatów w szkole.

Możliwa integracja:

Rozmowa z uczniami na temat konieczności segregowania śmieci, wielokrotnego wykorzystywania różnych materiałów, potrzeby eliminowania artykułów jednorazowych z rynku oraz o propozycjach dzieci na ekologiczne rozwiązania problemu śmieci.
Obchody Międzynarodowego Dnia Ziemi, podczas którego wiele szkół uczestniczy w akcji Sprzątanie Świata.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj:

Carle E., (2015), *Bardzo głodna gąsienica*, Warszawa: Tatarak.

Chauvel D., Michel V., (1999), *Pierwsze doświadczenia naukowe przedszkolaka*, tłum. Krystyna i Krzysztof Pruscy, Warszawa: Cyklady.

Dylak S., (red.), (1984), *Przyrodnicze rozumowania najmłodszych, czyli jak uczyć inaczej*, Rzeszów.

Dymara B., Michałowski S., Wollman-Mazurkiewicz L., (2000), *Dziecko w świecie przyrody*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Gardner H. i in., (1998), *Project Spectrum: Early Learning Activities*. Amsterdam: Teachers College Presse.

Gopnik A., Meltzoff A.N., Kuhl P.K., (2004), *Naukowiec w kołysce. Czego o umyśle uczą się małe dzieci*, Poznań: Harbor Point Media Rodzina.

Gutowska H., (red.), (1989), *Środowisko społeczno-przyrodnicze w klasach 1–3*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Kielar-Turska M., (1992), *Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Korbel J., (red.), (1991), *Edukacja ekologiczna*, Bielsko-Biała.

Kujawiński J., (red), (1990), *Rozwijanie aktywności twórczej uczniów klas początkowych: zarys metodyki*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Lionni L., (2015), *Własny kolor*, Warszawa: Tatarak.

Morsztyn D., (1995), *Edukacja ekologiczna w szkole*, Suwałki.

Stasica J., (2004), *Przyroda: 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Wall W.D., (1986), *Twórcze wychowanie w okresie dzieciństwa*, tłum. Krystyna Dudziak, Warszawa: PWN.

Edukacja muzyczna

Spis treści

Wprowadzenie	101
W świecie dźwięków	102
Karnawał zwierząt	102
Piotruś i wilk	103
Polowanie na dźwięki	106
Wróżka łakomczuszka	107
Tańczymy labada	109
Ćwiczenia rytmiczne	110
Rytmiczne sztuczki	110
Echo rytmiczne – piosenka Panie Janie	112
Uparciuszek	114
Raz i dwa – ćwiczenia muzyczne z wyliczanką	115
Gdzieżeś ty bywał, czarny baranie – zabawy rytmiczne	117
Śpiewamy, gramy i komponujemy	119
Dzieci taty Abecadła	119
Piosenka o jamniczku	121
Zaśpiewany gest	124
Dziwne rozmowy	126
Jak się czujesz? – młody kompozytor	129
Literatura	130

Edukacja muzyczna

Rolą edukacji muzycznej na poziomie edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w harmonijnym rozwoju predyspozycji w sferze poznawczej i emocjonalnej, a także fizycznej. Muzyka ułatwia zdobywanie i pogłębianie wiedzy o świecie i sobie samym.

Opracowane przez nas ćwiczenia mają przede wszystkim rozwijać u dzieci ich inteligencję muzyczną, która pozwala na rozumienie oraz tworzenie przekazu muzycznego, wpływa na poziom wrażliwości jednostki na dźwięk. Dzieci dysponujące tą inteligencją są wrażliwe na struktury rytmiczne i dźwiękowe muzyki, ale także np. języka.

Zadania zawarte w części *W świecie dźwięków* ułatwią uczniom rozwinięcie wrażliwości muzycznej, *Ćwiczenia rytmiczne* pomogą zrozumieć, że porozumiewanie odbywa się nie tylko za pomocą języka, ale również za pomocą ruchu, dźwięku, gestu. Ćwiczenia rytmiczne wspierają procesy uczenia się, zapamiętywania nowych treści.

W części *Śpiewamy, gramy i komponujemy* znajdziesz piosenki i śpiewanki z tradycyjnego repertuaru, ale także piosenki współczesnych autorów. Piosenka ze względu na swój charakter angażuje emocjonalnie dziecko bardziej niż tradycyjnie wyrecytowany wierszyk. Dzieci szybko przyswajają piosenki, poza tym jest wiele okazji do ich wykonywania. Ten emocjonalny charakter muzyki jest dużym sprzymierzeńcem w podnoszeniu motywacji do nauki języka obcego. Mamy nadzieję, że dzieci polubią piosenki, a nauczyciele potraktują nasze propozycje jako punkt wyjścia do opracowywania własnego zestawu piosenek, lubianych przez uczniów.

Wiele badań wskazuje, że edukacja muzyczna zintegrowana z nauką języka może przyczynić się do szybszego i lepszego jego opanowania.

W świecie dźwięków

Karnawał zwierząt

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- skoncentrować swoją uwagę na dźwięku,
- nazwać zwierzęta: lew, kura, kogut, słoń, zając, kukułka, łabędź.
- dzielić obiekty według kategorii, np. zwierzęta domowe i dzikie, zwierzęta z długimi i krótkimi uszami, zwierzęta ze skrzydłami i zwierzęta bez skrzydeł itd.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy zwierząt: lew, kura, kogut, słoń, zając, kukułka, łabędź.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i wykonywanie ich (reagowanie całym ciałem).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty z narysowanymi zwierzętami (lew, kura, kogut, słoń, zając, kukułka, łabędź), kredki, blok rysunkowy.

potrzebne nauczycielowi:

ilustracje przedstawiające zwierzęta: lwa, kurę, koguta, słonia, zająca, kukułkę, łabędzia, nagranie *Karnawału zwierząt* Camille'a Saint-Saënsa (miniatury: 1, 2, 5, 8, 13).

Przygotowanie:

Przygotujcie karty do gry memory. Poproś uczniów, żeby zgięli kartki A4 na pół trzykrotnie i rozcięli je wzdłuż linii zgięcia (powstanie 8 kart wielkości kart do gry). Każdą czynność demonstruj. Na powstałych kartach uczniowie rysują kolejno wszystkie zwierzęta – po jednym na każdej karcie (lwa, kurę, koguta, słonia, zająca, kukułkę, łabędzia itd.). W ten sposób powstaną karty do wykorzystania podczas dalszych ćwiczeń.

Przebieg ćwiczeń:

1. Wysłuchaj z uczniami wybranych miniatur z *Karnawału zwierząt* Camille'a Saint-Saënsa (miniatury: 1, 2, 5, 8, 13). W trakcie słuchania ilustruj muzykę zdjęciami lub ilustracjami przedstawiającymi zwierzęta. Wprowadź lub powtórz słownictwo – nazwy zwierząt występujących w miniaturach. Powtórz słownictwo za pomocą zabaw z kartami przygotowanymi wcześniej (nauczyciel wypowiada słowo, uczniowie pokazują właściwą kartę, poszczególni uczniowie wybierają karty i nazywają zwierzęta, gra memory przeprowadzana w parach itd.).
2. Zaproponuj dzieciom rozpoznawanie fragmentów miniatur. Dzieci słuchają dźwięków i starają się je nazwać i zapamiętać (*Posłuchaj fragmentu i powiedz, jakie to zwierzę*). W trakcie rozpoznawania zwierząt przypinaj do tablicy ilustracje i umieszczaj pod nimi etykiety z ich nazwami.
3. Poproś uczniów o ponowne wysłuchanie nagrania, rozpoznanie głosów zwierząt i ułożenie obrazków w kolejności. Dołóż miniaturę nr 3 (*Posłuchaj dźwięków. Ułóż zwierzęta w kolejności*).
4. Zapytaj, jakiego fragmentu uczniowie nie słyszeli wcześniej. Poproś o wykonanie dodatkowej karty.
5. Dzieci słuchają *Karnawału zwierząt* Camille'a Saint-Saënsa, fragmentów *Wstęp* i *Marsz królewski lwa*. Mają za zadanie poruszać się w rytm muzyki i zachowywać się jak lwy.
6. Zaproponuj dzieciom zabawę w *Orkiestrę zwierząt*. Podziel uczniów na grupy. Ty wcielasz się w rolę dyrygenta. Na Twój znak dzieci naśladują zwierzęta. Ćwiczenie możesz nagrać i zaprezentować rodzicom.

Piotruś i wilk

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozróżnić i nazwać instrumenty muzyczne,
- rozpoznać instrument na podstawie dźwięku, jaki wydaje,
- zilustrować gest czy zdarzenie za pomocą dźwięku.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy instrumentów muzycznych: *fagot, obój, klarnet, trąbka, instrumenty smyczkowe* (np.: *skrzypce, wiolonczela*).

Nazwy zwierząt: *kot, kaczka*.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty z rysunkami instrumentów
oraz postaci występujących w opowieści.

potrzebne nauczycielowi:

film animowany zrealizowany w studiu filmowym SE-MA-FOR *Piotruś i wilk* (<https://www.youtube.com/watch?v=TcisCR3-OFU>), karty przedstawiające postaci z bajki: Piotrusia, Dziadka oraz instrumenty muzyczne, np. fagot, obój, klarnet, trąbka, instrumenty smyczkowe (np.: skrzypce, wiolonczela).

Przygotowanie:

Pokaż dzieciom orkiestrę w trakcie wykonywania utworu (np.: <https://www.youtube.com/watch?v=q2SXCW2sgCE>). Czy rozpoznały jakieś instrumenty muzyczne? Jeśli dzieci rozpoznały instrumenty, mogą nazywać je we własnym języku i przekazywać tę wiedzę innym dzieciom. Dzieci polskie powtarzają nazwy instrumentów i starają się je dobrze wymówić.

Wprowadź nazwy instrumentów w języku polskim i utwórz słownictwo. Podczas multisensorycznej prezentacji nowych słów wykorzystaj zarówno karty obrazkowe przedstawiające instrumenty, nagrania, jak i prawdziwe instrumenty.

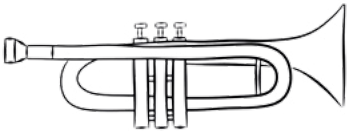
Uwaga: nauczyciel wprowadza tylko nazwy instrumentów, które są wiodące w *Piotrusiu i wilku*.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zapytaj uczniów, czy znają opowieść o Piotrusiu i wilku. Poproś o to, aby dzieci pomyślały, o czym będzie ta historia. Krótko ją streść, prezentując kolejne ilustracje. Możesz rozpocząć od słów: *To historia o Piotrusiu i wilku opowiedziana za pomocą muzyki...*
2. Nauczyciel prezentuje instrumenty. Uczniowie słuchają nagrania, rozpoznają instrumenty i podnoszą kartę z odpowiednim napisem.
3. Pokaż uczniom, że instrumenty ilustrują historię oraz że każdemu bohaterowi opowieści przyporządkowany jest jeden instrument. Zaproponuj dzieciom zabawę: mówisz nazwę instrumentu, a dzieci wskazują kartę z odpowiednim bohaterem. Potem wskazujesz bohatera, a dzieci – odpowiadający mu instrument. Korzystaj z kart, które pokazywałaś/pokazywałeś przy opowiadaniu historyjki.
4. Zadaj pytania: *Jaki instrument to Piotruś? Jakim instrumentem chciałabyś/chciałbyś być?*
5. Obejrzyjcie wspólnie film animowany *Piotruś i wilk*.

Rysunki	Tekst nauczyciela
	Piotruś to mały chłopiec.
	Mieszka ze swoim dziadkiem.
	Ma troje przyjaciół: ptaszka,
	kaczkę
	i kota.
	Czyha na nich wiele niebezpieczeństw, bo w lesie mieszka wilk!

ksero

Rysunki	Tekst nauczyciela
	Każdy z bohaterów opowieści jest przedstawiony za pomocą innego instrumentu. Oto instrumenty z historii:
	fagot
	obój
	flet poprzeczny
	klarnet
	trąbka

Polowanie na dźwięki

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- skoncentrować się na dźwięku i go rozpoznać,
- uważnie słuchać.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Rozwijanie ekspresji językowej: samodzielne próby dopasowania znanego materiału językowego do wrażeń słuchowych.

Potrzebne do wykonania ćwiczenia słownictwo nazywające prezentowane przedmioty wydające różne dźwięki: gazeta, woda, ołówek, łyżeczka, klucze, butelka, szklanka, krzesło, drzwi itp.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

szaliki lub chusty
do zawiązania oczu.

potrzebne nauczycielowi:

gazeta, woda, ołówek, łyżeczka, klucze,
butelka, szklanka, krzesło oraz nagrania
różnych dźwięków. Warto skorzystać z nagrań
dźwięków zamieszczonych w internecie, np.
<http://xn--odgosy-5db.pl/>.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj uczniom zbiór rekwizytów, które przyniosłeś/przyniosłaś na lekcję. Przypomnij (lub wprowadź) ich nazwy.
2. Poproś uczniów o zamknięcie oczu (*Zamknij oczy!*). Zapytaj, jakie dźwięki słyszą (*Co słyszysz? Co to jest?*). Prezentuj różne dźwięki. Jeśli dzieci nie odgadną odgłosów, podawaj je i zapisuj na tablicy. Poproś uczniów o odkrycie oczu i powtórzcie słownictwo zapisane podczas ćwiczenia.
3. Dzieci zawiązują oczy. Wytwarzaj różne dźwięki, np. odgłos gniecenia gazety, lania wody do szklanki, stukania ołówkiem w biurko, stukania łyżeczką o szklankę itp. Poproś dzieci o to, żeby je nazywały (*Posłuchaj! Co to jest?*).
4. Poproś uczniów, aby dobrali się w dwójki. Każde z dzieci ma za zadanie zaprezentować pięć dźwięków, a uczniowie pracujący z nimi w parze, z zawiązanymi oczami, mają odgadnąć, co to był za dźwięk. Potem następuje zamiana ról. Podczas wykonywania ćwiczenia monitoruj pracę poszczególnych par, zwracając uwagę nie tylko na właściwe rozpoznanie dźwięków, ale również na trafny dobór słownictwa w wypowiedziach uczniów.
5. Pokaż uczniom pęk kluczy. Potrząśnij nimi, żeby zadźwięczały. Wybierz jedno z dzieci i posadź je na krześle na środku sali. Pod krzesłem połóż pęk kluczy. Powiedz: *To są klucze. Jesteś klucznikiem*. Potem zawiąż dziecku oczy. Pozostali uczniowie ustawiają się na narysowanej naprzeciw krzesła linii. Na Twoje hasło nauczyciela dzieci starają się jak najciszej podejść do klucznika i ukraść mu klucze (*Cicho! Cicho skradamy się po klucze!*). Kiedy klucznik usłyszy któreś z dzieci, jest ono wykluczone z gry. Uczeń, któremu uda się wykraść klucze i wrócić z nimi na linię startu, zostaje klucznikiem.
6. Zadanie dodatkowe: Nagraj z uczniami odgłosy klasy, np. otwieranie okna, drzwi, przesuwanie krzesła, pisanie na tablicy. Wspólnie rozpoznajcie odgłosy.
7. Zajęcia możesz zmodyfikować; skoncentruj się na wprowadzeniu form czasownikowych: *otwieranie, zamykanie, lanie, przesuwanie, poruszanie*.

Wróżka Łakomczuszka

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaśpiewać piosenkę,
- powiedzieć, z ilu sylab składa się słowo,
- wyklaskać rytm piosenki, fragmentu piosenki, danego słowa,
- znaleźć w tekście słowa, które się rymują.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy słodkich deserów: *sernik, piernik, lizak, lukrowana świnka, kwiatek z marmolady*.

Zastosowanie czasownika *kupiła* + rzeczownik.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem).

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka polskiego.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

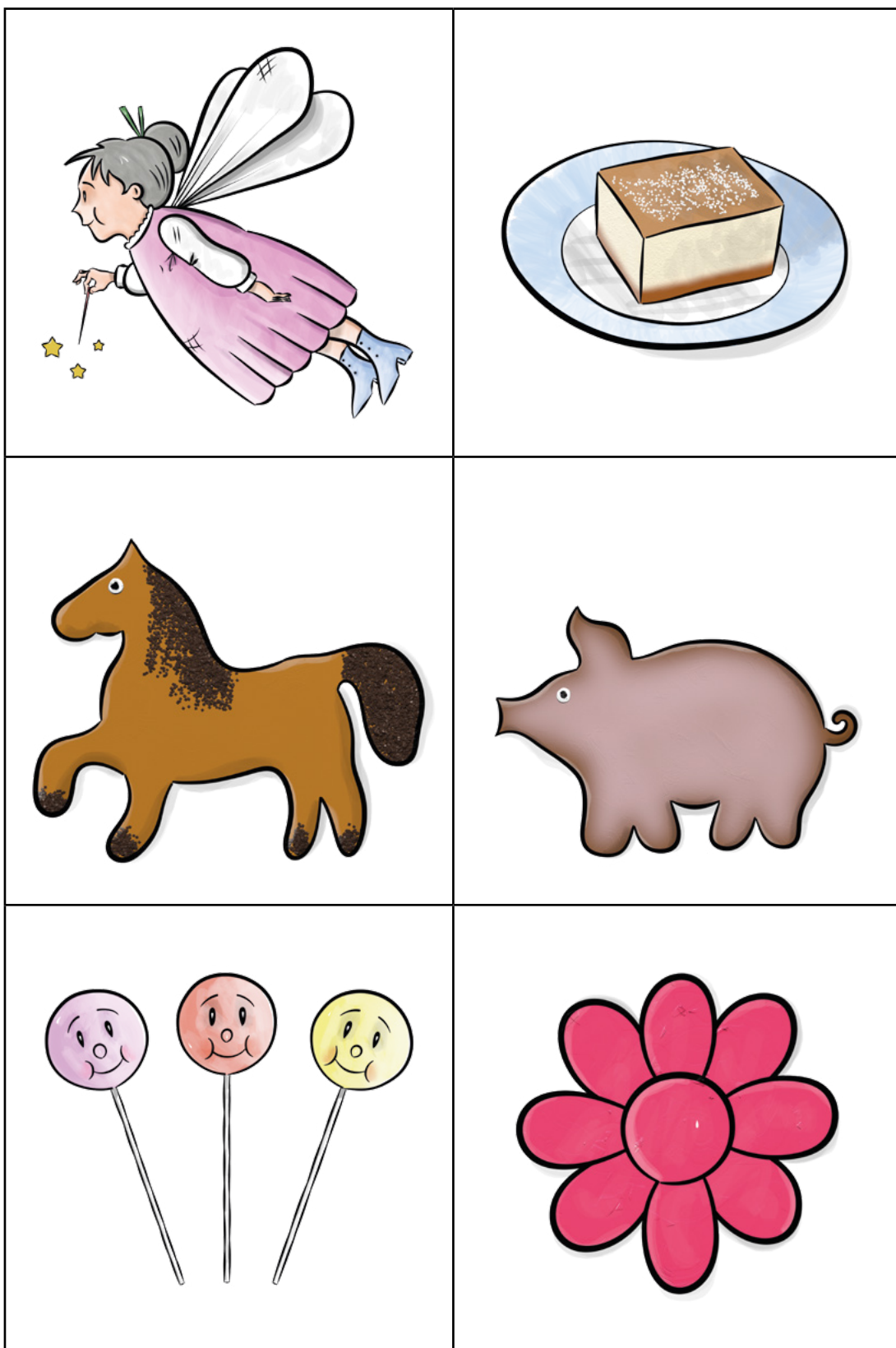
zestawy kolorowych kart przedstawiających: czapkę z rodzyńkiem, sernik (kawałek sernika), lukrowaną świnkę, konika z piernika, kwiatek z marmolady, pyzate lizaki.

potrzebne nauczycielowi:

ilustracja przedstawiająca wróżkę oraz przedmioty, które kupiła: czapkę z rodzyńkiem, sernik (kawałek sernika), lukrowaną świnkę, konika z piernika, kwiatek z marmolady, pyzate lizaki; nagranie piosenki *Wróżka Łakomczuszka*, muzyka: Barbara Kolago, słowa: Dorota Gellner, wykonanie: zespół Chochliki (<http://piosenki-dla-dzieci.info/chochliki-wrozka-lakomczuszka/>).

Przebieg ćwiczenia:

1. Wprowadzenie tematu i słownictwa: *Co lubisz jeść na deser?* Dzieci podają po kilka przykładów.
2. Zaprezentuj uczniom ilustrację przedstawiającą wróżkę. Zapytaj: *Kto to jest?* Podaj dzieciom nazwę. Przedstaw wróżkę: *To jest wróżka Łakomczuszka. Łakomczuszka bardzo lubi jeść słodczyce! Wróżka Łakomczuszka lubi czapkę z rodzyńkiem, sernik (kawałek sernika), lukrowaną świnkę, konika z piernika, kwiatek z marmolady, pyzate lizaki.*
3. Dzieci rysują na kartkach to, co lubi wróżka Łakomczuszka. Podpisują karty na odwrocie. Następnie grają w parach: jedno dziecko kładzie kartę rysunkiem do góry, drugie ma za zadanie dopasować kartę ze swojego zbioru i ułożyć ją podpisem na wierzchu.
4. Zaproś dzieci do wysłuchania piosenki (pierwszej strofy i refrenu) i poproś, żeby ułożyły swoje karty we właściwej kolejności. (*Posłuchajcie piosenki i w parach ułóżcie karty we właściwej kolejności*).
5. Poproś uczniów, żeby wysłuchali piosenki jeszcze raz i znaleźli słowa, które się rymują.
6. Dzieci przygotowują biblioteczkę słów, które się rymują. Zapisują na kartach odpowiednie wyrazy.
7. Uczniowie pracują w parach. Jedno dziecko wybiera ze swojej biblioteczki słowo, a drugie, korzystając ze swojej biblioteczki, ma za zadanie dobrać do niego rymujące się słowo.
8. Wyklaszcz z dziećmi sylaby słów z biblioteczki rymów. Przeprowadź zabawę: *Ile sylab ma słowo?* Podaj słowo z piosenki – dzieci mają za zadanie podzielić je na sylaby i powiedzieć, z ilu sylab się składa. Następnie zaproponuj pracę w parach: jedno dziecko podaje słowo, drugie je zapisuje, a następnie dzieli na sylaby i zapisuje obok słowa liczbę sylab. W drugiej części ćwiczenia dzieci zamieniają się zadaniami: to, które podawało słowo, dzieli na sylaby, a to, które dzieliło na sylaby, wybiera słowa do podziału na sylaby. Jeśli to możliwe, dajemy dzieciom dostęp do komputera, aby mogły wysłuchać słów do zadania.
9. Dzieci w parach tworzą zbiory słów jedno-, dwu- i trzysylabowych.

ksero

Tańczymy labada

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zilustrować piosenkę ruchem,
- poruszać się w rytm piosenki,
- rozpoznawać słuchowo słownictwo dotyczące części ciała,
- zrozumieć polecenia wydawane przez nauczyciela.

Możliwe do wprowadzenia/ utrwalenia elementy językowe:

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i reagowania całym ciałem na polecenia typu: *Pokaż mi... głowę, nos, uszy, barki, łokcie, ręce, kolana, kostki.*

Materiały potrzebne nauczycielowi:

mała piłeczka albo kasztanek, piosenka.

Przebieg ćwiczenia:

1. Stań z uczniami w kole. Wprowadź słownictwo potrzebne do zabawy: *głowa, nos, uszy, barki, łokcie, ręce, kolana, kostki*. Pokazuj na sobie części ciała wybrane do ćwiczenia. Uczniowie wskazują je razem z Tobą.
2. Zaproś uczniów do wzięcia udziału w zabawie z piosenką: *Poruszamy się po obwodzie koła, krokiem dostawnym, trzymając się za ręce.*

*Tańczymy labada, labada, labada,
 Tańczymy labada, małego walczyka.
 Tańczą go harcerze, harcerze, harcerze,
 Tańczą go harcerze i małe zuchy też.*

 Zatrzymujemy się i mówimy tekst:

Ręce były? (pokazujemy)
Były! (pokazujemy)
Uszy były? (pokazujemy)
Nie! (itd.)
3. Poproś uczniów, żeby ponownie stanęli w kole. Zaprezentuj gestem, w jaki sposób będą sobie podawać z ręki do ręki małą piłeczkę lub kasztan. Gdy powiesz: *Pokaż ręce!*, wszystkie dzieci podnoszą do góry ręce oprócz tego dziecka, które trzyma w ręku piłeczkę lub kasztan. To dziecko podaje innym nową komendę, np. *Pokaż uszy!*, i zabawa toczy się dalej.
4. Podziel klasę na cztery grupy: *Jesteś jedyneką, dwójką, trójką, czwórką*. Zadaniem dzieci jest zapamiętać, do jakiej grupy należą, i swobodnie rozejść się po sali. Uczniowie poruszają się swobodnie, spacerując po klasie. Na hasło: *Jedynki pokazują nos!* dzieci zatrzymują się, a grupa jedynek wykonuje podane polecenie. Można wywołać także dwie lub trzy grupy razem.
5. Na zakończenie zajęć jeszcze raz śpiewamy piosenkę i tańczymy labada.

Ćwiczenia rytmiczne

Rytmiczne sztuczki

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- powtórzyć krótsze i dłuższe tematy rytmiczne,
- wykonywać ćwiczenia słownikowe z wyrazami o przeciwnym znaczeniu,
- utworzyć liczbę mnogą rzeczownika,
- zrozumieć proste polecenia nauczyciela.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Ćwiczenia słownikowe z wyrazami o przeciwnym znaczeniu – powtórzenie, utrwalenie.

Czasowniki: *maszerować, biec, iść*.

Liczba mnogą rzeczownika – powtórzenie, utrwalenie.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

instrumenty perkusyjne.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zademonstruj uczniom czasowniki: *Maszeruję! Biegnę! Idę wolno!*
Dla utrwalenia podawaj polecenia. Dzieci wykonują zadanie w miejscu. Zaproś uczniów do wydawania poleceń i powtarzania w rytmie:
Maszeruję, maszeruję ćwierćnutami: ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta.
Biegnę szybko, biegnę szybko ósemkami: ti-ti-ti-ti-ti-ti-ti-ti-ti-ti-ti.
Idę wolno półnutami: ta-a-ta-a-ta-a-ta-a.
2. Zabawa *Jacek powiedział...* Wydajemy dzieciom polecenia wykonania czynności. *Jacek powiedział: idę półnutami!* Jeśli polecenie jest poprzedzone wprowadzeniem *Jacek powiedział...*, to uczniowie je wykonują. Jeśli nie, to go nie wykonują. Osoba, która się pomyli, odpada z gry.
3. Przypominamy nazwy nut i ich zapis graficzny: *ósemka, ćwierćnuta, półnuta*. Wprowadzamy lub przypominamy sylaby rytmiczne: *ósemka – ti, ćwierćnuta – ta, półnuta – ta-a*. Nauczyciel podaje nazwę nuty, dziecko – sylabę rytmiczną. Uczniowie bawią się w parach: jeden podaje sylabę rytmiczną, drugi nazwę nuty i odwrotnie.
4. Zabawa w echo:
Nauczyciel podaje wyrazy (dwusylabowe) w rytmie ćwierćnut, a uczniowie odtwarzają podany rytm na instrumentach perkusyjnych.
Dzieci zapisują na kartonikach wszystkie wyrazy, które podał nauczyciel. Nauczyciel sprawdza poprawny zapis ortograficzny trudniejszych wyrazów.
Nauczyciel pokazuje uczniom kartki z zapisanymi wyrazami o przeciwnym znaczeniu. Uczniowie łączą je w pary tak, aby powstały antonimy (przeciwieństwa).
Nauczyciel podaje wyraz w rytmie ćwierćnut, a uczniowie odpowiadają mu w tym samym rytmie, podając wyraz o przeciwnym znaczeniu.

Nauczyciel:	Uczeń:
mały	duży
chudy	gruby
czarny	biały
długi	krótki

Podobne ćwiczenie można wykonać z wieloma innymi wyrazami, doskonaląc zarówno leksykę, jak i wybrane formy gramatyczne, np. z rzeczownikami w liczbie pojedynczej i mnogiej, czasownikami w bezokoliczniku i wybranej liczbie itp.

Nauczyciel:	Uczeń:
smok	smoki
las	lasy
wilk	wilki
dzik	dziki
lis	lisy

Uwagi:

Wyrazy jednosylabowe to półnuty (ta-a), wyrazy dwusylabowe (tutaj: liczba mnoga) to ćwierćnuty (ta ta).

Echo rytmiczne – piosenka Panie Janie

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaśpiewać piosenkę *Panie Janie*,
- zaśpiewać piosenkę ze zmianą dynamiki i tempa.

Uczeń wie, co to jest echo rytmiczne.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Panie Janie*.

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języków innych niż język polski.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

clavesy lub grzechotki.

potrzebne nauczycielowi:

pacynka przedstawiająca Pana Jana, budzik i dzwoneczek, nagranie piosenki.

Przygotowanie:

1. Przedstaw pacynkę: *Popatrzcie, to jest Pan Jan!* Ilustrując swoje opowiadanie odpowiednimi gestami, opisz sytuację: *Pan Jan śpi (chrrrr, chrrrr...)*. Zwracając się do pacynki, zapytaj: *Panie Janie, czy Pan śpi?*
2. Ostentacyjnie nakręcaj budzik: *Panie Janie, pora wstać!* Zachęć dzieci najpierw do powtarzania, potem do mówienia chórem: *Panie Janie, pora wstać! Proszę się obudzić!* Budzik nastawiony przez nauczyciela dzwoni, ale Pan Jan śpi (*chrrrr... chrrrr...*).
3. Zadzwoń dzwoneczkiem, mówiąc: *Panie Janie, pora wstać! Bim, bam, bom.* Zachęć uczniów do powtarzania/mówienia.
4. Pan Jan wstaje, pacynka pokazuje gest przeciągania się: *Aaaaaa!*

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaśpiewajcie wspólnie piosenkę *Panie Janie*, a następnie odtwórz nagranie w językach francuskim i angielskim. Aby nauczyć uczniów piosenki, zastosuj następujące ćwiczenia polegające na śpiewaniu z zastosowaniem echa rytmicznego.

Pytania	Odpowiedzi
Proste echo	
<i>Panie Janie, Pora wstać, Wszystkie dzwony biją Bim, bam, bom.</i>	<i>Panie Janie, Pora wstać, Wszystkie dzwony biją Bim, bam, bom.</i>
Proste echo ze zmianą dynamiki	
<i>Panie Janie, Pora wstać, Wszystkie dzwony biją Bim, bam, bom.</i>	<i>Panie Janie, (cicho) Pora wstać, Wszystkie dzwony biją Bim, bam, bom.</i>

Echo ze zmianą na sylaby rytmiczne	
<i>Panie Janie, Pora wstać, Wszystkie dzwony biją Bim, bam, bom.</i>	<i>Ta ta ta ta Ta ta ta-a Ti ti ti ti ta ta Ta ta ta-a</i>
<i>Panie Janie, Pora wstać, Wszystkie dzwony biją Bim, bam, bom.</i>	<i>Ta ta ta ta Ta ta ta-a Ti ti ti ti ta ta Ta ta ta-a</i>
Echo z elementami perkusyjnymi	
<i>Panie Janie, Pora wstać, Wszystkie dzwony biją Bim, bam, bom.</i>	Dzieci odpowiadają klaskaniem.
Echo ze z elementami perkusyjnymi ze zmianą na sylaby rytmiczne	
<i>Panie Janie, Pora wstać, Wszystkie dzwony biją Bim, bam, bom.</i>	<i>Ta ta ta ta Ta ta ta-a Ti ti ti ti ta ta Ta ta ta-a</i> Dzieci wystukują rytm np. na clavesach lub grzechotkach (kubeczkach po jogurcie wypełnionych makiem lub groszkiem).
Tylko klaskanie	Tylko instrumenty perkusyjne
Śpiewanie w grupach	
Nauczyciel Dwoje dzieci Mała grupa dzieci Grupa A	Wszystkie dzieci Wszystkie dzieci Wszystkie dzieci Grupa B
<i>Ta ta ta ta Ta ta ta - a Ti ti ti ti ta ta Ta ta ta - a</i>	<i>Panie Janie (cicho), Pora wstać (głośno), Wszystkie dzwony biją (cicho), Bim bam bom (głośno).</i>

- Wybierz jednego z uczniów i poproś go, żeby usiadł w środku kręgu – on będzie odgrywał postać Pana Jana. Odtwórz nagranie z piosenką. Zadaniem ucznia jest odegranie scenki. Zabawę tę można powtarzać wielokrotnie, angażując jako „aktorów” chętnych uczniów. Śpiewajcie razem piosenkę.
- Zaproponuj uczniom zabawy w detektywa i wyklaskiwanke utrwalające słowa piosenki.

Detektyw:

Dzieci skulone leżą na dywanie. Jedno – wybrane na detektywa – wychodzi z sali. Wyznacz dziecko, które będzie cichutko śpiewać piosenkę *Panie Janie*, pozostałe dzieci zaś mają ją cichutko nucić. Detektyw musi znaleźć śpiewające dziecko.

Wyklaskiwanke:

W zabawie bierze udział nieparzysta liczba dzieci. Uczniowie dobierają się w pary. Stając naprzeciw siebie, śpiewają piosenkę *Panie Janie* i klaszczą na przemian w swoje ręce. Na sygnał (np. gwizdek) zmieniają pary. Dziecko, które do tej pory nie miało pary, stara się zdobyć partnera.

Uparciuszek

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- recytować rytmicznie tekst z jednoczesnym klaskaniem,
- wystukać rytm na bębnie lub innym instrumencie perkusyjnym.

Uczeń wie, co to jest uparciuszek, czyli ostinato.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Opisz, co robią tancerze: *leżą, wstają, podskakują, tańczą, chodzą, biegają.*

Materiały:

potrzebne uczniowi:

proste instrumenty perkusyjne.

potrzebne nauczycielowi:

nagranie *Bolera* Maurice'a Ravela oraz fragment spektaklu *Bolero Ravela* w choreografii Odile Duboc dostępny na stronie <https://www.youtube.com/watch?v=2Skb85QXOvw>.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zorganizuj ćwiczenia rytmiczne z udziałem całej grupy.

Dzieci	Dzieci biegają po kole w rytmie ósemek	♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪
Nauczyciel	Wystukuje rytm na bębnie	♪ ♪ ♪ ♪

2. Podziel klasę na dwójki i zaproponuj następujące ćwiczenie.

Dziecko 1	Dziecko biega po kole w rytmie ósemek	♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪
Dziecko 2	Dziecko maszeruje	♪ ♪ ♪ ♪

3. Przeprowadź dwa ćwiczenia w większych grupach.

I grupa	Dzieci biegają po kole w rytmie ósemek	♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪
II grupa	Dzieci wystukują rytm na bębenkach lub maszerują	♪ ♪ ♪ ♪

I grupa	Recytacja I	♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ Ma - gda Ba - sia Ma - gda Ba - sia
II grupa	Recytacja II	♪ ♪ ♪ ♪ Ja - nek Ja - nek

4. Wysłuchajcie fragmentu *Bolera* Maurice'a Ravela. Wsluchajcie się w muzykę i wytropcie pojawiające się w tle uporczywe *pam pam pa-pa-pa-pam pam pam*.
5. Posłuchajcie utworu jeszcze raz i wystukajcie ten uporczywy rytm na instrumentach perkusyjnych.
6. Popatrzcie na tancerzy. Powiedzcie, co robią.
7. Posłuchaj ostinata w *Bolero* i poruszaj się w jego rytmie, powtarzając ciągle te same ruchy.

Uwagi:

Ostinato rytmiczno-melodyczne to wielokrotnie powtarzana figura rytmiczna stanowiąca tło dla drugiego, bardziej zróżnicowanego głosu rytmicznego.

Raz i dwa – ćwiczenia muzyczne z wyliczanką

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykładać rytm, puls wyliczanki,
- mówić wyliczankę ze zmianą dynamiki i tempa,
- wyrecytować rytmicznie wyliczankę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie liczebników od 1 do 10.
 Nauka wierszyka-wyliczanki *Jeden, dwa, pewna pani miała psa.*
 Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka polskiego.
 Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Przygotowanie:

Zacznij zajęcia od powtórzenia liczebników od 1 do 10.
 Zapoznaj uczniów z historyjką przedstawioną w wierszyku-wyliczance. Możesz wykorzystać do tego wykonane przez siebie ilustracje.

Materiały potrzebne uczniowi i nauczycielowi:

instrumenty perkusyjne, np. clavesy, grzechotki.
 Piosenka *Raz i dwa* w wykonaniu Grzegorza Turnaua. Można zaprezentować uczniom fragment spotkania artysty w przedszkolu Montessori, podczas którego zaśpiewał ten utwór: <https://www.youtube.com/watch?v=fxtqH9jr0s>.

Przebieg ćwiczenia:

1. Wysłuchajcie piosenki *Raz i dwa* w wykonaniu Grzegorza Turnaua.
2. Kilkakrotnie wypowiedz wyliczankę:
*Jeden, dwa, jeden, dwa,
 pewna pani miała psa.
 Trzy i cztery, trzy i cztery,
 pies ten dziwne miał maniere.
 Pięć i sześć, pięć i sześć,
 wcale lodów nie chciał jeść.
 Siedem, osiem, siedem, osiem,
 wciąż o kości tylko prosił.
 Dziewięć, dziesięć, dziewięć, dziesięć,
 kto z was kości mu przyniesie?
 Może ja, może ty?
 Licz od nowa:
 raz, dwa, trzy...*
3. Zaprosz dzieci do mówienia wyliczanki razem z Tobą. Zwróć uwagę na dobrą, wyraźną wymowę, a także na zachowanie rytmu wyliczanki.
4. Wypowiadaj wyliczankę, zmieniając tempo (szybciej/wolniej) i dynamikę (ciszej/głośniej).
5. Staraj się mówić fragmenty wyliczanki bardzo cicho lub czekaj na „podpowiedź” dzieci.
6. Mówcie wersy na przemian: jeden wers Ty, drugi dopowiadają dzieci.
7. Podziel dzieci na dwie grupy. Jedna grupa mówi pierwszy wers, druga drugi i tak na przemian.
8. Powiedz pierwszy wers, drugi niech powie wybrane dziecko, potem znowu Ty i kolejne dziecko.

Puls i rytm:

Zachęć dzieci, aby wyklaskały wyliczankę. Jedne dzieci z pewnością wyklaszczą rytm, inne – puls. Wy tłumacz uczniom, jaka jest różnica między pulsem a rytmem.

Puls	Rytm
<i>Raz i dwa, raz i dwa</i> • • • • <i>raz i dwa, raz i dwa</i> • • • •	 Raz i dwa Raz i dwa Pew-na pa-ni mia-ła psa.
<i>Jeden, dwa, jeden, dwa,</i> <i>pewna pani miała psa.</i>	Ti ti ta ti ti ta Ti ti ti ti ti ta Dzieci wyklaskują rytm wyliczanki.

I Rytm

1. Dzieci recytują wyliczankę i wyklaskują rytm.
2. Dzieci recytują sylaby rytmiczne i wyklaskują rytm.

II Puls

1. Dzieci wyklaskują puls na różne sposoby (klaszcza w ręce, tupią, uderzają rękami o kolana).
2. Dzieci recytują wyliczankę i zaznaczają puls instrumentem perkusyjnym (clavesy, grzechotki).

III Rytm i puls

1. Podziel dzieci na dwie grupy. Przedstaw zadania dla każdej z nich przykładem i gestem.

Grupa I (rytm)	Grupa II (puls)
Dzieci recytują wyliczankę i wyklaskują rytm. Dzieci słuchają. Dzieci wyklaskują sam rytm. Dzieci recytują wyliczankę i grają rytm clavesami.	Dzieci słuchają. Dzieci recytują wyliczankę i zaznaczają puls klaskaniem. Dzieci zaznaczają puls grzechotkami lub clavesami. Dzieci zaznaczają puls uderzaniem w kolana.

Gdzieżeś ty bywał, czarny baranie? – zabawy rytmiczne

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wyklaskać rytm według podanego wzoru,
- wyrecytować tekst piosenki,
- zaśpiewać piosenkę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Gdzieżeś ty bywał, czarny baranie?*
Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka polskiego.
Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty ze wzorami rytmicznymi.

potrzebne nauczycielowi:

piosenka ludowa *Gdzieżeś ty bywał, czarny baranie?*

Przygotowanie:

Przygotuj wzory rytmiczne dla grup.

Zapoznaj uczniów z historyjką przedstawioną w piosence. Możesz ją odegrać z użyciem przyniesionych rekwizytów. Naucz dzieci piosenki: *Gdzieżeś ty bywał, czarny baranie?*

Przebieg ćwiczeń:

- Rytmiczne wariacje.** Podziel klasę na trzy grupy. Każdej z nich wyznacz zadanie: pierwsza recytuje tekst, druga go wystukuje, a trzecia wygrywa na trójkącie.

| ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ |
Gdzie-żeś ty by-wał czar-ny ba - ra-nie czar-ny ba - ra-nie?

| ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ |
We mły-nie we mły-nie mój moś-ci pa-nie. We mły-nie we mły-nie mój moś-ci pa-nie.

- Pytanie i odpowiedź.** Podziel klasę na dwie grupy. Grupa I zadaje pytania, a grupa II na nie odpowiada:

Grupa I	Grupa II
<i>Gdzieżeś ty bywał, czarny baranie, czarny baranie?</i>	<i>We młynie, we młynie, mój mości panie!</i>
<i>Co żeś tam robił, czarny baranie, czarny baranie?</i>	<i>Mełł mączkę na pączki, mój miły panie!</i>
Grupa I	Grupa II
<i>Gdzieżeś ty bywał, czarny baranie, czarny baranie?</i>	Dzieci wyklaskują rytm odpowiedzi.
<i>Co żeś tam robił, czarny baranie, czarny baranie?</i>	Dzieci wyklaskują rytm odpowiedzi.
Grupa I	Grupa II
Dzieci wyklaskują rytm pytania.	<i>We młynie, we młynie, mój mości panie!</i>
Dzieci wyklaskują rytm pytania.	<i>Mełł mączkę na pączki, mój miły panie!</i>

3. **Rozpoznaj ten rytm.** Podziel klasę na trzy grupy (A, B, C). Na podłodze rozłóż trzy kartki z zapisanym rytmem. Na sygnał każdy zespół ma znaleźć swoją kartkę i powtórzyć zapisany rytm w dowolnie wybrany sposób (np. klaszcząc, tupiąc), a następnie zaprezentować go pozostałym uczniom. Nagradzaj punktami najbardziej interesujące prezentacje.

A

B

C

4. **Zaszyfrowane rytmy.** Dzieci pracują w grupach. Rozdaj każdemu zespołowi zestaw rytmicznych wzorów. Każdy wzór oznacz cyfrą. Zapisz na tablicy cyfry wskazujące kolejność, w jakiej dzieci mają wyklaskać otrzymane rytmy. Każda grupa prezentuje swoje zadanie przed całą klasą.
5. **Czy pamiętasz ten rytm?** Umieść na tablicy dłuższy wzór rytmiczny. Wyklaszcz go razem z dziećmi. Następnie wymaż jeden symbol w dowolnym miejscu i poproś uczniów o wyklaskanie całego wzoru. Potem wymazuj kolejne symbole – zadaniem dzieci jest zapamiętanie całego rytmu i powtórzenie go.

Śpiewamy, gramy i komponujemy

Dzieci taty Abecadła

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaśpiewać piosenkę,
- zastąpić w piosence dźwięk efektem akustycznym (klaskanie, gra na instrumencie perkusyjnym).

Uczeń zna

alfabet muzyczny.

Uczeń rozwija

swoją wrażliwość słuchową.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Dzieci taty Abecadła*.

Rozwijanie umiejętności twórczego patrzenia na świat otaczający dziecko, szukania podobieństw.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

instrumenty perkusyjne.

potrzebne nauczycielowi:

Piosenka o dzieciach taty Abecadła ze słuchowiska muzycznego *Dzieci taty Abecadła* (<https://www.youtube.com/watch?v=Gh4aA57OWrM>), plansza z zapisanymi wyraźnie literami alfabetu (do uzupełnienia przez dzieci).

Przygotowanie:

Zaprezentuj uczniom na planszy polski alfabet. Poproś, żeby przyjrzeni się literom. Zapytaj dzieci: *Do czego podobne są niektóre litery? H jest podobne do drabiny, E jest podobne do grzebienia itp.*

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj dzieciom okładkę książeczki Jadwigi Kozieradzkiej *Dzieci taty Abecadła*.
 - Pokaż dzieciom tatę Abecadło. Zapytaj: *Kto to jest? To jest pan, tata. Ile dzieci ma tata Abecadło?* (wskazujemy na planszę, dzieci szacują, ile jest liter). Zbieraj propozycje dzieci i je notuj. Uczniowie wspólnie liczą, ile jest liter, i sprawdzają, kto uzyskał najbliższy wynik.
 - Pokazuj dzieciom litery i zadawaj pytania, np.: *Kto to jest? To jest A. Jakiego koloru jest A?*
2. Powiedz uczniom: *Dzisiaj poznamy piosenkę o rodzinie Pana Abecadła*. Rozdaj dzieciom tekst piosenki i poleć im: *Podkreślcie słowa, które znacie*.
3. Dzieci grupują słowa w „rodziny”: *Pan Abecadło ma rodzinę. Słowa też mają swoje rodziny. Które słowa należą do tej samej rodziny?* Dzieci prezentują wyniki swojej pracy.
4. Poproś o wybranie trzech liter, które dzieci najbardziej lubią. *Które litery lubisz najbardziej? Podkreśl pięć!*
5. Dzieci odnajdują wybrane litery: *Znajdź je w tekście i zaśpiewaj!*
6. Zadaj dzieciom pytanie: *Jaka jest twoja wybrana litera? Przeczytaj zdanie*. Kiedy dziecko je przeczyta, poproś o narysowanie litery i ozdobienie jej.
7. Zaprezentuj dzieciom piosenkę.

Dzieci taty Abecadła

A – ma trochę krzywe nóżki,
 B – ma dwa wydęte brzuszki,
 C – jest zawsze uśmiechnięte,
 D – jest dumne i nadęte,
 E – trzy zębki ma jak grabki,
 F – wyciąga w prawo łapki,
 G – króciutkie jest jak świnka,
 H – wygląda jak drabinka,
 I – wciąż gubi swą kropeczkę,
 J – za długie jest troszeczkę,
 K – różkami wszystkich kole,
 L – zagięte jest na dole,
 Ł – pod pachą nosi patyk,
 M – jak wielbłąd jest garbate,
 N – wciąż trzyma rączkę w górze,
 O – jest niby jajko kurze,
 P – nakryło głowę kaskiem,
 R – ma kask i jeszcze łaskę,
 S – jest niby wąż wygięte,
 T – ma rączki wyciągnięte,
 U – jest jakby nieskończone,
 W – to M jest odwrócone,
 Y – wygląda niby faja,
 X – na sznurku pajac,
 Z Ż – podobni bracia,
 by się nie myliło nam:
 Ż – przecinek, Ż – kropeczkę ma.

Dzieci w trakcie drugiego słuchania śpiewają wybrane przez siebie trzy fragmenty piosenki.

Piosenka o jamniczku

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- nauczyć się piosenki w języku polskim,
- zaśpiewać piosenkę ze zmianą dynamiki i tempa,
- opisać psa i powiedzieć, co on robi: *szczeka, warczy, biega, siusia, spaceruje, odpoczywa*.

Uczeń rozwija swoją wrażliwość słuchową.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Popatrzcie na jamniczkę*, muzyka: Barbara Kolago, słowa: Dorota Gellner.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Dla dzieci dopiero zaczynających naukę języka polskiego: *Co robi piesek?*

Dla bardziej zaawansowanych uczniów: *Co zrobił piesek?* (czasowniki dokonane, czas przeszły).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

clavesy lub grzechotki.

potrzebne nauczycielowi:

zdjęcia lub film z organizowanej w Krakowie

parady jamników,

<https://www.youtube.com/watch?v=gapye7EqMPU>,

karty dla dzieci z rysunkami przedstawiającymi:

psa wychodzącego z koszyka, psa z kapciem

w pysku, śpiącego jamnika, kolorową chustkę

i jamnika, jamnika i dwie kałuże, jamnika i lalkę.

Nuty piosenki dostępne są na stronie http://nuty.pl/tytul/Popatrzcie_na_jamniczka.html.

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż uczniom zdjęcie jamnika. Zachęć ich do opisanie psa.
2. Pokaż zdjęcia/film z Marszu Jamników. Zadaj dzieciom pytania: *Jak są przebrane jamniki? Co mają na sobie?*
3. Zaprezentuj dzieciom nagranie piosenki *Popatrzcie na jamniczkę* w wykonaniu zespołu Chochliki (<https://www.youtube.com/watch?v=GjXyIN6PgxE>).
Zadanie dla dzieci:
Opisz pieska.
Co robi piesek? (dzieci słuchają piosenki i układają karty w odpowiedniej kolejności).
4. Naucz dzieci śpiewać piosenkę.

Nauczyciel	Dzieci
<i>Popatrzcie na jamniczkę!</i>	ti ti ti ti ti ta
<i>Wyturlał się z koszyčka,</i>	ti ti ti ti ti ta
<i>zaczaił się na babcię</i>	ti ti ti ti ti ta
<i>i porwał babci kapcie!</i>	ti ti ti ti ti ta
<i>A jak spał, a jak spał,</i>	ti ti ta ti ti ta
<i>taką grzeczną minę miał!</i>	ti ti ti ti ti ta
<i>A jak spał, a jak spał,</i>	ti ti ta ti ti ta
<i>taką grzeczną minę miał!</i>	ti ti ti ti ti ta

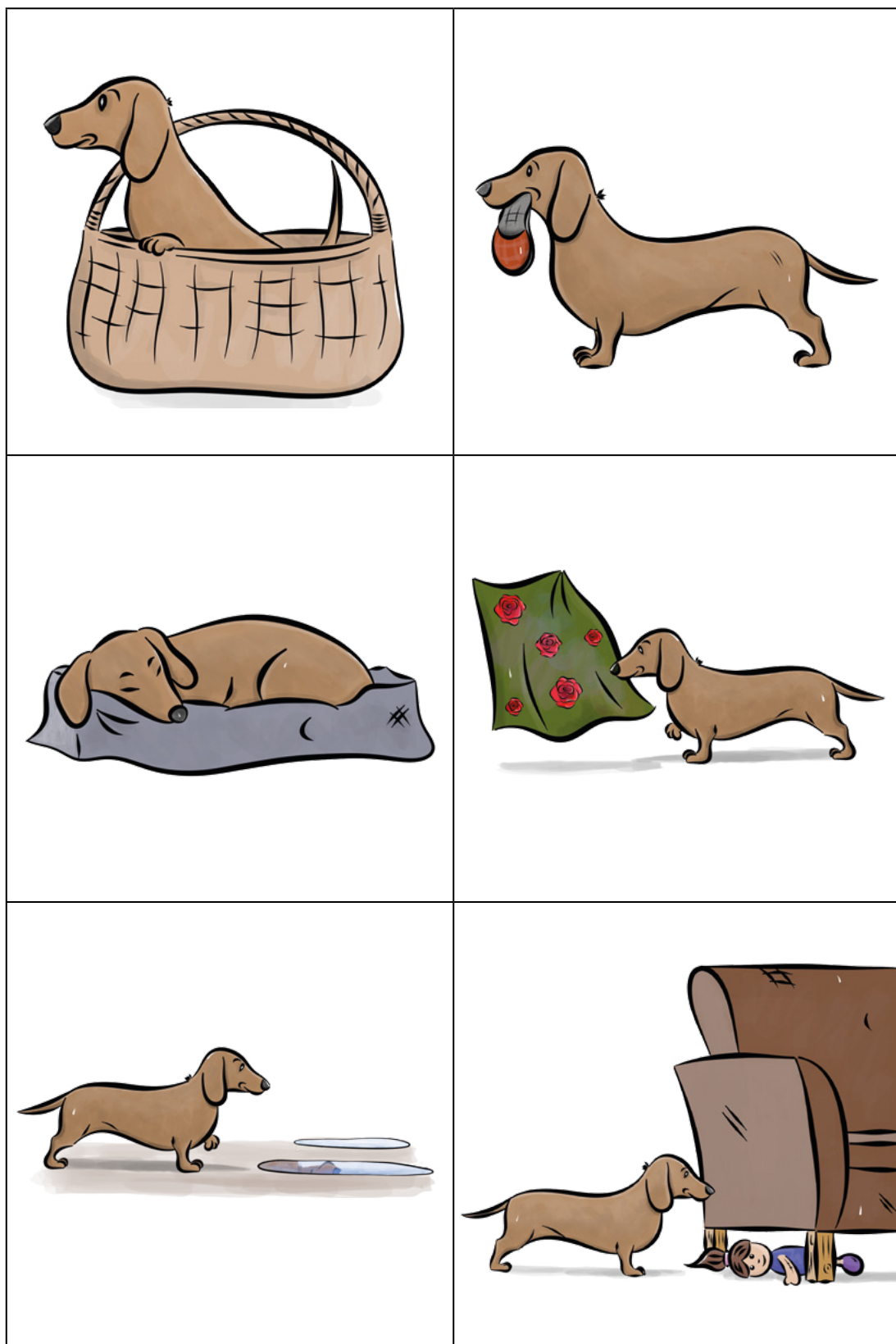
<i>Poszarpał chustkę w róże i zrobił dwie kałuże i moją nową lalkę zaciągnął pod wersalkę!</i>	ti ti ti ti ti ta ti ti ti ti ti ta ti ti ti ti ti ta ti ti ti ti ti ta
<i>A jak spał, a jak spał, taką grzeczną minę miał!</i> <i>A jak spał, a jak spał, taką grzeczną minę miał!</i>	ti ti ta ti ti ta ti ti ti ti ti ta ti ti ta ti ti ta ti ti ti ti ti ta
<i>A teraz gdzieś ucieka I szczeka, szczeka, szczeka. Łapiemy więc jamniczka, niech wraca do koszyčka.</i>	ti ti ti ti ti ta ti ti ti ti ti ta ti ti ti ti ta ta ti ti ti ti ti ta

Grupa I + jedno dziecko na clavesach	Grupa II + jedno dziecko na tamburynie
Dzieci śpiewają pierwszą zwrotkę piosenki z refrenem, wyklaskując rytm.	Dzieci słuchają piosenki i zaznaczają puls uderzeniami o kolana
Dzieci słuchają piosenki.	Dzieci śpiewają pierwszą zwrotkę piosenki z refrenem, zaznaczając puls uderzeniami o kolana.
Dzieci wyklaskują rytm pierwszej zwrotki z refrenem (nie śpiewają).	Dzieci śpiewają pierwszą zwrotkę piosenki z refrenem, zaznaczając puls uderzeniami o kolana.
Dzieci śpiewają pierwszą zwrotkę piosenki z refrenem, wyklaskując rytm.	Dzieci śpiewają pierwszą zwrotkę piosenki z refrenem, zaznaczając puls uderzeniami o kolana.
Dzieci wyklaskują rytm pierwszej zwrotki z refrenem (nie śpiewają).	Dzieci zaznaczają puls uderzeniami o kolana (nie śpiewają).

5. Dzieci proponują gesty do piosenki. Wybierają wśród propozycji tę, która im się najbardziej podoba.
6. Uczniowie śpiewają wspólnie piosenkę, wykonując gesty.

Uwagi:

Piosenka ma przedtakt i w wyklaskiwaniu pulsu należy zwrócić uwagę na koniec wersu – synkopa.

ksero

Zaśpiewany gest

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaśpiewać piosenkę z gestami,
- stworzyć własną ilustrację piosenki,
- rozumieć proste polecenia oraz opisy czynności.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Rozwijanie umiejętności rozumienia opowiadanej bajki lub historyjki.

Rozumienie prostych pytań typu: *Kto to jest? Co to jest? Co on robi?* oraz nabywanie umiejętności doboru właściwych słów i wyrażań, aby zbudować na nie odpowiedzi.

Słownictwo potrzebne do pracy z historyjką/piosenką (*zajęc – zajęczek, las, leśniczówka, leśniczy*) i budowania zdań w czasie teraźniejszym: *Zajęc skacze, zajęc puka do drzwi, myśliwy poluje, leśniczy patrzy*.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

karty ilustrujące piosenkę: leśniczy wyglądający przez okno, skaczący zajęc, polujący myśliwy oraz karty z punktami (od 1 do 5).

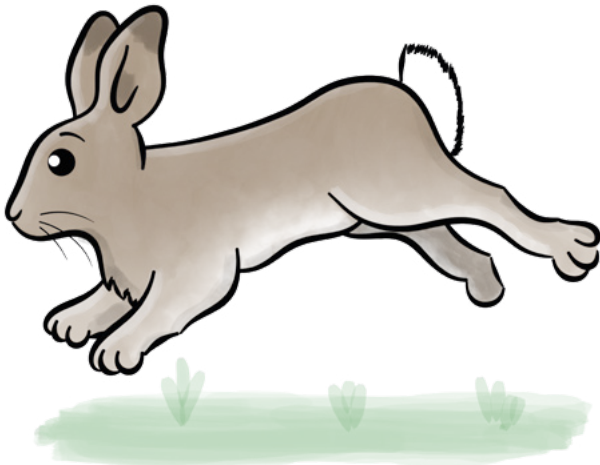
Piosenka (<https://www.youtube.com/watch?v=6qTjN9ESj3s>).

Przebieg ćwiczenia:

1. Opowiedz historyjkę, prezentując gesty. Po zakończeniu zaśpiewaj ją jako piosenkę.

Tekst piosenki	Gesty
<i>W leśniczówce pod lasem,</i>	Daszek nad głową.
<i>spoglądając przez okno,</i>	Dłonie nad oczami, jakbyśmy patrzyli w dal.
<i>szmer usłyszał leśniczy.</i>	Nadstawiamy ucha.
<i>Zajęczek puka w drzwi:</i>	Imitowanie pukania do drzwi.
<i>– oj, pomóż, pomóż, pomóż mi,</i>	Trzymamy głowę obiema rękami i kiwamy nią.
<i>bo mnie inny zastrzeli</i> <i>pif, paf, pif, paf.</i>	Imitowanie strzelania ze strzelby.
<i>Chodź, zajęczku tu do mnie/nie bój się,</i> <i>ja ciebie obronię.</i>	Gest zapraszający – wołamy zajęczka do siebie. Gest kołysania małego dziecka.

2. Zapytaj dzieci: *O czym jest ta piosenka?* Dzieci starają się opowiedzieć, co zrozumieli. Wprowadź kluczowe słownictwo, pokazując odpowiednie ilustracje: *Kto to jest? To jest zajęc. Co robi zajęczek? Skacze, puka do drzwi. Kto to jest? To jest leśniczy. Co robi leśniczy? Leśniczy patrzy, pomaga zajęczkowi.*
3. Dzieci zgadują, kto jest bohaterem piosenki (zajęczek, leśniczy) oraz co ta osoba robi.
4. Zaśpiewaj piosenkę, niech dzieci starają się powtórzyć gesty.
5. Ogłoś konkurs na najlepszy pomysł, jak jeszcze można zilustrować tę piosenkę. Wybierz wśród dzieci troje, które będą zasiadały razem z Tobą w jury. Zaproś pozostałych uczniów do wymyślenia nowych gestów do piosenki. Daj im na to 10–15 minut. W tym czasie narysuj kredą na podłodze scenę, przygotuj stanowisko dla jury. Dzieci prezentują się kolejno. Po każdej prezentacji jury przyznaje im określoną liczbę punktów, które notuje. Osoba, która wygrała, jeszcze raz prezentuje swoją interpretację ruchową piosenki, a cała klasa uczy się nowych gestów.

	5
	4
	3
	2
	1

ksero

Dziwne rozmowy

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- naśladować głosy zwierząt,
- dopasować odgłos zwierzęcia do przedstawiającej go ilustracji,
- zaśpiewać poprawnie piosenkę,
- utrzymać rytm piosenki.

Uczeń zna wyrazy dźwiękonaśladowcze związane ze zwierzętami.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Dziwne rozmowy* (muzyka: W. Zaliński, słowa: A. Aleksandrowicz).

Nazwy zwierząt domowych i wiejskich (*pies, kot, krowa, owca, świnia* itp.)

Powtórzenie nazw kolorów.

Poznanie onomatopei naśladowanych dźwięki wydawane przez zwierzęta.

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka polskiego.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

clavesy.

potrzebne nauczycielowi:

piosenka: <https://www.youtube.com/watch?v=jl9trlb3NJQ>,
karty obrazkowe przedstawiające wybrane zwierzęta domowe i wiejskie, nagrania odgłosów różnych zwierząt (opcjonalnie), np. ze strony http://www.soundsnap.com/animals/farm_animals, ilustracja przedstawiająca świnkę.

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz z dziećmi nazwy zwierząt domowych i wiejskich (lub wprowadź to słownictwo). W tym celu możesz posłużyć się kartami obrazkowymi. Zadawaj pytania: *Co to za zwierzę? Jaki ma kolor? Czy jest duże, czy małe?* Pokaż ilustrację przedstawiającą świnkę, poproś dzieci o opisanie obrazka.
2. Naucz dzieci śpiewać piosenkę *Dziwne rozmowy*.

W chlewiku mieszka świnka i trąca ryjkiem drzwi.

Gdy niosę jej jedzenie, to ona „kwi, kwi, kwi”.

Na drzewie siedzi wrona, czarna i trochę zła.

Gdy pytam: „Jak się miewasz?”, to ona: „kra, kra, kra”.

Opodal chodzi kaczką, co krzywe nóżki ma.

Ja mówię jej: „Dzień dobry”, a ona: „kwa, kwa, kwa”.

Przed budą trzy szczeniaczki podnoszą straszny gwałt.

Ja mówię: „Cicho, pieski!”, a one: „hau, hau, hau”.

muz. W. Zaliński, sł. A. Aleksandrowicz,

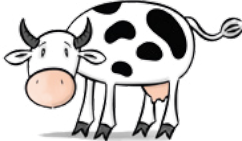
źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=jl9trlb3NJQ>

3. Zaprosz dzieci do zabawy: *Wyobraźcie sobie, że jesteście świnkami i śpiewacie piosenkę, kwikając jak świnki. Jednocześnie wyklaskujcie rytm.*
4. *A teraz jesteście kaczkami – zaśpiewajcie, kwacząc jak kaczki i wystukajcie rytm na clavesach.*

5. *Teraz z kolei jesteście pieskami – zaśpiewajcie, szczekając jak pieski.*
6. Podziel dzieci na cztery grupy – świnek, kaczek, wron i piesków. Zabawę rozpoczyna zespół, który śpiewa pierwszą zwrotkę, kwicząc jak świnki. Drugą zwrotkę kwaczą kaczki, następną kraczą wrony, a ostatnią szczekają pieski. Tak wykonywana jest cała piosenka.
7. Wróć do kart obrazkowych – zestawiaj nazwy zwierząt z wydawanymi przez nie odgłosami. Możesz również pomóc sobie pracą ze stroną internetową <http://odglosy.pl/>, na której po kliknięciu na zwierzę można zobaczyć jego zdjęcie i posłuchać dźwięków, jakie ono wydaje.
8. Utwórzcie zwierzęcą orkiestrę. Podziel klasę na trzy grupy i poproś, aby dzieci wybrały sobie dowolne zwierzę, które będą udawały. Następnie wszyscy uczniowie śpiewają piosenkę wybranymi głosami. Uwaga! Pomóż dzieciom dobrać onomatopeje.
9. Zaproponuj uczniom zabawę ruchową w szukające się zwierzęta. Dzieci stają w szeregu. Wybierz cztery zwierzęta (nie podając ich nazw całej klasie). Przechodząc wzdłuż szeregu, cichutko wyszepecz na ucho każdemu uczniowi, które z owych czterech zwierząt reprezentuje. Na hasło: START uczniowie spacerują po klasie, wydając dźwięki ich zwierzęcia. Zadaniem uczniów jest dobrać się w grupy tak, aby wszyscy reprezentanci poszczególnych zwierząt stanęli razem.

Możliwa integracja:

Rozmowa na temat wyrazów dźwiękonaśladowczych oraz ich funkcji w języku.

Zwierzę	Dźwięk	
KOT	miau	
PIES	hau, hau	
KURA	ko, ko	
KOGUT	kukuryku	
KROWA	mu	
ŚWINKA	kwi, kwi	
OWCA	bee	
KACZKA	kwa, kwa	
WRONA	kra, kra	

Jak się czujesz? – młody kompozytor

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- tworzyć muzykę do tekstu.
- słuchać uważnie piosenki i uczestniczyć w śpiewie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Odpowiadanie na bardzo proste pytania typu: *Jak się czujesz? Ile masz lat? Gdzie mieszkasz? Czy masz brata? Czy masz siostrę?*

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

dzwonki chromatyczne, zeszyty nutowe.

potrzebne nauczycielowi:

piosenka *Jak się czujesz?* dostępna na stronie https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=e2hGki_aJHM.

Dodatkowa zabawa muzyczna, która może zainspirować, dostępna na stronie <https://www.youtube.com/watch?v=CP3ZFgsAG4c>.

Przebieg ćwiczenia

1. Dzieci słuchają piosenki *Jak się czujesz?*
2. Dzieci śpiewają frazy przeznaczone dla nich.

Nauczyciel śpiewa: *Witaj, witaj!* (macha ręką)

Dzieci powtarzają: *Witaj, witaj!* (machają rękami)

Nauczyciel: *Jak się czujesz?*

(krzyżuje ręce na „jak” i na „czujesz”, wyciąga je przed siebie w stronę uczniów)

Dzieci: *Jak się czujesz?* (krzyżują ręce i wyciągają je przed siebie w stronę dorosłego)

Nauczyciel (macha ręką): *Witaj, witaj, witaj, witaj!*

Dzieci (machają rękami): *Witaj, witaj, witaj, witaj!*

Nauczyciel: *Jak się czujesz?*

Dzieci: *Jak się czujesz?*

Razem: *Dobrze!* (podnoszą lekko prawe ręce w górę)

Razem: *Świetnie!* (wyrzut obu rąk w górę)

Razem: *Dzisiaj jest OK* (ręce w pięści, kciuki w górę)

<https://www.youtube.com/watch?v=CP3ZFgsAG4c>

3. Zapisz na tablicy inne pytania, które dzieci mogą zadawać swoim koleżankom i kolegom, np. *Ile masz lat? Gdzie mieszkasz? Czy masz brata? Czy masz siostrę?* Notuj odpowiedzi, np.: *Mam 9 lat. Mieszkam w Krakowie. Mam brata. Nie mam brata. Mam siostrę. Nie mam siostry.*
4. Dzieci pracują w parach: wyśpiewują swoje pytania i odpowiedzi. Jeden uczeń zadaje pytanie, drugi odpowiada, a następnie zamieniają się rolami.
5. Dzieci samodzielnie przygotowują rytmizację swoich pytań i odpowiedzi.
6. Poproś, aby dzieci tworzyły (na dzwonkach) nową melodię do swoich pytań opartą na wybranych przez Ciebie dźwiękach (np. sol-mi-la).

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj:

Burowska Z. i in., (1989), *So mi la. Ćwiczenia muzyczne w klasach I–III*, Warszawa: WSiP.

Gruberne-Bernacka B., (2009), *Muzyka i ruch w edukacji dziecka*, [w:] *Edukacyjne konteksty rozwoju dziecka w wieku wczesnoszkolnym*, red. Krystyna Kusiak, Ilona Nowakowska-Buryła, Renata Stawinoga, Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 79-86

Kusiak K., Nowakowska-Buryła I., Stawinoga R., (2009) *Edukacyjne konteksty rozwoju dziecka w wieku wczesnoszkolnym*, (red.), Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Klöppel R., Vliex S., (1995), *Rytmika w wychowaniu i terapii*, tłum. Anna Florek, Warszawa: PNO Studio Grafiki Komputerowej.

Kropaczewska U., (2006), *Maskotka – partnerem nauczyciela w procesie nauczania języka obcego*, [w:] „Poliglota”, nr 2(4).

Lipska E., Przychodzińska M., (1991), *Muzyka w nauczaniu początkowym. Metodyka*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

ławrowska R., (2005), *Muzyka w przedszkolnej edukacji zintegrowanej*, [w:] Waloszek D., (red.), *Edukacja dzieci sześciolletnich w Polsce*, Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Matuszak L., (2000), *Muzyka w nauczaniu zintegrowanym*, [w:] Kosętko H., Kuźma J., (red.), *Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia zintegrowanego*, Kraków: Wyd. Naukowe Akademii Pedagogicznej.

Nowakowska K., (1991), *Rytm, muzyka, taniec w wychowaniu fizycznym*, Kielce: Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP.

Pikała A., (2002), *Wpływ edukacji muzycznej na postępy w nauce uczniów klas I–III w zakresie przedmiotów ogólnokształcących*, [w:] Zwolińska E., (red.), *Muzyka w nauczaniu zintegrowanym*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.

Podolska B., (2014), *Rytmika dla dzieci*, Kraków: Impuls.

Przychodzińska M., (1978), *Kształtowanie kultury muzycznej przez naukę słuchania muzyki*, [w:] „Wychowanie muzyczne w szkole”, nr 11.

Sacher W., (1997), *Wczesnoszkolna edukacja muzyczna*, Kraków : Impuls.

Siek-Pizkożub T., Wach A. (2006), *Muzyka i słowa. Rola piosenki w procesie przyswajania języka obcego*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Sikora-Banasik D., (2006), *Nauka języka angielskiego i zabawa z piosenką – porady metodyczne dla użytkowników płyty 14 SONGS 4 FUN (część II)*, [w:] „Poliglota”, nr 2(4).

Skowrońska-Lebecka E., (1995), *Dźwięk i gest*, Warszawa: Wydawnictwo Żak.

Storms G., (1991), *Gry przy muzyce*, Warszawa: Akademos.

Suświłło M., (1997), *Wychowanie muzyczne w zintegrowanym systemie nauczania początkowego*, [w:] Zwolińska E., (red.), *Sposoby kierowania rozwojem muzycznym dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.

Suświłło M., (red.), (2006), *Zaniedbane i zaniechane obszary edukacji w szkole*, Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

Wilk A., (1989), *Metody kształcenia słuchu muzycznego dzieci w wieku szkolnym*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe WSP.

www.edumuz.pl – piosenki dla dzieci

http://nuty.pl/tytul/Popatrzenie_na_jamniczka.html

Edukacja plastyczna

Spis treści

Wprowadzenie	135
W świecie kolorów	137
Barwy natury	137
Mieszamy kolory	139
Motylek	140
Klasowa tęcza	141
Kolaż	142
Twórczość plastyczna i rzemiosło	143
Warzywno-owocowe pieczątki	143
Telefony	145
Czerwony Kapturek	146
Dzień i noc	149
Ryby w akwarium	150
Odbiór dzieł sztuki	152
Portret Egipcjanina	152
Dziwne twarze	153
Projekt opakowania produktu żywnościowego	154
Witraż	156
Jak na starych portretach	157
Literatura	158

Edukacja plastyczna

Celem **edukacji plastycznej** jest wdrażanie dziecka do aktywnego i twórczego działania nie tylko na gruncie sztuki czy kultury, ale przede wszystkim w życiu codziennym. Na zajęciach plastycznych mamy możliwość inspirowania uczniów do twórczości własnej, rozbudzania ich wyobraźni, rozwijania ich wrażliwości oraz aktywizowania twórczego myślenia. Powinniśmy stymulować i rozwijać **inteligencję przestrzenną**, która umożliwia dobre postrzeganie wzrokowe oraz transformowanie informacji, które docierają do nas poprzez ten zmysł. Uczniowie preferujący tę inteligencję mają zdolność tworzenia mentalnych obrazów trójwymiarowych oraz manipulowania nimi.

Podczas zajęć plastycznych dzieci cudzoziemskie mają szansę na pełne wyrażenie własnych uczuć i emocji. Ekspresja plastyczna może mieć dla nich wymiar terapeutyczny. Praca w parach i grupach wraz z dziećmi polskimi daje im szansę na pełniejszą integrację z zespołem klasowym. Obcowanie z tekstami kultury w postaci wierszy dla dzieci, prezentacji stroju łowickiego czy poznawanie dzieł malarstwa polskiego i światowego przybliży uczniom migrantom wybrane aspekty europejskiej i światowej kultury.

W części zatytułowanej *W świecie kolorów* będziecie mogli odkrywać razem z dziećmi świat kolorów, łączyć je i tworzyć kolorowe klasowe tęczę. Dzieci migrujące będą miały szansę poznawania bazowych elementów języka polskiego: nazw kolorów, liczebników, prostych rzeczowników konkretnych, z otaczającego je świata.

Część *Twórczość plastyczna i rzemiosło* zachęca uczniów do samodzielnego tworzenia. Nie ograniczamy się do prac plastycznych. Chcemy zachęcić dzieci do wyrażania swoich emocji także poprzez ćwiczenia teatralne i dramowe. Dla uczniów cudzoziemskich wykonywanie prac plastycznych i technicznych może być bodźcem do odważniejszego, kreatywnego użycia języka polskiego podczas omawiania i prezentowania własnych dzieł. Ponadto mają np. okazję do wzięcia udziału w inscenizacji teatralnej, dramowej lub poznania tych elementów kultury, które pozwolą im lepiej funkcjonować w otaczającej ich rzeczywistości.

Jednym z celów edukacji plastycznej jest przygotowanie uczniów do świadomego odbioru sztuki. Dzięki ćwiczeniom zawartym w części *Odbiór dzieł sztuki* dzieci poznają prace Pabla Picassa, Andy'ego Warhola czy malarzy niderlandzkich. Podczas tych zajęć dzieci cudzoziemskie mają wiele sposobności do poszerzania swych kompetencji językowych w zakresie języka polskiego: od poznania czy utrwalenia nazw części ciała i elementów twarzy, po właściwe użycie wybranych przypadków rzeczownika w zdaniach poprzez swobodną rozmowę z dziećmi polskimi podczas wykonywania prac projektowych lub prac w grupach.

Niezwykłe znaczenie ma stosowanie w proponowanych ćwiczeniach metod aktywizujących. Działania podejmowane przez nauczyciela powinny prowadzić do integracji nie tylko różnych środków artystycznej ekspresji sztuk, ale również procesów kreacji i percepcji.

W świecie kolorów

Barwy natury

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- barwić płótno naturalnymi barwnikami,
- nazywać kolory, warzywa i owoce w języku polskim.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wprowadzenie lub powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.
Wprowadzenie lub powtórzenie słówek nazywających różne warzywa i owoce.
Wprowadzenie lub powtórzenie przymiotników w stopniu równym i wyższym.
Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywania.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

warzywa, owoce, rośliny, z których można uzyskać naturalne barwniki (buraki, marchewka, łupinki z cebuli, orzech włoski, herbata, trawa itp.) oraz kawałek białego płótna wielkości kartki papieru z bloku.

potrzebne nauczycielowi:

prawdziwy burak, ostry nóż.

Przygotowanie:

Porozmawiaj z uczniami na temat naturalnych barwników oraz o tym, jak uzyskiwano je w dawnych czasach. Przekrój burak na pół i pokaż dzieciom, jak sok z niego barwi ręce oraz kartkę papieru. Poproś uczniów, żeby się zastanowili, jakie mogą być dostępne w przyrodzie barwniki, które sami mogą zdobyć oraz przynieść do szkoły. Wprowadź lub powtórz z uczniami cudzoziemskimi nazwy kolorów oraz warzyw. Posłuż się kartami obrazkowymi lub rekwizytami (warzywa, owoce). Przeprowadź kilka ćwiczeń utrwalających słownictwo (*Jakiej karty/jakiego obiektu brakuje? Memory – Ja mówię słowo, a ty wskaż obiekt itp.*).

Przebieg ćwiczenia:

1. Poproś uczniów o wyłożenie materiałów, które przynieśli. Powtórz z dziećmi cudzoziemskimi nazwy warzyw i owoców, prezentując przyniesione egzemplarze i pytając o ich nazwę.
2. Jeszcze raz wykonaj pokaz z burakiem. Zapytaj uczniów o barwę, jaką można z niego uzyskać.
3. Unosząc kolejne przyniesione przez uczniów materiały, poproś o zgadnięcie/przewidywanie, jaką barwę można z nich uzyskać.
4. Zgromadź wszystkie materiały w jednym miejscu. Będzie to „bank kolorów”. Ostрым nożem ponacinaj przyniesione warzywa i owoce lub pokrój je na małe kawałki, aby więcej uczniów mogło z nich korzystać. Wykonaj też inne czynności, aby uzyskać barwniki (zalanie herbaty gorącą wodą, rozgniecenie trawy itp.).
5. Uczniowie mają za zadanie wykonać pracę plastyczną na płótnie. Korzystają z „banku kolorów”, używają różnych materiałów, po czym odnoszą je na miejsce tak, aby inni też mogli ich użyć.
6. Podczas zajęć monitoruj pracę uczniów cudzoziemskich i rozmawiaj z nimi indywidualnie. Zadawaj pytania dotyczące ich pracy, wybranych kolorów, owoców i warzyw, których użyli, itd.

Odbiór tekstu kultury: Julian Tuwim, *Warzywa***Propozycje:**

- » Przeczytaj uczniom tekst wiersza z bogato ilustrowanej książki.
- » Zgromadź potrzebne rekwizyty (wraz z nożem) i prezentuj je podczas czytania.
- » Do zasobu realizowanych treści, oprócz nazw warzyw, dodaj także przymiotniki w stopniu równym i wyższym. Porównajcie wzmiankowane w wierszu warzywa pod względem rozmiaru oraz wrażenia wizualnego (*burak jest większy niż fasola/marchewka jest zgrabniejsza niż kapusta*).
- » Zaprezentuj treść wiersza w postaci inscenizacji klasowego teatrzyku. Uwaga: nóż użyty w inscenizacji prezentowanej przez uczniów powinien być plastikowy i nieostry.
- » Wykorzystaj elementy dramy podczas czytania wiersza (zarówno przez nauczyciela, jak i przez uczniów).
- » Przeprowadź konkurs czytania/recytacji/inscenizacji teatralnej wśród uczniów migrantów. Konkurs taki może się też odbywać w parach złożonych z ucznia polskiego wraz z uczniem migrantem.

Mieszamy kolory

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać doświadczenie związane z mieszaniem barw,
- wykorzystać informacje o barwach podstawowych i pochodnych.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.
Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywania.

Materiały potrzebne uczniowi oraz nauczycielowi do demonstracji:

mocne, przezroczyste plastikowe woreczki (najlepsze są woreczki strunowe, o pojemności 1l lub nieco mniejsze), niedrogie farby w tubach (np. plakatywne) w kolorach podstawowych: żółty, czerwony, niebieski.

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz nazwy kolorów w języku polskim, pokazując słoiczki lub tubki z farbami. Utrwalaj z uczniami migrantami nazwy kolorów.
2. Zademonstruj, na czym polega eksperyment, omawiając kolejne czynności w języku polskim: uczniowie wyciskają odrobinę wybranej farby (*Wybieram kolor...*) do woreczka (*Wyciskam/wkładam do woreczka...*), zamykają go (*Zamykam woreczek*) i rozmażują farbę w środku (*Rozmazuję kolor...*). Efekt jest widoczny przez przezroczystą ściankę woreczka.
3. Poproś uczniów, aby unieśli woreczki i zaprezentowali wynik swych działań. Powtórz nazwy kolorów w języku polskim, wskazując na odpowiednie woreczki.
4. Teraz zadaniem uczniów jest otworzyć ostrożnie swoje woreczki (*Otwieram woreczek...*) i dodać nieco innego koloru (*Dodaję trochę koloru...*). Delikatnie ugniatając woreczek, rozmażemy nowy kolor i mieszamy go z poprzednim (*Mieszam kolory... i ...*). Uczniowie analizują efekt doświadczenia, sprawdzając, jaki kolor otrzymali. Dzieci prezentują wyniki na forum klasy.
5. Uczniowie mogą przygotować raport z badań, w którym przedstawią wyniki swych doświadczeń za pomocą rysunków.
6. Po wykonaniu kilku prób uczniowie powinni sami wysnuć wniosek na temat barw podstawowych i pochodnych oraz w jaki sposób te drugie można uzyskać.

Motylek

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać kolorowego motylka,
- obserwować, jak pod wpływem wody rozsmażają się i mieszają barwne plamy,
- podać właściwe przymiotniki określające cechy przedmiotów i zjawisk, tj. kształt, wielkość, położenie, barwę, fakturę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.

Poszerzanie słownictwa o różne przymiotniki.

Budowanie prostych zdań w języku polskim, składających się na opis wykonanego samodzielnie motyla.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywania.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

okrągły, papierowy filtr do przelewowego ekspresu do kawy, mazaki w różnych kolorach, kolorowy, elastyczny drucik w izolacji.

potrzebne nauczycielowi:

płaski talerz z niewielką ilością wody, jeden filtr i drucik, aby zaprezentować wzorzec uczniom.

Przygotowanie:

Możesz przygotować planszę lub gazetkę ścienną pt. *Na łące*, gdzie wśród zieleni i kwiatów będą ilustracje przedstawiające motyle, biedronki, żuczki itp. Podaj uczniom i utwórz odpowiednie słownictwo (*kwiaty, łąka, motyle, biedronki* itp.).

Przebieg ćwiczenia:

1. Używając kolorowych mazaków oraz swojego wzorcowego filtra, powtórz nazwy kolorów w języku polskim oraz zaprezentuj początek ćwiczenia: uczniowie rozkładają i rozprostowują filtr do kawy tak, aby tworzył płaskie koło.
2. Cały filtr uczniowie pokrywają plamkami różnych barw wykonanymi mazakami. Plamki nie muszą być idealnie wypełnione, raczej rozsmażane, i mogą zachodzić na siebie. Monitoruj pracę dzieci i rozmawiaj z uczniami cudzoziemcami indywidualnie, zadając pytania dotyczące wybranych przez nich kolorów, a także ich ulubionych barw.
3. Skończoną pracę uczniowie przynoszą do biurka nauczyciela, gdzie na chwilę zanurzają filtr w wodzie. Obserwują, jak woda, wsiąkając w filtr powoduje rozmazywanie kolorów i mieszanie się barw. Prace należy odłożyć na jakiś czas do wyschnięcia.
4. Kiedy prace uczniów wyschną, omów z dziećmi efekt mieszania się barw. Poproś o wskazanie różnych kolorów i ich nazwanie.
5. Na swoim suchym już filtrze pokaż, co należy zrobić dalej: uczniowie zbierają w połowie i ściskają koło, aby powstała kokardka-motylek. Owijają kokardkę mocno drucikiem, zostawiając wystające kawałki – czułki motyla. Zmotywuj uczniów do opisanie wykonanych przez nich motyli, żeby w jak najlepszy sposób wykorzystać ich potencjał językowy.
6. Kolorowe motylki eksponujemy w klasie – na planszy, gazetce ściennej lub w innym miejscu.

Uwagi:

Wykonane motylki można liczyć, grupować w zbiory (np. według dominującej barwy) itp.

Klasowa tęczą

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać gazetkę ścienną,
- nazwać kolory tęczy,
- zadać pytanie o ilość oraz kolor i odpowiedzieć na nie,
- posługiwać się nożyczkami i wycinać z papieru,
- współpracować w dużej grupie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wprowadzenie lub utrwalenie słownictwa nazywającego kolory.

Liczebniki od 1 do 10.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywania.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kolorowy papier, nożyczki, klej.

potrzebne nauczycielowi:

miejsce na gazetkę ścienną albo duży arkusz szarego papieru oraz ilustracja przedstawiająca tęczę.

Przygotowanie:

Wprowadzając nazwy poszczególnych kolorów (lub rozmawiając z uczniami o barwach podstawowych i pochodnych), prosz dzieci o wykonanie „kolorowych rączek”: położenie dłoni na kartce kolorowego papieru właściwej barwy, odrysowanie jej i wycięcie. Uczniowie gromadzą takie kolorowe rączki przez kilka lekcji.

Przebieg ćwiczenia:

1. Przystępując do pracy, poprosz uczniów o wyłożenie (np. na środek dywanu) przygotowanych wcześniej rączek (mogą się pomieszać). Powtórz nazwy kolorów, prezentując wybrane rączki uczniom. Możecie liczyć rączki w odpowiednich kolorach, gromadzić je w zbiory, wykorzystywać do gier ruchowych tak, aby utrwalić wybrane elementy słownictwa poznane już przez uczniów oraz liczebniki od 1 do 10.
2. Pokaż uczniom ilustrację przedstawiającą tęczę. Wskazuj na odpowiednie kolory i poprosz o ich nazwanie. Niech każdy z uczniów dobierze sobie odpowiedni zestaw „rączek”. Uczniowie określają kolory, które zgromadzili.
3. Pokaż arkusz szarego papieru lub miejsce na gazetkę klasową. Wyjaśnij, że wykonacie tęczę w klasie. Wybierzcie czerwone rączki i ułóżcie je w duży łuk. Sklejajcie razem, jedną z drugą. Wykonany łuk ostrożnie przenieście na arkusz szarego papieru i naklejcie lub przypnijcie do gazetki szkolnej.
4. Te same działania powtórzcie z innymi kolorami, tworząc klasową tęczę.

Uwagi:

Podczas lekcji można także nauczyć dzieci polskie nazw kolorów w językach dzieci cudzoziemskich.

Kolaż

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać barwny kolaż,
- podać właściwe przymiotniki określające cechy przedmiotów i zjawisk, tj. kształt, wielkość, położenie, barwę,
- opisać wykonaną przez siebie pracę,
- posługiwać się różnymi technikami pracy.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.
 Wprowadzenie lub powtórzenie nazw figur geometrycznych w języku polskim.
 Wprowadzenie lub powtórzenie przymiotników potrzebnych do opisu wykonanej pracy.
 Budowanie prostych zdań w języku polskim, składających się na opis dzieła plastycznego.
 Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywania.

Materiały potrzebne uczniowi:

kolorowa, cienka bibuła (niekarbowana), klej w płynie, szeroki pędzel.

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz nazwy poszczególnych kolorów. Poproś uczniów o wyrywanie kawałków bibułki (niedużych) w kolorze, jaki podasz. W ten sposób, powtarzając słownictwo, uczniowie przygotowują materiał do pracy plastycznej. Możesz również wydać polecenie, aby wyrywane kawałki miały kształt wybranych figur geometrycznych oraz odpowiedni rozmiar.
2. Uczniowie nakleją kawałki bibułki na kartkę papieru. Należy w tym celu smarować kartkę klejem (dosyć obficie) i naklejać bibułę. Potem dzieci nanoszą klej na kawałki bibułki i nakleją na nie (mają na siebie zachodzić, mieszać się) nowe elementy. Efekt jest niezwykle ciekawy!
3. Podczas zajęcia monitoruj pracę uczniów i rozmawiaj z uczniami cudzoziemcami indywidualnie. Wyrażaj podziw dla wyniku ich starań, wskazuj poszczególne kolory i pytaj, jak się nazywają. Zmotywuj uczniów do opisanie wykonanych przez siebie prac w taki sposób, aby jak najlepiej wykorzystać ich potencjał językowy.

Odbiór tekstu kultury: strój łowicki

Propozycje:

- » Na podstawie wybranych źródeł zaprezentuj uczniom strój łowicki. Możesz posłużyć się materiałami ze strony internetowej: <http://www.polalech.pl/lowicki.htm>.
- » Wykorzystując możliwości językowe i potencjał uczniów, opiszcie wspólnie wybrane elementy stroju.
- » Zagrajcie w grę online *Ubieranka łowicka* (<http://www.polalech.pl/lowicki-ubieranka.htm>), opisując wybrane przez uczniów elementy stroju łowickiego, w który ubierają postaci męską i żeńską.
- » Zaproponuj uczniom wykonanie projektu stroju, w którym wykorzystają elementy stroju łowickiego oraz tradycyjnego stroju ludowego ze swojego kraju.
- » Zorganizuj wycieczkę do skansenu lub muzeum etnograficznego.

Twórczość plastyczna i rzemiosło

Warzywno-owocowe pieczątki

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozpoznawać warzywa i owoce,
- nazwać barwy występujące w przyrodzie,
- podać właściwe przymiotniki określające cechy przedmiotów i zjawisk, tj. kształt, wielkość, położenie, barwa,
- odróżniać fakturę materiału, z jakim pracuje,
- wykonać pieczątki z warzyw i owoców.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wprowadzenie/przypomnienie nazw wybranych owoców i warzyw.

Przypomnienie nazw kolorów, kształtów, określania wielkości itp.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu oraz wykonywania poleceń wydawanych przez nauczyciela.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

różnorodne warzywa i owoce, farby plakatowe (najlepiej w tubkach) lub tempery, tacki lub jednorazowe plastikowe talerzyki; duże kartki papieru.

potrzebne nauczycielowi:

do wprowadzania lub powtarzania słownictwa: zestaw warzyw i owoców lub kart słownikowych przedstawiających wybrane słowa, nóż do krojenia warzyw i owoców.

Przygotowanie:

Naucz dzieci cudzoziemskie nowego słownictwa lub powtórz przyswojone już słowa związane z tematem.

Do nauki wykorzystaj autentyczne rekwizyty lub przygotowane przez siebie karty słownikowe.

Przebieg ćwiczenia:

1. Jeśli uczniowie znają piosenkę o warzywach i owocach, zaśpiewajcie ją wspólnie.
2. Prezentując kolejne warzywa i owoce, przypominajcie sobie ich nazwy oraz określcie ich kolor, rozmiar, kształt, wrażenie wizualne związane z nimi.
3. Poproś uczniów (osobno bądź w grupach) o wyciśnięcie po trochu odpowiednich farb na osobne jednorazowe talerzyki. Dobierzcie farby odpowiadające kolorom zgromadzonych warzyw i owoców.
4. Rozkrój ostrym nożem kilka marchewek i jabłek, prezentując uczniom ich przekroje. Ilustrując swoje polecenia gestem i przykładem, pokaż, jak należy maczać „stemplek” w farbie, aby powstał jak najlepszy odcisk owocu lub warzywa.
5. Poproś uczniów o wykonanie stempelków na swoich kartkach. Porozmawiaj z nimi indywidualnie o kompozycji pracy i rozmieszczeniu poszczególnych elementów.
6. Pod koniec lekcji uczniowie prezentują swoje prace, opisując ich poszczególne elementy. Zmotywuj uczniów cudzoziemców do opisanie wykonanych przez siebie prac w taki sposób, aby jak najlepiej wykorzystać ich potencjał językowy.

Odbiór tekstu kultury: Jan Brzechwa, *Na straganie***Propozycje:**

- » Przeczytaj uczniom tekst wiersza z bogato ilustrowanej książki.
- » Zgromadź potrzebne rekwizyty i prezentuj je podczas czytania.
- » Zaprezentuj treść wiersza w postaci inscenizacji klasowego teatrzyku. Uczniowie mogą samodzielnie wykonać kukielki-warzywa osadzone na patyczkach.
- » Wykorzystaj elementy dramy podczas czytania wiersza (zarówno przez nauczyciela, jak i przez uczniów).
- » Przedstaw uczniom animację przygotowaną na podstawie wiersza Jana Brzechwy *Na straganie* <https://www.youtube.com/watch?v=1z5uw2KJIE4>.
- » Przeprowadź konkurs ładnego czytania/recytacji wśród uczniów migrantów. Konkurs taki może też odbywać się w parach złożonych z ucznia polskiego wraz z uczniem migrantem.

Telefony

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaprojektować i wykonać telefon z płaskiego pudełka,
- posługiwać się różnymi narzędziami,
- dzwonić na numery alarmowe w określonych sytuacjach,
- określać cechy przedmiotów i zjawisk: kształt, wielkość, barwę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe/kulturowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.
 Powtórzenie liczebników od 0 do 9.
 Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywania.
 Wprowadzenie/utrwalenie numerów alarmowych obowiązujących w Polsce.
 Przedstawianie się, podawanie wieku, adresu itp.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

niewielkie, płaskie pudełko (np. po witaminach),
 kolorowy papier, nożyczki, klej.

potrzebne nauczycielowi:

własny telefon komórkowy (wyłączony), ulotki
 reklamowe ze zdjęciami różnych telefonów
 komórkowych.

Przygotowanie:

Możesz porozmawiać z uczniami o tym, do jakiej rangi urosła obecnie komunikacja za pomocą telefonu czy internetu. Pokaż swój telefon komórkowy, wyjaśnij, do czego jest ci potrzebny. Obejrzyjcie i oceńcie nowe wzory telefonów komórkowych na ulotkach różnych firm telekomunikacyjnych. Przedyskutujcie, jakie są najnowocześniejsze trendy.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj uczniom kolejne działania, które muszą podjąć: wybór koloru telefonu, wycięcie odpowiedniej kartki z bloku kolorowego papieru, oklejenie pudełka, wykonanie (naklejenie lub narysowanie) przycisków telefonicznych oraz wykonanie detali zdobiących telefon. Prezentując każdą czynność, omawiaj ją prostymi zdaniami w języku polskim.
2. Na tablicy narysuj wzór klawiatury telefonu. Wskazując (nie w kolejności) na klawisze, pytaj: *Jaka cyfra się tutaj znajduje?* Pozwól odpowiadającym na pytanie uczniom napisać we właściwym miejscu podaną cyfrę tak, aby na rysunku widniała cała klawiatura.
3. Poproś uczniów o odczytywanie numeru, jaki „wybierasz”, dotykając palcem kolejnych klawiszy na rysunku widniejącym na tablicy. Powtórz w ten sposób liczebniki 0–9. Powtórz zabawę kilka razy.
4. Poproś uczniów o wykonanie telefonów. Pozwól dzieciom na zupełną dowolność w projektowaniu oraz wyborze odpowiednich technik pracy. Monitoruj pracę uczniów cudzoziemców i rozmawiaj z nimi indywidualnie. Zadawaj pytania dotyczące ich pracy, wybranych kolorów itd.
5. Po skończeniu pracy pobawcie się w „wybieranie numeru” jeszcze raz: tym razem nauczyciel podaje numer, a uczniowie dotykają właściwych przycisków na swoich telefonach.
6. Zaznajom uczniów z numerami alarmowymi w Polsce (lub przypomnij im je): straż pożarna, policja, pogotowie, numer uniwersalny. Przedstaw hipotetyczne sytuacje, w których jest konieczna interwencja. Przećwiczcie w krótkich dialogach dzwonienie pod numery alarmowe. Wyćwicz z uczniami cudzoziemcami przedstawianie się, podawanie wieku i adresu.
7. Na zakończenie zaprezentujcie wybrane prace na wystawce klasowej pt. „Najnowocześniejsze telefony komórkowe”.

Uwagi:

Praca ta może być wykonana jako wprowadzenie do ćwiczenia *Rozmowa przez telefon* (patrz: *Edukacja językowa*).

Możliwe rozszerzenie:

Zajęcia zintegrowane dotyczące różnych wynalazków (historia telefonu).
 Rozmowa o różnych sposobach komunikowania się.

Czerwony Kapturek

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać elementy planszy będącej ilustracją do baśni *Czerwony Kapturek*,
- wykonać figurki z rolek po papierze toaletowym będących elementami planszy,
- współpracować w grupie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wprowadzenie lub powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.

Wprowadzenie lub powtórzenie słownictwa z grupy tematycznej *rodzina*.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywanie.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

dla każdej grupy: kilka rolek po papierze toaletowym, kolorowy papier, kawałki tkanin, kawałek tektury (podstawa planszy), karta pracy.

potrzebne nauczycielowi:

wykonana własnoręcznie figurka (np. Czerwonego Kapturka) dla zademonstrowania sposobu wykonania zadania – inspirację oraz szablon możesz znaleźć na stronie <http://www.dltk-kids.com/crafts/miscellaneous/mlittlered.html>. Karta pracy – kolorowanka ilustrująca baśń o Czerwonym Kapturku. Karty pracy poszczególnych dzieci mogą się różnić i stanowić zestaw ilustracji, które uczniowie pokolorują, a potem wykorzystają do innych celów (klasowa książeczka, gazetka szkolna, tło dla występów teatryku klasowego itp.).

Przygotowanie:

Podstawą zajęć jest tekst baśni braci Grimm o Czerwonym Kapturku. Powtórz z uczniami cudzoziemcami słownictwo kluczowe dla baśni: np. las, Czerwony Kapturek, mama, babcia, wilk, oczy, uszy, usta, zbieranie kwiatów. Dzieci utrwalają słownictwo, np. kolorując postacie na kartach pracy. Możesz wykonać ćwiczenie typu „kolorowe dyktando”, podczas którego będziesz prosić uczniów o pokolorowanie postaci według podawanego przez siebie klucza.

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż uczniom figurkę, którą wcześniej wykonałaś/wykonałeś. Zaprezentuj sposób wykonania jednej z postaci, np. Czerwonego Kapturka: *Rolkę owijamy czerwonym papierem; ucinamy brzegi wystające poza rolkę; na kartce papieru rysujemy buzię dziewczynki w czerwonej czapeczce oraz dwie rączki i koszyczek; kolorujemy narysowane elementy, wycinamy oraz naklejamy na rolkę tak, aby powstała figurka Czerwonego Kapturka.*
2. Podziel klasę na grupy, upewnij się, że w każdej z nich są uczniowie cudzoziemcy. Podaj uczniom zasady pracy w grupach i wyjaśnij, na czym polega stojące przed nimi zadanie: mają wykonać planszę ilustrującą tę baśń. Wszystkie elementy „stojące” (drzewa oraz postacie występujące w baśni) będą wykonane z rolek po papierze toaletowym. Do zrobienia planszy uczniowie mogą wykorzystać przyniesione przez siebie kawałki tkanin i inne materiały (np. zielona tkanina naklejona na tekturę może stanowić poszycie w lesie).
3. Po wykonaniu planszy poproś grupy, aby usiadły obok swoich prac. Wymieniaj poszczególne słowa z baśni. Zadaniem uczniów cudzoziemców jest wskazać je na planszy. Zadaniem uczniów polskich jest przedstawienie postaci w krótkim monologu (*Nazywam się Czerwony Kapturek. Mieszkam z mamą w chatce na skraju lasu. Moja babcia mieszka w głębi lasu. Często ją odwiedzam* itp.).
4. Przeczytaj bajkę jeszcze raz. Uczniowie mogą podczas czytania „odgrywać” scenki, zmieniać i przestawiać elementy na planszy.

Odbiór tekstu kultury: Jan Brzechwa, Czerwony Kapturek**Propozycje:**

- » Przeczytaj uczniom tekst wiersza z bogato ilustrowanej książki lub zaprezentuj nagranie z serii *Bajki samograjki* umieszczone na stronie <https://www.youtube.com/watch?v=rmTeTxysagl>.
- » Podczas czytania prezentuj figurki wykonane przez uczniów. Rozdaj tekst bajki i teksty piosenek i zachęcaj uczniów do wspólnego śpiewania podczas czytania wiersza lub słuchania nagrania. Tekst baśni można znaleźć na stronie: http://czasdzieci.pl/czytanki/id,867aa-czerwony_kapturek.html.
- » Wykorzystaj elementy dramy podczas czytania bajki (zarówno przez nauczyciela, jak i przez uczniów).

Dzień i noc

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać z plasteliny pracę przedstawiającą noc i dzień,
- posługiwać się różnymi technikami plastycznymi.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.
Dobieranie właściwych przymiotników do pojęć: *noc*, *dzień*.
Określanie godziny na zegarze.
Stosowanie wybranych okoliczników czasu w zdaniach.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kartka papieru z bloku technicznego, plastelina.

potrzebne nauczycielowi:

reprodukcja obrazu Vincenta van Gogha *Gwiazdzista noc* np.:
(http://obrazy.org/obraz-Vincent+van+Gogh+Gwiazdzista+noc+_main_1783_800.jpg) oraz reprodukcja wybranego obrazu Claude'a Moneta przedstawiającego pejzaż w świetle dziennym np.:
(<http://obrazy.org/pokaz-20.html>), zegar.

Przygotowanie:

1. Zaprezentuj uczniom reprodukcję obrazu van Gogha. Zmotywuj dzieci do interpretacji dzieła. Poproś o zgromadzenie jak największej liczby przymiotników pasujących do rzeczownika *noc*.
2. Następnie przedstaw reprodukcję dzieła Moneta i poproś uczniów o interpretację. Wspólnie zgromadźcie przymiotniki pasujące do rzeczownika *dzień*.
3. Skontrastuj oba dzieła, postaw je obok siebie i zmotywuj uczniów do wyrażenia opinii na temat prezentowanych im obrazów.

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż uczniom dwie karty obrazkowe, przedstawiające noc i dzień. Zapytaj, co jest na nich narysowane. Utrwal słownictwo w postaci przymiotników określających dzień i noc. Przedstawiaj gestem, ilustracją lub mową ciała różne codzienne czynności i pytaj uczniów, kiedy je wykonują (*w dzień*, *rano*, *po południu*, *wieczorem*, *nocą* itp.). Poćwicz określanie godzin na zegarze.
2. Poproś uczniów, aby wyjęli kartki z bloku technicznego, złożyli je na pół a potem rozłożyli. Zadaniem dzieci jest wylepić na dwóch częściach kartki (jakby na płaskorzeźbie) dzień i noc – każde na osobnej połowie.
3. Podczas pracy monitoruj uczniów cudzoziemców – rozmawiaj z nimi indywidualnie. Zachęcaj ich do swobodnych wypowiedzi na temat wykonywanej pracy, krajobrazu dziennego i nocnego w ich kraju rodzinnym, czynności dnia codziennego.

Ryby w akwarium

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać kolorową rybkę z papierowego talerzyka,
- określać kształt, wielkość oraz barwy wykonanej pracy,
- posługiwać się nożyczkami i wycinać z papieru.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.

Zadawanie pytań o ilość oraz kolor i odpowiadanie na nie.

Wprowadzenie lub utrwalenie słownictwa z grupy tematycznej: *zwierzęta domowe*.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywania.

Materiały potrzebne uczniowi:

papierowy talerzyk, mazaki lub kolorowy papier.

Przygotowanie:

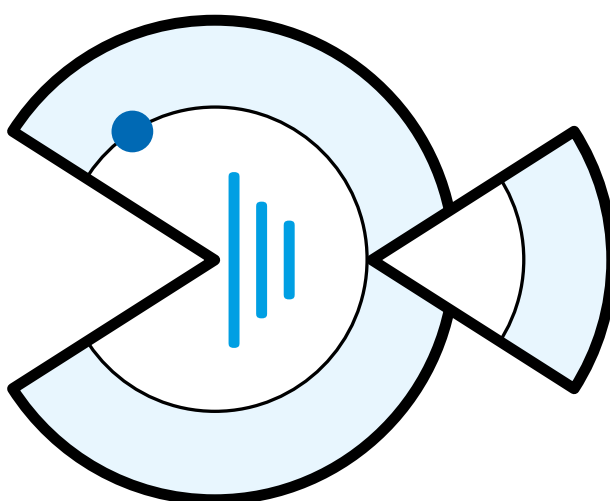
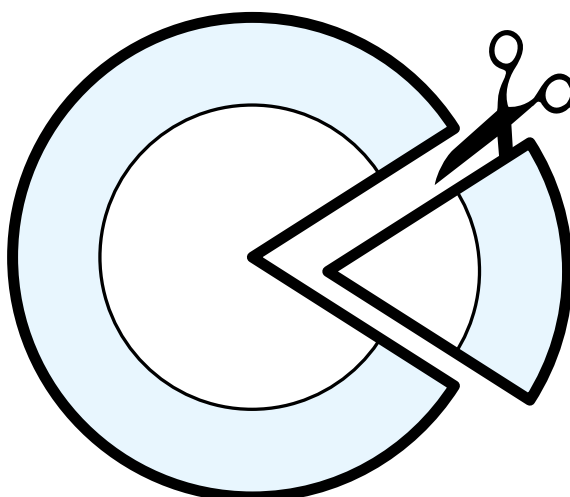
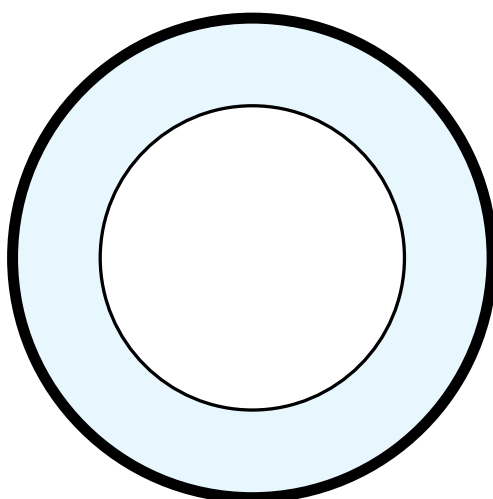
Przypomnijcie nazwy wszystkich zwierząt domowych, które znacie. Zapytaj uczniów, czy mają własne zwierzęta domowe, jeśli tak, to jakie. Zmotywuj uczniów cudzoziemców do jak najdokładniejszego opisu ich własnych lub przedstawionych na ilustracji zwierząt, zgodnie z umiejętnościami językowymi i potencjałem.

Przebieg ćwiczenia:

1. Uczniowie wycinają trójkątny kawałek ze swoich talerzyków. Przyklejają go z drugiej strony talerzyka – w ten sposób powstanie ryba.
2. Uczniowie kolorują rybkę według własnego uznania (z obu stron), dorysowują oczy oraz np. łuski.
3. Dzieci dobierają się w pary (lub grupy). W każdej dwójce lub zespole powinien być co najmniej jeden uczeń cudzoziemiec. Uczniowie wspólnie „zakładają akwarium” i naradzają się, jak trzeba dbać o rybki. Swoje pomysły grupy wspólnie prezentują na forum klasy.

Uwagi:

Gotowe rybki można zaprezentować w klasie, np. wieszając je na niteczkach przyczepionych do sufitu. Będą wtedy powiewały przy każdym poruszeniu powietrza.

Odbiór dzieł sztuki

Portret Egipcjanina

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać pracę plastyczną zainspirowaną twórczością starożytnych Egipcjan.

Uczeń zna:

- malarstwo starożytnego Egiptu,
- podstawowe informacje z dziedziny malarstwa.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.

Utrwalenie słownictwa związanego z nazwami części ciała oraz elementami twarzy.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich wykonywania.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kartka papieru, farby, kredki, mazaki itp.

potrzebne nauczycielowi:

album, rysunki, fotografie przedstawiające malarstwo starożytnego Egiptu.

Przygotowanie:

Zaprezentuj uczniom albumy, rysunki, fotografie przedstawiające malarstwo starożytnego Egiptu. Zapoznaj dzieci z podstawowymi cechami tej twórczości, pokazując omawiane szczegóły na przyniesionym materiale poglądowym. Zwróć uwagę uczniów na charakterystyczne pozy dla malarstwa egipskiego oraz elementy stroju, ubioru i ozdoby.

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz nazwy części ciała. Ustaw się profilem w „egipskiej” pozie i zadawaj pytania mające na celu podanie poznanych nazw części ciała w języku polskim.
2. Wyjaśnij uczniom, że ich zadaniem jest wykonanie portretu Egipcjanina. Uczniowie powinni wziąć pod uwagę wszystkie omówione cechy sztuki starożytnego Egiptu.
3. W trakcie zajęć monitoruj pracę uczniów cudzoziemców i rozmawiaj z nimi indywidualnie. Powtarzaj z nimi w języku polskim poznane już nazwy części ciała oraz elementy twarzy.
4. Po skończonej pracy pozwól uczniom zaprezentować swoje prace i urządzić klasową wystawę.

Dziwne twarze

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać pracę plastyczną zainspirowaną twórczością Pabla Picassa.

Uczeń zna:

- niektóre dzieła Pabla Picassa,
- podstawowe informacje z dziedziny malarstwa.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.

Utrwalenie słownictwa związanego z nazwami części ciała.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela oraz ich wykonywania.

Materialy:

potrzebne uczniowi:

kartka papieru, zdjęcia w czasopismach przedstawiające twarze kobiet (po kilka na jednego ucznia), nożyczki, klej.

potrzebne nauczycielowi:

album, rysunki, fotografie przedstawiające malarstwo Picassa np.: <http://obrazy.org/pokaz-21.html>; karty obrazkowe przedstawiające części twarzy: oko, nos, usta, ucho itp.

Przygotowanie:

Zaprezentuj uczniom albumy, rysunki, fotografie przedstawiające prace Pabla Picassa. Zapoznaj uczniów z podstawowymi cechami tej twórczości, pokazując omawiane szczegóły na przyniesionym materiale poglądowym.

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz słownictwo nazywające części twarzy. Przy powtarzaniu posługuj się kartami obrazkowymi, układając z nich „dziwną twarz”.
2. Poproś uczniów, żeby wyjęli przyniesione zdjęcia z czasopism. Powinni z nich wycinać te elementy twarzy, które im podajesz: *Wycinamy oczy... Potrzebny jest nam nos... wycinamy...* itd. (uczniowie wycinają je „kanciasto” w kwadratach, trójkątach, prostokątach itp.).
3. Wyjaśnij uczniom, na czym polega ich zadanie: z wyciętych elementów mają ułożyć i nakleić na karton „dziwną twarz” tak, aby była podobna do postaci tworzonych przez Picassa.
4. W trakcie wykonywania tych czynności przez dzieci monitoruj pracę uczniów cudzoziemców i rozmawiaj z nimi indywidualnie. Zadawaj pytania dotyczące ich pracy, wybranych elementów zdjęć, które wykorzystują w swym kolażu. Jeżeli tylko to możliwe, powtarzaj poznane już przez uczniów słownictwo w języku polskim.
5. Po skończonej pracy pozwól uczniom zaprezentować swoje prace i urządzcie klasową wystawę.

Projekt opakowania produktu żywnościowego

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać pracę plastyczną zainspirowaną twórczością Andy'ego Warhola.

Uczeń zna:

- niektóre dzieła Andy'ego Warhola,
- podstawowe informacje z dziedziny historii sztuki.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.

Utrwalenie poznanego słownictwa z grupy tematycznej: *jedzenie*.

Mówienie o tym, co lubimy, a czego nie lubimy jeść.

Odmiana rzeczowników przez przypadki, biernik oraz dopełniacz liczby pojedynczej i mnogiej:

Lubię + B./Nie lubię + D.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela oraz ich wykonywania.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

odbitka ksero karty pracy,
kolorowe mazaki i markery.

potrzebne nauczycielowi:

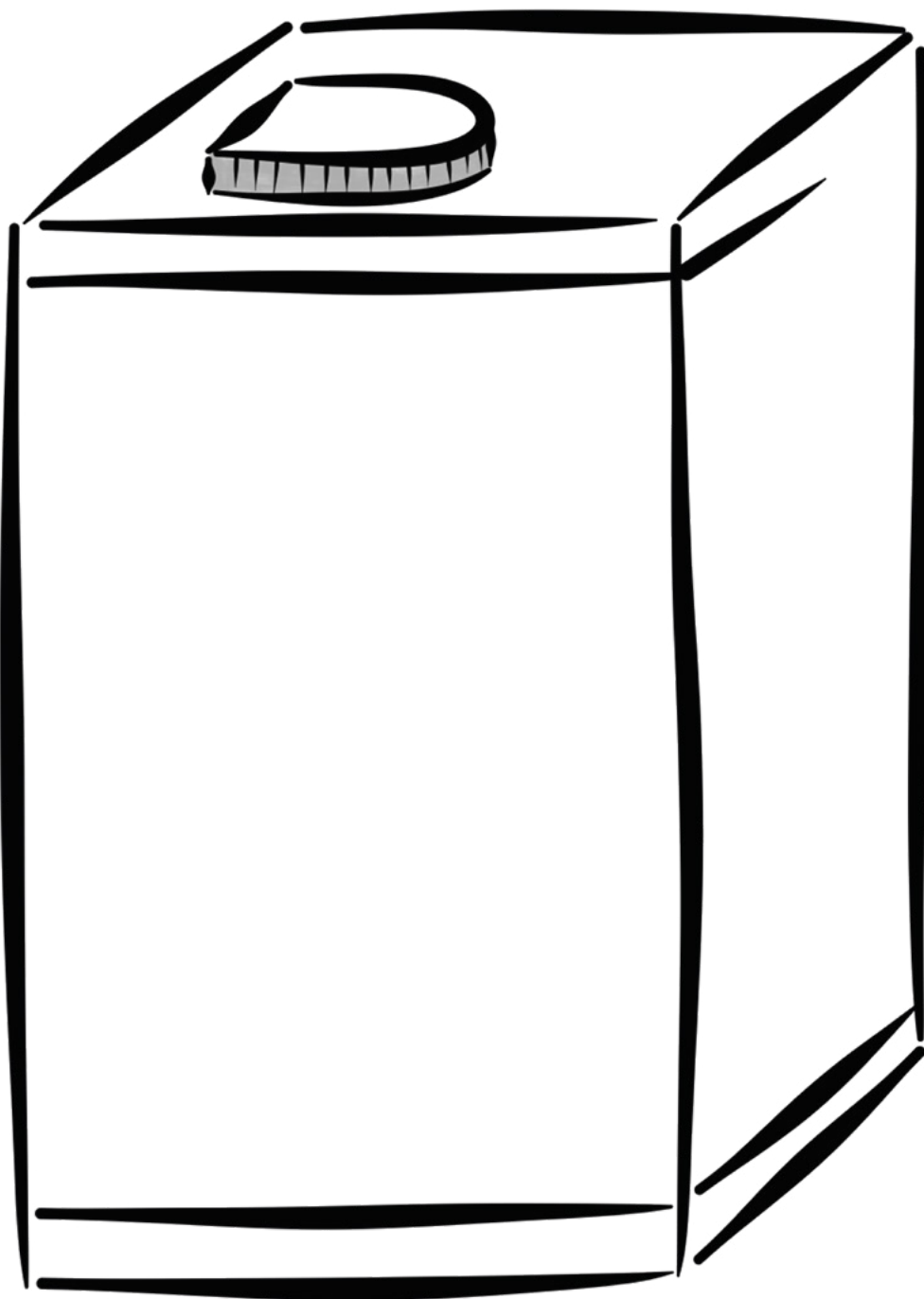
album, rysunki, fotografie przedstawiające twórczość Andy'ego Warhola, puszka z zupą (najlepiej Campbell), karty obrazkowe ilustrujące poznane nazwy produktów żywnościowych.

Przygotowanie:

Zaprezentuj uczniom albumy, rysunki, fotografie przedstawiające twórczość Andy'ego Warhola. Zapoznaj uczniów z podstawowymi cechami tej twórczości, pokazując omawiane szczegóły na przyniesionym materiale poglądowym. Wyjaśnij w prosty sposób termin *popart*.

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz nazwy różnych produktów żywnościowych. Posługuj się ilustracjami lub kartami obrazkowymi. Pytaj uczniów, czy lubią wybrane produkty, czy ich nie lubią. Zwracaj uwagę na prawidłowy dobór przypadków rzeczowników (M./D./B.).
2. Wyjaśnij uczniom, na czym polega ich zadanie: powinni zaprojektować opakowanie dowolnego produktu żywnościowego. Służyć do tego będzie rysunek pudełka zamieszczony na karcie pracy. Projekt ma być wykonany mazakami lub markerami.
3. W trakcie zajęć monitoruj pracę dzieci i rozmawiaj z uczniami cudzoziemcami indywidualnie. Zadawaj pytania dotyczące ich pracy, wybranych kolorów itd., pytaj, jaki produkt żywnościowy „znajdzie się” w projektowanym przez nich opakowaniu. Skoncentruj ich uwagę na prawidłowym zastosowaniu przypadków rzeczowników w dopełnianiu zdań: *Lubię... Nie lubię...*
4. Po skończonej pracy pozwól uczniom zaprezentować swoje prace i urządzić klasową wystawę.

ksero

KARTA PRACY

Witraż

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać pracę plastyczną zainspirowaną witrażami Stanisława Wyspiańskiego.

Uczeń zna:

- niektóre dzieła Stanisława Wyspiańskiego,
- podstawowe informacje z dziedziny historii sztuki,
- nowy rodzaj sztuki, jakim jest witraż.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego kolory.

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela oraz ich wykonywania.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

twarda, plastikowa, przezroczysta kieszonka na dokumenty rozcięta na pojedyncze części (jak kartka papieru), markery permanentne w różnych kolorach lub farby do malowania na szkle.

potrzebne nauczycielowi:

album, rysunki, fotografie przedstawiające malarstwo i witraże Stanisława Wyspiańskiego np.: <http://obrazy.org/autor-34.html>.

Przygotowanie:

Zaprezentuj uczniom albumy, rysunki, fotografie przedstawiające malarstwo i witraże Stanisława Wyspiańskiego. Zapoznaj uczniów z podstawowymi wiadomościami na temat witrażu: gdzie znajdują się najważniejsze witraże Wyspiańskiego oraz jak były wykonywane.

Przebieg ćwiczenia:

1. Wyjaśnij uczniom, na czym polega ich zadanie: na przezroczystych kawałkach plastiku powinni markerami permanentnymi wykonać projekt witrażu.
2. Monitoruj pracę dzieci cudzoziemców i rozmawiaj z nimi indywidualnie. Zadawaj pytania dotyczące ich pracy, powtarzaj nazwy kolorów oraz poznane przez nich słownictwo w języku polskim. Po skończonej pracy pozwól uczniom zaprezentować swoje prace i urządzcie klasową wystawę. Witraże bardzo ładnie wyglądają przyklejone taśmą klejącą do szyby okiennej.

Jak na starych portretach

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- samodzielnie szukać informacji,
- włączyć rodziców w przebieg projektu klasowego.

Uczeń zna podstawowe informacje z dziedziny malarstwa i historii sztuki.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego ubrania oraz części ciała.
Opis postaci.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

rycina przedstawiająca wybrany obraz
(w toku trwania projektu).

potrzebne nauczycielowi:

albumy malarstwa przedstawiające
realistyczne portrety i autoportrety
(najlepiej malarstwo niderlandzkie).

Przebieg ćwiczenia:

1. Przejrzyjcie z uczniami albumy malarstwa, które stanowią podstawę ćwiczenia. Zwróćcie uwagę na stroje, jakie noszą portretowani ludzie, oraz na pozy, w jakich są przedstawiani. Każdy obraz może być okazją do zadania pytania: *Jak myślisz, kto to jest? W co jest ubrana ta osoba? Gdzie ona się znajduje?* oraz powtórki materiału językowego.
2. Zadaniem uczniów jest wybrać jeden obraz i poszukać w domowych czy babcińskich szafach ubrań, kostiumów, które mogą naśladować strój, który nosi osoba na portrecie. Uczeń powinien również umieć przybrać odpowiednią pozę.
3. Uczniowie przynoszą do klasy rekwizyty i wspólnie z nauczycielem rozmawiają na temat swoich pomysłów. Zmotywuj uczniów cudzoziemców do udziału w rozmowie tak, żeby w jak najlepszy sposób wykorzystać ich potencjał językowy.
4. Produktem projektu może być album z fotografiami lub przegląd dzieł malarskich, które zaprezentują przebrani uczniowie np. podczas obchodów Dnia Matki.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj:

Boguszewska A., Weiner A., (2002). *Edukacja plastyczno-muzyczna – 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Burnford H., Wright N., Harrison P., (1996), *Każde dziecko to potrafi: sto pomysłów na sztukę*, Warszawa: Wydawnictwo Delta.

Czelakowska D., (2007), *Inteligencja i zdolności twórcze dzieci w początkowym okresie edukacji, Rozpoznawanie i kształcenie*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Jakubiec S., (red.), (2004), *Aktywność estetyczna dziecka w zintegrowanym systemie nauczania*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Jąder M., (2005), *Techniki plastyczne rozwijające wyobraźnię*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Gutfeld M., (1989), *Plastyka w przedszkolu i w klasach początkowych szkoły podstawowej*, Toruń: IKN.

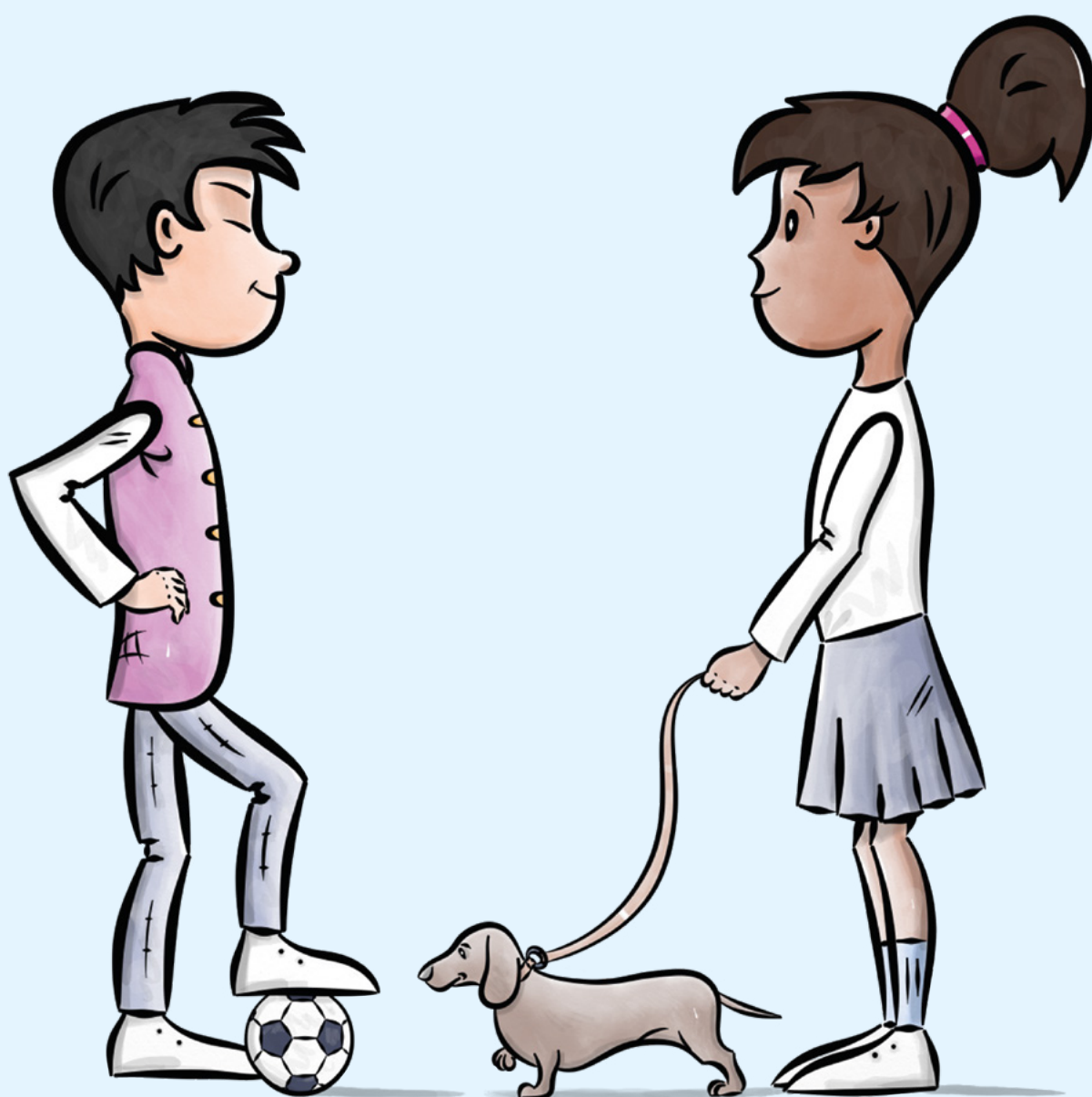
Kalbarczyk A., (2005), *Zabawy ze sztuką. Podręcznik metodyczny dla nauczycieli. Praca z dzieckiem uzdolnionym, wrażliwym lub nieśmiałym w małych grupach. Grupy wiekowe: 5–7 lat, 7–9 lat, 9–13 lat. Ponad 100 tematów plastycznych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Krzemińska-Adamek M., (2006), *Receptywne przyswajanie słownictwa z kontekstu bajki przez dzieci w wieku wczesnoszkolnym*, [w:] „Poliglota”, nr 1(3).

Wojnar I., (1995), *Teoria wychowania estetycznego*. Warszawa: Wydawnictwo Żak.

Zwolińska E., (red.), (2005), *Edukacja kreatywna*, Bydgoszcz : Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego.

Wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna

Spis treści

Wprowadzenie	161
Ja i moje ciało	162
Części ciała	162
Prześwietlenie	163
Moje zmysły	164
Badam świat zmysłami	166
Wesoły czy smutny – emocje	168
Zdrowie i rozwój	169
Jem to, co zdrowe	169
Przyjmujemy gości	170
Czyste ręce – wizyta w łazience	172
Ubrania na różne pory roku	173
Mamo, czy mogę zagrać w piłkę?	174
Zabawy i gry ruchowe	175
Piłeczki do sąsiada	175
Która jest godzina, wilku?	176
Stop! Bez ruchu!	177
Pomocy!	178
Samochody	179
Literatura	180

Wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna

Celem **wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej** jest rozwijanie umiejętności dbania o własne zdrowie i bezpieczeństwo, kształcenie nawyków zdrowego odżywiania się, uświadomienie potrzeby ruchu fizycznego oraz rozwijanie otwartych i przyjaznych postaw wobec drugiego człowieka. Wdrażanie dzieci już od małego do właściwego odżywiania się, dbania o zdrowie oraz zapewniania sobie właściwej porcji ruchu codziennie jest coraz ważniejszym zadaniem w świetle zatrważających danych statystycznych związanych z zagrożeniami cywilizacyjnymi, w tym otyłością.

Proponowane przez nas ćwiczenia rozwijają u dzieci **inteligencję kinestetyczną**, która pozwala na sprawne wykorzystanie ciała do wyrażania emocji lub do rozwiązywania wybranych problemów. Dzieci sprawnie posługujące się tą inteligencją z łatwością i precyzją wykonują prace manualne oraz kontrolują motorykę swojego ciała. Do realizacji wyznaczonych celów konieczne jest rozwijanie u dzieci **inteligencji intrapersonalnej** oraz **interpersonalnej**. Pierwsza jest związana z samoświadomością. Pozwala na refleksję nad własnym zachowaniem, możliwościami, uczeniem się, motywacją oraz emocjami. Uczniowie, którzy mają dobrze rozwiniętą tę właśnie inteligencję, skuteczniej używają strategii uczenia się. Druga to inteligencja związana z umiejętnościami komunikowania się z innymi. Dzieci sprawnie posługujące się tą inteligencją łatwo wchodzą w interakcje z innymi oraz posiadają umiejętność pracy w zespole.

W części *Ja i moje ciało* znajdują się ćwiczenia, które pomogą dzieciom zrozumieć, jak zbudowane jest ich ciało. Dzięki nim dzieci cudzoziemskie nauczą się np. opisywać swój wygląd w języku polskim.

Dzięki ćwiczeniom zawartym w części *Zdrowie i rozwój* dzieci będą mogły wzmocnić swoje umiejętności dbania o swoje zdrowie, bezpieczeństwo, a także poznają zasady prawidłowego odżywiania się.

W części *Zabawy i gry ruchowe* znajdziesz ciekawe gry ruchowe, które można wykorzystać na zajęciach prowadzonych zarówno w klasie, jak i na świeżym powietrzu. Dają one dzieciom cudzoziemskim możliwość wykazania się na innym polu niż nauka i kształcenie, a tym samym wpływają pozytywnie na ich poczucie wartości i przyczyniają się do większej integracji z grupą rówieśniczą w Polsce.

Ja i moje ciało

Części ciała

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać z szarego papieru sylwetkę człowieka,
- pracować w parach i w grupie.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wprowadzenie lub utrwalenie słownictwa związanego z częściami ciała.

Materiały potrzebne uczniowi:

arkusz szarego papieru dla każdej pary/grupy.

Przygotowanie:

Wprowadź lub powtórz słownictwo związane z nazywaniem różnych części ciała.

Przebieg ćwiczenia:

1. Podaj uczniom zasady pracy w grupach i wyjaśnij, na czym polega stojące przed nimi zadanie: jeden z uczniów z grupy kładzie się na arkuszu szarego papieru, a pozostali członkowie zespołu odrysowują jego postać (należy zwrócić uwagę na ułożenie rąk i nóg).
2. Uczniowie kolorują postać wspólnie. Należy narysować elementy twarzy oraz ubranie na ludziku tak, aby rysunek był kompletny. Monitorując pracę uczniów, upewnij się, że potrafią oni nazwać poszczególne części ciała.
3. Uczniowie przedstawiają swoje prace, pokazując na rysunku i nazywając poszczególne części ciała. Można przekształcić prace w plakaty dydaktyczne, na których części ciała będą opatrzone strzałkami i podpisane w języku polskim.

Uwagi:

Jeżeli w klasie jest miejsce, można zrobić wystawę prac uczniów tak, aby mogli je oglądać i porównywać. Zajęcia te mogą być pierwszymi z kolei, wprowadzającymi uczniów migrantów do cyklu zajęć o budowie własnego ciała, z których kolejny, *Prześwietlenie*, będzie realizowany z całą klasą.

Prześwietlenie

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wykonać z szarego papieru sylwetkę człowieka,
- wyjaśnić, do czego służą zdjęcia rentgenowskie i jak się je wykonuje.

Uczeń wie, jaką funkcję pełni układ kostny człowieka.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Utrwalenie słownictwa związanego z nazwami części ciała.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

arkusz szarego papieru dla każdej grupy.

potrzebne nauczycielowi:

zdjęcie rentgenowskie ręki lub nogi, karty wyrazowe z nazwami części ciała, opcjonalnie: plansza z układem kostnym człowieka.

Przygotowanie:

Wprowadź lub powtórz słownictwo związane z nazywaniem różnych części ciała. Wyeksponuj w klasie karty wyrazowe z poznanymi przez uczniów nazwami części ciała.

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż uczniom swoją rękę/nogę, nazywając tę część ciała.
2. Następnie robiąc tajemniczą minę, pokaż uczniom zdjęcie rentgenowskie. Wy tłumacz dzieciom, że to ta sama część ciała, którą pokazywałeś/pokazywałaś.
3. Zaprezentuj zdjęcie każdemu uczniowi tak, aby zwrócił uwagę na przedstawione na zdjęciu kości.
4. Wyjaśnij uczniom, że jest to zdjęcie przedstawiające kości tkwiące w ręce/nodze. Jeśli temat zainteresuje uczniów, pozwól im wyciągnąć na bazie własnego doświadczenia i wiedzy wnioski, do czego służą zdjęcia rentgenowskie i jak się je wykonuje. W miarę możliwości pokaż uczniom planszę z układem kostnym człowieka.
5. Podaj uczniom zasady pracy w grupach i wyjaśnij, na czym polega stojące przed nimi zadanie: jeden z uczniów z grupy kładzie się na arkuszu szarego papieru, a pozostali członkowie zespołu odrysowują jego postać (należy zwrócić uwagę na ułożenie rąk i nóg). Następnie uczniowie rysują (według własnego wyobrażenia i własnej wiedzy) układ kostny człowieka, zamalowując na czarno pozostałą powierzchnię. Ostatnim zadaniem grupy jest podpisanie wszystkich możliwych części ciała na „zdjęciu rentgenowskim”, do czego wzorem są karty wyrazowe wyeksponowane przez nauczyciela w klasie.

Uwagi:

Zajęcia te mogą być drugimi z kolei w cyklu zajęć o ciele, wraz z tematem *Części ciała*. Wówczas można połączyć obie sylwetki (np. zszywaczem u góry), umieszczając na wierzchu planszę z sylwetką wykonaną podczas lekcji *Części ciała*, a pod spodem sylwetkę z „prześwietleniem”.

Możliwe rozszerzenie:

Zajęcia zintegrowane dotyczące prawidłowego funkcjonowania organizmu człowieka.
Zajęcia zintegrowane dotyczące bezpieczeństwa dzieci podczas zabaw na świeżym powietrzu i w domu.

Moje zmysły

Cele ćwiczenia:

Uczeń zna zmysły człowieka.

Uczeń wie, jakimi narządami nasz organizm bada otaczający go świat.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Przypomnienie nazw wybranych części ciała.

Kreatywne zastosowanie języka (opis przedstawionych na rysunku wrażeń zmysłowych).

Materiały potrzebne nauczycielowi:

karty słownikowe przedstawiające: oczy, uszy, nos, rękę, usta oraz karty przedstawiające: różowy kwiatek, nutki, filiżankę z parującym zapachem, kaktus oraz coś pysznego, np. deser, nagranie piosenki Śpiewających Brzdąców pt. *Pięć zmysłów* <https://www.youtube.com/watch?v=MnD7PFct5Vo>.

Przygotowanie:

Naucz dzieci lub przypomnij słownictwo nazywające części ciała.

Przebieg ćwiczenia:

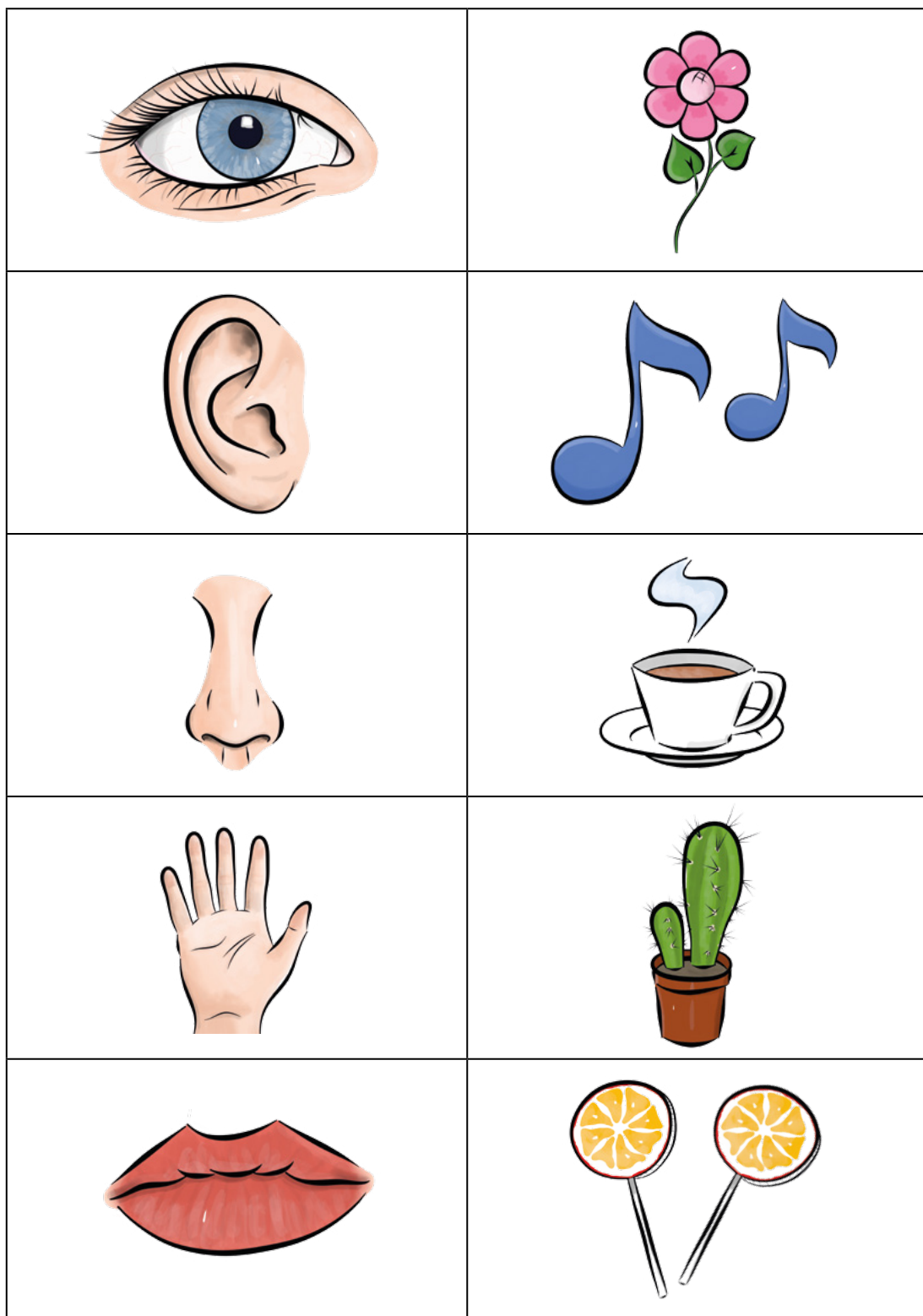
1. Powtórz z uczniami nazwy części ciała.
2. Ułóż wokół siebie karty słownikowe przedstawiające części ciała odpowiadające za doznania zmysłowe (oczy, uszy, nos, rękę, usta).
3. Rozłóż kartoniki prezentujące obiekty poznania zmysłowego i poproś uczniów o dobranie w pary części ciała i przedmiotu. Porozmawiajcie o roli poszczególnych zmysłów w odkrywaniu świata. Zaprezentuj uczniom nagranie piosenki Śpiewających Brzdąców.
4. Podejmijcie próby wspólnego śpiewania piosenki, wskazując na właściwe karty. Warto podczas śpiewania wykonywać odpowiednie gesty: patrzenie, słuchanie, wąchanie itp.
5. Uczniowie mają za zadanie narysować części ciała odpowiadające za wrażenia zmysłowe, a przy każdej z nich dorysować obiekty, które można rozpoznać dzięki temu właśnie narządowi. Często narysowany przedmiot będzie pasował do kilku zmysłów, można je wtedy łączyć linią. Innym wyjściem byłoby narysowanie zbiorów z częściami wspólnymi, nauczyciel powinien wtedy przygotować wzór rysunku na tablicy.
6. Rozmawiając z uczniami cudzoziemskimi na temat pięciu zmysłów (*Co widzisz oczami? Co wywąchasz nosem? Co posmakujesz językiem?*), pozwól im na swobodną ekspresję językową, podpowiadaj właściwe słownictwo i nagradzaj pochwałą każdą próbę wypowiedzi.

Uwagi:

Lekcja może stanowić pierwszą z serii dwóch lekcji dotyczących zmysłów: *I Moje zmysły*, *II Moje zmysły – rozpoznaję warzywa i owoce*. Lekcja może także stanowić zajęcia wstępne dla zajęć opisanych w rozdziale dotyczącym edukacji przyrodniczej: *Zgadnij, jaki to zmysł?* oraz *Co jest w tej butelce?*

Możliwe rozszerzenie:

Zajęcia zintegrowane dotyczące poznawania świata poprzez zmysły.

ksero

Badam świat zmysłami

Cele ćwiczenia:

Uczeń zna informacje na temat zmysłów człowieka.

Uczeń wie, jak doświadczenia zmysłowe pozwalają odkrywać świat.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Przypomnienie nazw wybranych części ciała.

Wprowadzenie/przypomnienie nazw wybranych owoców i warzyw.

Mówienie o tym, co lubimy, a czego nie lubimy jeść.

Odmiana rzeczowników przez przypadki, biernik oraz dopełniacz liczby pojedynczej i mnogiej:

Lubię + B./Nie lubię + D.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu oraz wykonywania poleceń wydawanych w języku polskim.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

różnorodne warzywa i owoce, karta pracy.

potrzebne nauczycielowi:

zestaw warzyw i owoców, duża chusta lub kawałek tkaniny, przepaska do zawiązania oczu.

Przygotowanie:

Naucz dzieci cudzoziemskie nowego słownictwa związanego z tematem lub powtórz słownictwo. Do ćwiczeń wykorzystaj autentyczne rekwizyty (warzywa i owoce) albo karty słownikowe przygotowane przez siebie lub uczniów.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zapytaj dzieci, jakie znają warzywa i owoce. Które z nich lubią, a których nie. Wspólnie określcie wielkość i kolor dowolnie wybranych obiektów. Połóż obok siebie kartę słownikową przedstawiającą jabłko oraz prawdziwy owoc.
2. Zaprezentuj uczniom kartę przedstawiającą jabłko. Zamknij/zawiąż sobie oczy i powąchaj kartę przedstawiającą jabłko. Gestem przekaz uczniom, że nie ma ona żadnego zapachu i że nie wiesz co to jest.
3. Taką samą pantomimę wykonaj, prezentując brak doznania słuchowego (nie słyszysz karty przedstawiającej jabłko), brak doznania smakowego i brak doznania dotykowego.
4. Pokaż uczniom prawdziwe jabłko. Popatrz na nie – powiedz: *O, widzę, że to jest jabłko!* Powąchaj – powiedz: *Pachnie jak jabłko!* Zamknij oczy, dotknij, powiedz: *Dotykam i myślę, że to jest jabłko: jest okrągłe, twarde i ma kształt jabłka!* Ugryź jabłko – powiedz: *Smakuje jak jabłko!* Przyłóż jabłko do ucha – przedstaw uczniom brak doznania słuchowego.
5. Rozdaj uczniom kartę pracy. Powtórz nazwy przedstawionych tam części ciała.
6. Poproś uczniów, aby narysowali jabłuszko przy tej części ciała, która odpowiada za odpowiedni zmysł pozwalający je rozpoznać.
7. Przykryj warzywa i owoce dużą chustą. Uczniowie, kierując się zmysłem dotyku, powinni rozpoznać je i podać ich nazwy.
8. Zawiąż uczniom oczy. Pozwól im wąchać przyniesione do klasy warzywa i owoce. Dla lepszego rozpoznania zapachu można poszczególne egzemplarze naciąć lub nakłuć. Uczniowie, kierując się zmysłem powonienia, powinni rozpoznać je i podać ich nazwy.

		Widzę...
		Słyszę...
		Pachnie jak...
		W dotyku jest...
		Smakuje...

ksero

Wesoły czy smutny – emocje

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozpoznać i nazwać swoje emocje,
- wykonać zestaw rysunków pozwalających rozpoznawać i nazwać emocje.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Przymiotniki nazywające nastroje i emocje człowieka.
Słowa nazywające części twarzy.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

duże kartki dla każdej grupy,
kredki, mazaki.

potrzebne nauczycielowi:

kilka dużych, jednorazowych papierowych talerzyków,
karty wyrazowe z odpowiednimi przymiotnikami
(np.: smutny, wesoły, zły, znudzony).

Przygotowanie:

1. Wprowadź lub przypomnij (np. za pomocą ćwiczeń dramowych) słownictwo związane z nazywaniem emocji.
2. Poleć uczniom, aby usiedli w małych grupkach (na podłodze, dywanie) nieopodal Ciebie. Każda grupka dysponuje kartką papieru i kilkoma kredkami czy mazakami (kolory nieistotne).

Przebieg ćwiczenia:

1. Wyjmij papierowe talerzyki przygotowane na tę lekcję. Powiedz, że narysujesz kilka różnych twarzy, z minami wyrażającymi różne emocje.
2. Zaprezentuj pierwszy talerzyk. Powiedz, że chcesz narysować radosną buźkę. Pokaż uczniom, że nie jesteś pewna/pewien, jak przedstawić szczęśliwą twarz. Poproś, żeby narysowali „podpowiedzi” dla Ciebie (*szczęśliwe oczy, wesołe usta*) na kartkach, które mają przed sobą. Niech uczniowie rysują, jednocześnie czyniąc jakby rysunkowe notatki, komentując swoje rysunki: *On jest szczęśliwy/wesoły/uśmiecha się/mruga oczami/jego oczy są wesołe* itp.
3. Wybierz jedną, dwie propozycje i przerysuj na talerzyk. Uczni tak z kolejnymi elementami twarzy, upewniając się, że zarówno słownictwo z nimi związane, jak i to nazywające emocje, jest wypowiedziane wiele razy.
4. Po wykonaniu całego rysunku pokaż pracę klasie: *Jak myślicie, czy moja buźka jest szczęśliwa? Wesoła?*
5. Ten sam schemat powtórz z kolejnymi talerzykami – buźkami, rysując na nich wyraz twarzy sugerujący inne emocje. Powoli pozwalaj, aby to uczniowie decydowali, która z ich własnych propozycji najbardziej pasuje i najbardziej im odpowiada.
6. Po wykonaniu wszystkich twarzy wyłóż obok nich karty wyrazowe i poproś uczniów o dobranie podpisów do odpowiednich buziek. Poproś uczniów o dokończenie zdań typu: *Jestem wesoła/wesoły, gdy.../jestem szczęśliwa/szczęśliwy, gdy.../jest mi smutno, gdy...*

Uwagi:

Wyeksponuj talerzykowe buzie w klasie wraz z podpisami i postaraj się, aby uczniowie często rozpoznawali i nazywali swoje nastroje i emocje.

Zdrowie i rozwój

Jem to, co zdrowe

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozpoznać wartość odżywczą warzyw i owoców,
- grupować elementy w zbiory.

Uczeń wie, że powinien jeść dużo produktów zbożowych, warzyw, owoców, produktów mlecznych i mięsa, a ograniczać jedzenie słodczy.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wprowadzenie/przypomnienie nazw wybranych produktów żywnościowych, w tym owoców i warzyw.

Opowiadanie o tym, co lubimy, a czego nie lubimy jeść.

Odmiana rzeczowników przez przypadki, biernik oraz dopełniacz liczby pojedynczej i mnogiej:

Lubię + B./Nie lubię + D.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

ilustracja przedstawiająca piramidę zdrowego żywienia, rysunki lub zdjęcia prezentujące produkty, które należy spożywać często (produkty zbożowe, owoce i warzywa, mleko i przetwory mleczne, mięso, woda, przykładowe ilustracje: <http://www.midisegni.it/Pol/jedzenie.shtml>)

karty z napisami: *produkty zbożowe, nabiał i ryby, mięsa i wędliny, słodczy, warzywa i owoce* oraz zestaw małych papierowych talerzyków.

Przygotowanie:

Naucz dzieci cudzoziemskie nowego słownictwa związanego z tematem. Użyj rysunków lub zdjęć przedstawiających zdrowe produkty żywnościowe, które wykorzystasz z całą klasą w dalszej części zajęć.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj uczniom plakat przedstawiający piramidę żywieniową. Porozmawiaj z dziećmi na temat wartości odżywczych owoców i warzyw oraz innych zdrowych produktów. W rozmowie nawiąż do doświadczeń i wiedzy uczniów związanych z ich własnymi (dobrymi lub złymi) nawykami żywieniowymi. Przypomnij uczniom podstawowe wiadomości o witaminach i ich wpływie na prawidłowe funkcjonowanie organizmu.
2. Nazwijcie wszystkie zdrowe produkty żywnościowe, które znajdują się na przyniesionych ilustracjach. Pozwól uczniom swobodnie wypowiadać się na temat ich smaku (*Lubię.../nie lubię...*), konsekwentnie jednak podkreślaj ich znaczenie dla zdrowia.
3. Naklejcie poszczególne ilustracje na talerzyki i grupujcie je w zbiory: *produkty zbożowe, nabiał i ryby, mięso i wędliny, słodczy, warzywa i owoce*. Z talerzyków zbudujcie klasową piramidę żywieniową. Przedyskutujcie, jakie ilości danych produktów należy jeść, i wybierzcie właściwą liczbę talerzyków dla każdej kategorii.
4. Wyeksponujcie wykonaną wspólnie „piramidę żywieniową” w klasie.

Uwagi:

Lekcja ta może być pierwszą z serii trzech lekcji na temat warzyw i owoców składającej się z tematów:

I *Moje zmysły: rozpoznaję warzywa i owoce;*

II *Warzywno-owocowe stempelki.*

Możliwe rozszerzenie:

Zajęcia zintegrowane dotyczące jesieni (np. wspólne rysowanie plakatu *Dary jesieni*).

Zajęcia zintegrowane dotyczące zdrowego odżywiania się.

Zajęcia w ramach edukacji matematycznej dotyczące zbiorów;

Wiersz Jana Brzechwy *Na straganie*.

Przyjmujemy gości

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- przyjmować gości,
- prawidłowo nakryć do stołu,
- elegancko zachowywać się jako gość na przyjęciu.

Uczeń zna wartość dobrego wychowania i kultury osobistej człowieka.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Słownictwo związane z tematem, nazywające elementy nakrycia stołu, tj. *talerz, widelec, łyżka, nóż, filiżanka* itp.

Zwroty grzecznościowe (*proszę, dziękuję, zapraszam, czy mogę się poczęstować?* itp.)

Liczebniki i określanie ilości.

Krótkie dialogi typu: przywitania i pożegnania, zapraszanie do środka, proponowanie czegoś do jedzenia i picia itp.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

jeśli to możliwe, każdy uczeń powinien mieć zestaw składający się z jednorazowego talerzyka, filiżanki i sztućców oraz papierowej serwetki (ewentualnie wyżej wymienione przedmioty mogą być narysowane przez uczniów i wycięte z papieru).

potrzebne nauczycielowi:

zestaw jednorazowych naczyń oraz papierowa serwetka lub karty słownikowe przedstawiające: talerz, filiżankę, łyżkę, widelec, nóż, łyżeczkę oraz serwetkę.

Przygotowanie:

Naucz dzieci cudzoziemskie nowego słownictwa związanego z tematem. Do nauki wykorzystaj autentyczne rekwizyty lub przygotowane przez siebie lub uczniów karty słownikowe.

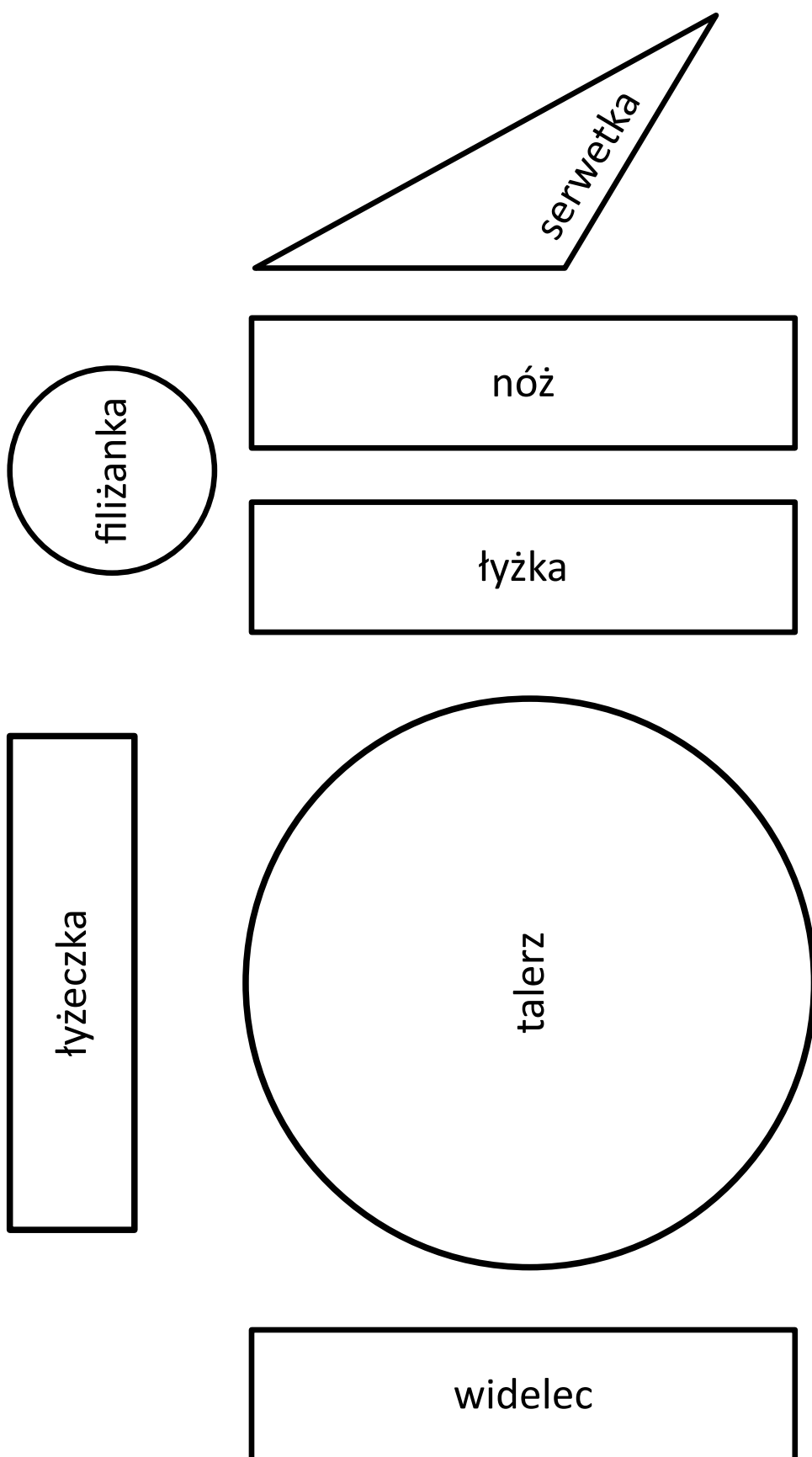
Przebieg ćwiczenia:

1. Porozmawiaj z uczniami na temat ich osobistych doświadczeń związanych z przyjmowaniem gości. Jeśli to możliwe, poproś uczniów z innego kręgu kulturowego o podzielenie się swoimi doświadczeniami i opowiedzenie, jak przyjmuje się gości w ich kraju rodzinnym.
2. Wspólnie z uczniami ustalcie, jaka jest rola gospodarza przyjmującego gości, a jaka – gości. Jak powinni się zachować gospodarz i goście? Ułóżcie kodeks zachowania na przyjęciu.
3. Ułóż wraz z uczniami (przypinając na tablicy karty słownikowe lub nakrywając wzorcowy stół) zastawę stołową. Następnie poproś dzieci, żeby rozłożyły swoją zastawę według wzoru. Monitoruj ich pracę, upewnij się, czy układają „zastawę” w prawidłowy sposób.
4. Przeprowadź z uczniami zabawę typu *Czego brak?* Zabieraj kolejne rekwizyty z zastawionego stołu, proś uczniów, żeby zgadli, jakiego elementu zabrakło. Następnie siedzący ze sobą uczniowie przeprowadzają tę samą zabawę w parach.
5. Policzcie, ile talerzy/łyżek itd. potrzeba dla x gości. Dokonajcie stosownych obliczeń pisemnie lub w pamięci.
6. Wykorzystajcie metodę ćwiczeń dramatycznych – odegrajcie scenki „na przyjęciu”, np. witanie gości przez gospodarza w progu domu i zapraszanie go do środka.
7. Wykonaj z uczniami podkładkę na stół. Jeżeli to możliwe, zaalaminuj prace uczniów, żeby mogli korzystać z podkładki w domu.

Możliwa integracja:

Zajęcia związane z nabywaniem umiejętności nakrywania do stołu mogą być jednym z elementów projektu: *Przyjmujemy gości*, w którym produktem finalnym będzie klasowe przyjęcie np. dla mam na Dzień Matki.

Odbiór tekstu kultury: Jan Brzechwa, Kwoka

ksero

Czyste ręce – wizyta w łazience

Cele ćwiczenia:

Uczeń wie, jakie są zasady higieny w odniesieniu do własnego ciała,

Uczeń rozumie znaczenie czystości dla zdrowia.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wprowadzenie nowego słownictwa nazywającego środki higieny osobistej i czystości: *mydło, szczotka, grzebień, szampon* itp.

Definiowanie, do czego służą wybrane przedmioty.

Reakcja całym ciałem (TPR) na polecenia typu: *Umyj ręce!*

Materiały potrzebne nauczycielowi:

zestaw rekwizytów: mydło, szczoteczka do zębów, pasta do zębów, grzebień, szampon, suszarka do włosów, zestaw ilustracji przedstawiających pary: mydło + woda, szczotka do zębów + pasta, grzebień + lusterko itp.

Przebieg ćwiczenia:

1. Porozmawiaj z uczniami na temat konieczności dbania o higienę. Zajęcia mogą być prowadzone w kontekście zajęć zintegrowanych na ten temat (lub je poprzedzać) bazujących na tekście opowiadania Marii Kownackiej pt. *Kukuryku na ręczniku*.
2. Zaprezentuj za pomocą rekwizytów słownictwo w języku polskim. Dobierz kilka ćwiczeń utrwalających słownictwo, aby uczniowie ćwiczyli rozpoznawanie i nazywanie przedstawionych przedmiotów.
3. Zaprezentuj jeden z przyniesionych przez siebie przedmiotów, np. mydło. Pokaż gest mycia rąk. Poproś uczniów: *Umyjcie ręce!*, chwalcąc ich za właściwe gesty. W ten sam sposób zaprezentuj inne przedmioty i dobierz do nich właściwe polecenia, np.: *Uczeszczone włosy, umyjcie zęby* itp.
4. Wskazujcie na wybrane przedmioty i próbujcie zdefiniować ich użyteczność, np.: *Mydło służy do mycia rąk* itp. Zmotywuj uczniów do formułowania definicji tak, by w jak najlepszy sposób wykorzystać ich potencjał językowy.

Możliwa integracja:

Zajęcia zintegrowane dotyczące higieny ciała.

Ubrania na różne pory roku

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi dobrać strój do zróżnicowanych warunków pogody.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie słownictwa nazywającego pory roku.

Powtórzenie słownictwa związanego z pogodą.

Wprowadzenie i utrwalenie słownictwa nazywającego wybrane elementy garderoby.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

magazyny i czasopisma poświęcone modzie,
małe karteczki.

potrzebne nauczycielowi:

duży arkusz szarego papieru.

Przebieg ćwiczenia:

1. Porozmawiaj z uczniami na temat zmieniających się pór roku. Przypomnij uczniom cudzoziemskim nazwy pór roku. Narysuj bardzo duże koło na arkuszu szarego papieru i podziel je na ćwiartki. Każda z ćwiartek to inna pora roku. Na obwodzie każdej części koła możesz napisać nazwę odpowiedniej pory roku.
2. Poproś uczniów, aby wybrali jedną z pór roku i na małych karteczkach narysowali charakterystyczną dla niej pogodę. Możesz również podzielić klasę na cztery grupy i każdej z nich narzucić porę roku do zilustrowania.
3. Podejdźcie do planszy (np. leżącej na dywanie) i połóżcie karteczki na odpowiednich ćwiartkach koła. Omówcie, jaka pogoda jest charakterystyczna dla danej pory roku. Staraj się nie powielać stereotypów i np. dla jesieni nie podawaj jedynie deszczowej i wietrznej pogody – jesień to także piękne, słoneczne dni, ale również opady śniegu. Karteczki z opisami pogody można przykleić na obwodzie koła lub, jeśli jest ich dużo, w obszarze wyznaczonym poprzez kolejne jego części.
4. Poproś uczniów, aby w przyniesionych czasopismach wyszukali zdjęcia i ilustracje przedstawiające stroje właściwe dla każdej pory roku i naklejali je w obrębie poszczególnych ćwiartek. Praca może być wykonywana indywidualnie (uczniowie decydują i wycinają sami, po czym podchodzą do planszy i naklejają w odpowiednich miejscach wycięte przez siebie obrazki) lub w grupach (wtedy każda grupa ma przydzieloną porę roku). Podchodząc do planszy i naklejając kolejny element stroju, dzieci muszą głośno uzasadnić swój wybór. Podczas zajęcia monitoruj pracę uczniów cudzoziemskich i rozmawiaj z nimi indywidualnie. Zadawaj pytania: co wybrali, jak nazywa się ta część stroju, jakiego jest koloru, czy się uczniowi podoba, dlaczego w zimę zakładamy wełnianą czapkę i szalik itp.
5. Po upływie wyznaczonego czasu przeanalizujcie planszę. Uczniowie powinni dojść do wniosku, że nie sama pora roku, tylko aktualne warunki pogodowe wpływają na decyzję, w co się ubrać.

Mamo, czy mogę zagrać w piłkę?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozróżniać i nazywać różne dyscypliny sportu w języku polskim.

Uczeń wie, co to jest zdrowy tryb życia, oraz zna wartość ruchu i wysiłku fizycznego.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy różnych dziedzin sportu.

Zaproszenie do udziału w zabawie: *Chodź, zagramy w...*

Pytanie o pozwolenie: *Czy mogę...?*

Rozumienie i wykonywanie poleceń nauczyciela.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

zestaw ilustracji przedstawiających różne sporty.

Przebieg ćwiczenia:

1. Porozmawiaj z uczniami na temat roli wysiłku fizycznego dla zdrowego stylu życia. Zapytaj, jakie sporty uprawiają lub chcieliby uprawiać. Wspólnie określcie zasady panujące w wybranych dziedzinach sportowych.
2. Wyjaśnij uczniom zasady zabawy. Dzieci mają się ustawić po jednej stronie sali. Ty siedzisz z boku, jesteś „mamą” wszystkich uczniów. Jedno z dzieci staje naprzeciwko grupy i „zaprasza” do uprawiania różnych sportów, np. *Tomku, chodź, zagramy w piłkę nożną*. Ten, do kogo skierowane jest polecenie, musi zapytać „mamę”: *Mamo, czy mogę zagrać w piłkę nożną?*
3. Jeśli „mama” odpowie: *Tak, możesz*, uczeń, naśladując ruchy charakterystyczne dla tej dyscypliny sportu, przechodzi na drugą stronę. Jeżeli „mama” się nie zgodzi, musi pozostać na miejscu, aż zostanie wywołany ponownie. Wszystkie dzieci stojące naprzeciwko grupy wołają koleżanki i kolegów i zapraszają do wspólnego uprawiania sportów, czyli przechodzenia na ich stronę.

Zabawy i gry ruchowe

Pięteczki – do sąsiada

Cele ćwiczenia:

Uczeń rozwija:

- umiejętność rzucania piłeczki jedną ręką,
- refleks i szybkość.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie nazw kolorów.
 Powtórzenie liczebników. Liczba mnoga rzeczowników.
 Powtórzenie i utrwalenie pytania o ilość oraz odpowiedzi na takie pytanie.
 Ćwiczenie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i ich realizowania.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

kilkadziesiąt miękkich, różnokolorowych pomponów z wełny lub kolorowych, plastikowych piłeczek (wielkości piłki tenisowej).

Przygotowanie:

Przedziel na dwie połowy – siatką, linką, sznurkiem lub płotkiem – boisko, salę gimnastyczną lub inną dużą salę, w której odbywają się zajęcia.

Przebieg ćwiczenia:

1. Podziel uczniów na dwie grupy i ustaw po obu stronach siatki dzielącej salę na pół.
2. Wyjaśnij zasady: wysypujesz równą liczbę pomponów na obie połówki sali. Zadaniem uczniów jest przerzucić jak najwięcej pomponów na stronę przeciwnika. Każdy zawodnik może podnosić i przerzucać każdorazowo tylko po jednej piłce. Wygrywa drużyna, która po sygnale nauczyciela: stop! ma na swojej połowie jak najmniej pomponów.
3. Licząc piłeczki/pompony, można również zadać pytanie o to, ile pomponów konkretnego koloru znajduje się na połowie przeciwnika. Można modyfikować zasady gry, prosząc np. o przerzucanie tylko czerwonych (lub innej barwy) pomponów.

Możliwa integracja:

Wykonywanie pomponów z różnokolorowej włóczki.

Która jest godzina, wilku?

Cele ćwiczenia:

Uczeń rozwija szybkość w biegu i refleks.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Pytanie o godzinę i udzielanie odpowiedzi.

Liczebniki od 1 do 12.

Nauka wierszyka ze starej polskiej zabawy ruchowej *Gąski, gąski do domu*.

Nazwy posiłków: *śniadanie, obiad, kolacja*.

Powtórzenie nazw różnych produktów żywnościowych.

Przygotowanie:

Naucz uczniów dialogu: *Gąski, gąski, do domu! Boimy się/Czego?/Wilka złego?/A gdzie on jest?/Za górami, za lasami/To gąski, gąski do domu!*

Wyjaśnij zasady gry.

Przebieg ćwiczenia:

1. Jeden z uczniów staje po jednej stronie sali, reszta dzieci – po drugiej. Uczeń, który stoi naprzeciwko grupy, jest wilkiem, pozostali uczniowie gąskami. Wilk staje tyłem do grupy.
2. Nauczyciel woła do „gąsek”: *Gąski, gąski, do domu!* Dzieci odpowiadają: *Boimy się*. Nauczyciel prowadzi dalej dialog z dziećmi: *Czego?/Wilka złego?/A gdzie on jest?/Za górami, za lasami/To gąski, gąski do domu!*
3. Grupa chórem zadaje pytanie: *Która jest godzina, wilku?* Wilk odpowiada: *Jest godzina...* Uczniowie posuwają się w kierunku wilka taką liczbę kroków, jaką godzinę wilk podał. Podczas marszu uczniowie chórem liczą kroki.
4. Wilk może także odpowiedzieć: *Jest czas na śniadanie/obiad/kolację!* Odwraca się wtedy i próbuje złapać jak największą liczbę uczniów, którzy wtedy uciekają w przeciwnym kierunku. Złapani uczniowie są teraz pomocnikami wilka i na jego hasło: *Jest czas na śniadanie/obiad/kolację!* wraz z nim łapią pozostałych.
5. Wygrywają ci uczniowie, którzy jako pierwsi dostaną się na koniec boiska, tam, gdzie rezyduje wilk.
6. Grę można modyfikować, prosząc wilka o wymienianie nazw różnych produktów żywnościowych (*Jest czas na jabłuszka! Jest czas na kotleciki!* itp.).

Stop! Bez ruchu!

Cele ćwiczenia:

Uczeń rozumie polecenia nauczyciela.

Uczeń rozwija koordynację ruchową.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie poznanych nazw zwierząt.

Zastosowanie prostych przymiotników: *wielki, duży, średni, mały, malutki*.

Różne czasowniki oznaczające ruch: *biegać, skakać, fruwać, pływać* itp.

Rozumienie poleceń nauczyciela i wykonywanie ich.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

nagranie – podkład muzyczny z melodią „do biegania”, opcjonalnie: karty słownikowe przedstawiające różne zwierzęta.

Przebieg ćwiczenia:

1. Przypomnij uczniom cudzoziemskim poznane już wcześniej nazwy zwierząt. Możesz w tym celu użyć kart słownikowych.
2. Uświadom uczniom różnice między zwierzętami, opisując je za pomocą prostych przymiotników. Poproś wybranych uczniów o odpowiedni dobór przymiotników do podanych przez ciebie zwierząt: *Jaki jest słoń? Słoń jest ogromny. Jaki jest króliczek? Króliczek jest malutki* itp.
3. Poproś uczniów, żeby zaprezentowali charakterystyczne ruchy dla wybranych zwierząt: *Czy potraficie iść jak słoń? Czy umiecie skakać jak żabka? Czy dacie radę pofrunąć jak ptaszek?*
4. Wyjaśnij uczniom zasady zabawy: wydajesz uczniom polecenie wykonywania ruchów charakterystycznych dla danego zwierzęcia (*Chodzimy jak słonie, fruwamy jak ptaszki* itd.). Następnie włączasz muzykę, a uczniowie naśladują ruchami odpowiednie zwierzę. Kiedy zatrzymujesz nagranie, mówiąc przy tym: *Stop! Bez ruchu!*, uczniowie nieruchomieją. Następnie pada kolejne polecenie, dotyczące naśladowania ruchów danego zwierzęcia, i zabawa zaczyna się od nowa.

Uwagi:

Uczniowie cudzoziemscy nie muszą znać wszystkich używanych na zajęciach czasowników nazywających ruch.

Wystarczy, jeżeli rozumieją nazwę zwierzęcia i dostosują do niej charakterystyczny dla niego sposób poruszania się.

Pomocy!

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- bezpiecznie się bawić z innymi.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy członków rodziny.

Wołacz rzeczowników w liczbie pojedynczej: *Mamo! Tato!*

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz z uczniami migrującymi słownictwo nazywające członków rodziny.
2. Wyjaśnij zasady gry: jedna osoba z grupy ma za zadanie złapać pozostałe dzieci. Osoby, do których się zbliża, mogą się ratować przed złapaniem, wpadając w ramiona koleżanki lub kolegi z zawołaniem: *Mamo, ratuj! Siostró, ratuj!*
3. Dopóki dwie osoby się obejmują, nie można ich złapać. Ten, kto zostanie złapany, staje się nowym łapiącym (jak w berku).

Uwagi:

Pomysł zabawy zaczerpnięty z: G. Reichei, R. Rabenstein, M. Thanhoffer: *Grupa i ruch. Metody relaksacyjne – Taniec twórczy. Start zespołowy – gry i zabawy integrujące*, Warszawa: Centrum Animacji Kultury, 1997.

Samochody

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- udzielać wskazówek, jak dojść do wyznaczonego miejsca,
- bezpiecznie bawić się z innymi.

Uczeń rozwija

koordynację ruchową.

Uczeń zna

podstawowe zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym (sygnalizacja świetlna).

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Liczba pojedyncza i mnoga rzeczowników.

Powtórzenie liczebników głównych i porządkowych.

Pytania o ilość i kolejność oraz odpowiedzi na nie.

Powtórzenie kolorów sygnalizacji świetlnej.

Rozumienie i wydawanie poleceń związanych z dawaniem wskazówek, jak dojść/dojechać do właściwego miejsca.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

Kilka małych samochodzików.

Dwa duże, wycięte z kolorowego papieru, kółka w kolorach: zielonym i żółtym.

Przygotowanie:

1. Pokaż uczniom małe samochodziki, które przyniosłeś/przyniosłaś do klasy.
2. Poproś uczniów o policzenie autek. Ustaw jeden samochodzik z dala od innych i wskazując na przemian na: jeden – więcej niż jeden, utrwalaj z uczniami cudzoziemcami liczbę mnogą rzeczowników.
3. Ustaw samochodziki jeden za drugim. Wprowadź (lub przypomnij) liczebniki porządkowe. Zadawaj pytanie: *Który z kolei to... zielony samochód?* Wykonajcie kilka ćwiczeń utrwalających.
4. Ułóżcie samochodziki na podłodze lub stoliku. Przypomnij kolory sygnalizacji świetlnej oraz ich symbolikę. Na wypowiedziane przez Ciebie hasło: *Jest zielone światło!*, uczniowie mogą „jeździć” samochodzikami po podłodze lub stoliku, gdy mówisz: *Światło jest czerwone!* – muszą się zatrzymać.

Przebieg ćwiczenia:

1. Przypomnij uczniom, jak należy dawać wskazówki związane z pytaniem o drogę. Jeżeli uczniowie mają kłopoty z rozróżnieniem prawej i lewej strony, narysuj na ich prawej dłoni gwiazdkę i uświadom, że to *prawa ręka*.
2. W dużej sali uczniowie swobodnie rozbiegają się. Zawołaj: *Zapraszam na parking!* i wykonaj ręką gest zachęcający, aby uczniowie zgromadzili się wokół Ciebie, „na parkingu”.
3. Wyjaśnij uczniom zasady gry: uczniowie dobierają się w pary (najlepiej, żeby w parze był uczeń cudzoziemiec i uczeń polski). Jedno z dzieci jest samochodem, drugie – kierowcą. Osoby w parach stają obok siebie. „Samochód” zamyka oczy. Wyciąga przed siebie wyprostowane ręce – zderzaki. Zadaniem kierowcy jest prowadzić „samochód”, wydając mu polecenia: *Jedź prosto/Skręć w prawo/Skręć w lewo*. Dzieci nie biegają, tylko powoli chodzą po sali. Ważne jest, aby podczas „jazdy” nie zderzyć się z innym „samochodem”.
4. Podczas zabawy monitoruj pracę uczniów i sprawdzaj, czy dobrze wykonują polecenia partnerów oraz czy bawią się w bezpieczny sposób.
5. Znowu zgromadź uczniów wokół siebie (*Zapraszam na parking!*) Ustaw ich w jednej linii – wszystkie dzieci będą teraz samochodzikami. Przy okazji ustawiania się dzieci możesz powtórzyć liczebniki porządkowe. Pokaż wycięte z papieru kółko zielone i czerwone, które symbolizują sygnalizację świetlną. Stań na przeciwległej linii. Gdy powiesz: *Jest zielone światło!* pokazując odpowiedni kolor – samochody „jadą” w Twoim kierunku. Na hasło: *Światło jest czerwone!* muszą się zatrzymać, by ponownie kontynuować jazdę na zielonym świetle. Wygrywają ci uczniowie, którzy pierwsi dotrą do mety.
6. Przeprowadź grę kilka razy, prosząc wybranych uczniów, by zastąpili Cię w roli „sygnalizatora świetlnego”.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj:

Dziamska D., (2005), *Edukacja przez ruch*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Fuchs B., (1999), *Gry i zabawy na dobry klimat w grupie*, Kielce: Jedność.

Kierczak U., (2002), *Poradnik metodyczny – wychowanie fizyczne nauczanie zintegrowane*, Warszawa: WSiP.

Reichei G., Rabenstein R., Thanhoffer M., (1997), *Grupa i ruch. Metody relaksacyjne – Taniec twórczy. Start zespołowy – gry i zabawy integrujące*, Warszawa: Centrum Animacji Kultury.

Pęcek-Czuba M., (2005), *Piosenki, rymowanki i ćwiczenia ruchowe w edukacji wczesnoszkolnej dzieci, nieumiejących jeszcze czytać i pisać*, [w:] „Poliglota”, nr 2(2).

Sałaćka B., (2004), *Zabawy relaksacyjne dla dzieci w wieku przedszkolnym*, Koszalin: CEN.

Siemek D., (1986), *Gry i zabawy ruchowe dzieci w wieku przedszkolnym*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych

Stadnik K., (2005), *Rola gier i zabaw w nauczaniu dzieci klas I–III języka angielskiego*, [w:] „Poliglota”, nr 1(1).

Bibliografia

- Adamek I., (1997), *Podstawy edukacji wczesnoszkolnej*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Boguszewska A., Weiner A., (2002), *Edukacja plastyczno-muzyczna – 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Braun D., Greine R., (2002), *Zabawy rozwijające logiczne myślenie: nowe propozycje dla przedszkoli*, Kielce: Jedność.
- Bula D., Krzyżyk D., Niesporek-Szamburska B., Synowiec H., (2002), *Dziecko w świecie języka*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Bula D., Niesporek-Szamburska B., (2002), *Wpływ sytuacji motywacyjnej na efekty edukacji językowej dzieci (na przykładzie wprowadzania formy listu)*, [w:] Michalewska T., Kisiel M., (red.), *Problemy edukacji lingwistycznej. Teoria i praktyka edukacyjna w zmieniającej się Europie. T. 1: Kształcenie języka ojczystego dziecka*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Burnford H., Wright N., Harrison P., (1996), *Każde dziecko to potrafi: sto pomysłów na sztukę*, Warszawa: Wydawnictwo Delta.
- Burowska Z. i in., (1989), *So mi la. Ćwiczenia muzyczne w klasach I–III*, Warszawa: WSiP.
- Carle E., (2004), *The very hungry caterpillar = Bardzo głodna gąsienica*, Nowy Sącz: Prodom.
- Chauvel D., Michel V., (1999), *Pierwsze doświadczenia naukowe przedszkolaka*, Warszawa: Cyklady.
- Clauss G., (1987), *Psychologia różnic indywidualnych w uczeniu się*, Warszawa: WSiP.
- Cydzik Z., (1990), *Nauczanie matematyki w klasie pierwszej i drugiej szkoły podstawowej*, Warszawa: WSiP.
- Cydzik Z., (1985), *Matematyka 1. Przewodnik dla nauczyciela. Zeszyt 1*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Czelakowska D., (2007), *Inteligencja i zdolności twórcze dzieci w początkowym okresie edukacji. Rozpoznawanie i kształcenie*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Dylak S., (red.), (1984), *Przyrodnicze rozumowania najmłodszych, czyli jak uczyć inaczej*, Rzeszów: Fot-Art'90
- Dymara B., Michałowski S., Wollman-Mazurkiewicz L., (2000), *Dziecko w świecie przyrody*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Dziamska D., (2005), *Edukacja przez ruch*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Fechner-Sędzicka I., (1999), *Szkolny system wspierania zdolności: jak rozpoznawać i rozwijać dziecięce uzdolnienia*, Toruń: Wydawnictwo Aker.
- Filip J., Rams T., (2000), *Dziecko w świecie matematyki*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Fuchs B., (1999), *Gry i zabawy na dobry klimat w grupie*, Kielce: Jedność.

Gardner H. i in., (1998), *Project Spectrum: Early Learning Activities*, Amsterdam: Teachers College Presse.

Gardner H. i in., (2001), *Inteligencja. Wielorakie perspektywy*, Warszawa: WSiP.

Gardner H., (1999), *Intelligence Reframed – Multiple Intelligences for the 21st Century*, Basic Books.

Gardner H., (2004), *Inteligencje wielorakie – teoria w praktyce*, Wydawnictwo: Media Rodzina.

Gopnik A., Meltzoff A.N., Kuhl P.K., (2004), *Naukowiec w kołysce. Czego o umyśle uczą się małe dzieci*, Poznań: Harbor Point Media Rodzina.

Gruszczyk-Kolczyńska E., (1989), *Dlaczego dzieci nie potrafią uczyć się matematyki?*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych.

Gruszczyk-Kolczyńska E., Dębosz K., Zielińska E., (1997), *Jak nauczyć dzieci sztuki konstruowania gier?*, Warszawa: WSiP.

Gutowska H., (red.), (1989), *Środowisko społeczno-przyrodnicze w klasach 1–3*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Gutfeld M., (1989), *Plastyka w przedszkolu i w klasach początkowych szkoły podstawowej*, Toruń: IKN.

Hampson S., (red.), Colman A., (red.), (2000), *Psychologia różnic indywidualnych*, Poznań: Wydawnictwo Zys i S-ka.

Iluk J., (2006), *Jak uczyć małe dzieci języków obcych?*, Częstochowa: Wydawnictwo WSL.

Iwanowska A., Januszek C., Kwiatkowska-Łozińska M., (2005), *Program psychoedukacyjny dla dzieci 7–10-letnich doskonalący sprawność językową*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Jakubiec S., (red.), (2004), *Aktywność estetyczna dziecka w zintegrowanym systemie nauczania*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Janowski A., (2002), *Pedagogika praktyczna. Zarys problematyki – zdrowy rozsądek – wyniki badań*, Warszawa: Fraszka Edukacyjna.

Jaros I., (2006), *Klocki Cuisenaire’a na lekcji języka angielskiego – propozycje ćwiczeń*, [w:] „Poliglota”, nr 2 (4).

Jąder M., (2005), *Techniki plastyczne rozwijające wyobraźnię*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Kalbarczyk A., (2005), *Zabawy ze sztuką. Podręcznik metodyczny dla nauczycieli. Praca z dzieckiem uzdolnionym, wrażliwym lub nieśmiałym w małych grupach. Grupy wiekowe: 5–7 lat, 7–9 lat, 9–13 lat. Ponad 100 tematów plastycznych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Kielar-Turska M., (1992), *Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Kierczak U., (2002), *Poradnik metodyczny – wychowanie fizyczne nauczanie zintegrowane*, Warszawa: WSiP.

- Kloppel R., Vliex S., (1995), *Rytmika w wychowaniu i terapii*, Warszawa: PNO.
- Klus-Stańska D., Kalinowska A., (2004), *Rozwijanie myślenia matematycznego młodych uczniów*, Kraków: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Korbel J., (red.), (1991), *Edukacja ekologiczna*, Bielsko-Biała.
- Kostenbauer I., (2002), *English for Kids, 3*, Warszawa: WSiP.
- Kropaczewska U., (2006), *Maskotka – partnerem nauczyciela w procesie nauczania języka obcego*, [w:] „Poliglota”, nr 2(4).
- Krzemińska-Adamek M., (2006), *Receptywne przyswajanie słownictwa z kontekstu bajki przez dzieci w wieku wczesnoszkolnym*, [w:] „Poliglota”, nr 1(3).
- Kujawiński J., (1990), *Rozwijanie aktywności twórczej uczniów klas początkowych: zarys metodyki*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Limonit W., (red.), (2004), *Teoria i praktyka edukacji uczniów zdolnych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Lionni L., (2000), *A Color of His Own*, Knopf Books for Young Readers.
- Lipska E., Przychodzińska M., (1991), *Muzyka w nauczaniu początkowym. Metodyka*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Mackintosh J.N., Colman A. M., (2002), *Zdolności a proces uczenia się*. Poznań: Wydawnictwo Zys i S-ka.
- Marszał-Wiśniewska M., Klonowicz T., Fajkowska-Stanik M., (red.), (2003), *Psychologia różnic indywidualnych. Wybrane zagadnienia*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Matthews J., (1992), *Kiermasz pomysłów*, Matematyka 0–3, Warszawa: WSiP.
- Matuszak L., (2000), *Muzyka w nauczaniu zintegrowanym*, [w:] Kosętko, H., Kuźma J., (red.), *Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia zintegrowanego*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Maurer A., (red.), (2006), *Dźwięki mowy. Program kształtowania świadomości fonologicznej dla dzieci przedszkolnych i szkolnych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Michalak R., (2004), *Aktywizowanie ucznia w edukacji wczesnoszkolnej*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Mnich M., (2002), *Sprawność językowa dzieci w wieku wczesnoszkolnym*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Moroz H., (red.), (2000), *Edukacja zintegrowana w reformowanej szkole*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Morsztyn D., (1995), *Edukacja ekologiczna w szkole*, Suwałki.
- Nowak-Łojewska A., (2007), *Zintegrowane zadania w edukacji wczesnoszkolnej*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

- Nowakowska K., (1991), *Rytm, muzyka, taniec w wychowaniu fizycznym*, Kielce: Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP.
- Pamuła M., (2003), *Metodyka nauczania języków obcych w kształceniu zintegrowanym*, Warszawa: Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna.
- Pęcek-Czuba M., (2005), *Piosenki, rymowanki i ćwiczenia ruchowe w edukacji wczesnoszkolnej dzieci, nieumiejących jeszcze czytać i pisać*, [w:] „Poliglota”, nr 2(2).
- Pikała A., (2002), *Wpływ edukacji muzycznej na postępy w nauce uczniów klas I–III w zakresie przedmiotów ogólnokształcących*, [w:] Zwolińska E., (red.), *Muzyka w nauczaniu zintegrowanym*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.
- Polette L., (1979), *The Book Report Book for Primary Grades*, Book Lures, Inc.
- Przesmycki, H., (1991), *Pedagogie différenciée. Nouvelle approche*, Paris: Hachette Education.
- Przychodzińska M., (1978), *Kształtowanie kultury muzycznej przez naukę słuchania muzyki*, [w:] „Wychowanie muzyczne w szkole”, nr 11.
- Puślecki W., (1999), *Wspieranie elementarnych zdolności twórczych uczniów*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Reichei G., Rabenstein R., Thanhoffer M., (1997), *Grupa i ruch. Metody relaksacyjne – Taniec twórczy. Start zespołowy – gry i zabawy integrujące*, Warszawa: Centrum Animacji Kultury.
- Sacher W., (1997), *Wczesnoszkolna edukacja muzyczna*, Kraków: Impuls.
- Sałaćka B., (2004), *Zabawy relaksacyjne dla dzieci w wieku przedszkolnym*, Koszalin: CEN.
- Semadeni Z., (red.), (1999), *Matematyka w zintegrowanym nauczaniu początkowym. Program „Przyjazna matematyka” (wraz ze ścieżkami integracyjnymi)*, Warszawa: WSiP.
- Siek-Piskozub T., (1994), *Gry i zabawy w nauczaniu języków obcych*, Warszawa: WSiP.
- Siek-Piskozub T., (1995), *Gry, zabawy i symulacje w procesie glottodydaktycznym*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Siek-Piskozub T., Wach A., (2006), *Muzyka i słowa. Rola piosenki w procesie przyswajania języka obcego*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Sikora-Banasik D., (2006), *Nauka języka angielskiego i zabawa z piosenką – porady metodyczne dla użytkowników płyty 14 SONGS 4 FUN (część II)*, [w:] „Poliglota”, nr 2(4).
- Siemek D., (1986), *Gry i zabawy ruchowe dzieci w wieku przedszkolnym*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych.
- Silberg J., (2007), *Poznanawanie zmysłów przez zabawę. Słuch, wzrok, dotyk, węch i smak*, Warszawa: Wydawnictwo K.E. Liber.
- Siwek H., (2004), *Kształcenie zintegrowane na etapie wczesnoszkolnym. Rola edukacji matematycznej*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.

- Skowrońska-Lebecka E., (1995), *Dźwięk i gest*, Warszawa: Wydawnictwo Żak.
- Słodownik-Rycaj E., (1998)., *Rozwijanie mowy komunikatywnej dziecka*, Kraków: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Snow C.E., (2005), *Dwujęzyczność i przyswajanie języka drugiego*, [w:] Gleason J.B., Ratner N.B., *Psycholingwistyka*, Gdańsk: Gdańskie Wyd. Psychologiczne.
- Sowińska H., (red.), (1996), *Integracja w pracy z dziećmi w wieku wczesnoszkolnym*, Poznań: Oficyna Wydawnicza Ławica.
- Stadnik K., (2005), *Rola gier i zabaw w nauczaniu dzieci klas I–III języka angielskiego*, [w:] „Poliglota”, nr 1(1).
- Stasica J., (2004), *Język polski – 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Stasica J., (2004), *Przyroda – 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Stasica J., (2001), *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III*, Matematyka, Kraków: Wydawnictwo Impuls.
- Storms G., (1991), *Gry przy muzyce*, Warszawa: Akademos.
- Suświłło M., (1997), *Wychowanie muzyczne w zintegrowanym systemie nauczania początkowego*, [w:] Zwolińska E., (red.), *Sposoby kierowania rozwojem muzycznym dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.
- Szefler E., (red.), (2000), *Aktualne problemy edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.
- Śliwerski B., (red.), (1992), *Edukacja alternatywna: dylematy teorii i praktyki*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Wall W.D., (1986), *Twórcze wychowanie w okresie dzieciństwa*, Warszawa: PWN.
- Wilk A., (1989), *Metody kształcenia słuchu muzycznego dzieci w wieku szkolnym*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe WSP.
- Wojnar I., (1995), *Teoria wychowania estetycznego*, Warszawa: Wydawnictwo Żak.
- Wright A., (2001), *Art and Crafts with Children*, Oxford.
- Zarańska J., (1980), *A Clock in a Sock. Angielski dla najmłodszych*, Warszawa: Pruszyński i S-ka.
- Zimbardo Ph., (2007), *Psychologia i życie*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Zwolińska E., (red.), (2005), *Edukacja kreatywna*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego.

